

Nota beantwoording zienswijzen

Ontwerp-Omgevingsvisie Sint-Michielsgestel en
het Omgevingseffectrapport (OER)

13 augustus 2024

St-M

Sint-Michielsgestel
geeft ruimte

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
1. Inleiding	3
1.1 De nieuwe omgevingsvisie	3
1.2 De inspraakperiode	3
2. Algemene beantwoording	6
2.1 Omgevingsvisie	6
2.2 OER	10
2.3 Omgevingsvergunning	11
2.4 Melding openbare ruimte	11
3. Beantwoording per zienswijze	12
3.1 Inleidende hoofdstukken van de Omgevingsvisie	12
3.1.1 Thema's	12
3.1.2 Dromen	12
3.1.3 Ambities	12
3.1.4 Scenario's	13
3.1.5 Ontwerp Omgevingsvisie inleiding en omgevingsvisiekaart	14
3.2 Aangenaam leven	16
3.2.1 Groene kwaliteit Sint-Michielsgestel	16
3.2.2 Klimaatadaptatie als voorwaarde	16
3.2.3 Identiteit van de plek	17
3.2.4 Duurzame dorpse in- en uitbreiding	17
3.2.5 Passende voorzieningen	29
3.2.6 Gezonde leefomgeving	29
3.2.7 Veilige leefomgeving	29
3.3 Verbindend netwerk	30
3.3.1 Eigenheid dorpen	30
3.3.2 Iedereen doet mee	30
3.3.3 Mobiliteit integraal bij uitbreidingslocaties	30
3.3.4 Duurzame mobiliteitsvormen	35
3.3.5 Fietsnetwerk	35
3.4 Krachtige economie	36
	1

3.4.1	Bedrijventerreinen lokaal gebonden	36
3.4.2	Aantrekkelijke dorpscentra	37
3.4.3	Agrarische bedrijvigheid	37
3.4.3	Recreatie	42
3.5	Inclusieve duurzaamheid	43
3.5.1	Water en bodem sturend	43
3.5.2	Klimaatadaptieve maatregelen	44
3.5.3	Energietransitie	46
3.5.4	Duurzame landbouw	52
3.5.5	Grondstoffen	60
3.6	Deelgebieden	61
3.6.1	Centrum	61
3.6.2	Vitale dorpen	61
3.6.3	Bedrijfsfuncties	61
3.6.4	Natuurgebieden	62
3.6.5	Beekdalen	67
3.6.6	Landelijk gebied	71
3.7	Het OER	76
3.8	Het proces en overige onderwerpen	77
3.8.1	Participatie en samenwerking	77
3.8.2	Doorwerking en totstandkoming	80
3.8.3	Algemene opmerkingen over de Omgevingsvisie	81
3.8.4	Algemene opmerkingen over de openbare ruimte	86
3.8.5	Erfgoed	87
3.8.5	Overige onderwerpen	89
4.	Wat is er gedaan met de binnengekomen zienswijzen? Welke wijzigingen zijn er gemaakt?	91
4.1	Omgevingsvisie	91
4.1.1	Wijzigingen aan de hand van zienswijzen	91
4.1.2	Ambtshalve wijzigingen	93
4.2	OER	94
4.3	Uitwerkingen omgevingsplannen en programma's	95

1. Inleiding

Deze nota beantwoording zienswijzen gaat over de adviezen en zienswijzen die zijn ingediend op de ontwerp omgevingsvisie met bijbehorende omgevingseffectrapportage.

1.1 De nieuwe omgevingsvisie

De gemeente Sint-Michielsgestel is bezig om een omgevingsvisie 2040 te maken. Deze omgevingsvisie beschrijft hoe Sint-Michielsgestel de fysieke leefomgeving voor een lange periode wil inrichten. De gemeente stelt 1 omgevingsvisie voor het hele grondgebied vast. Gemeenten moeten op grond van de Omgevingswet voor 1 januari 2027 hun omgevingsvisie hebben vastgesteld. Omdat de omgevingsvisie belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kan hebben is het nodig om een omgevingseffectrapportage (OER) uit te voeren. Gelijktijdig met het proces van de omgevingsvisie is het OER opgesteld. Het OER heeft als doel om (milieu) effecten integraal mee te wegen in de besluitvorming voor de omgevingsvisie. Daarnaast is er een passende beoordeling Wet natuurbescherming opgesteld vanwege mogelijke nadelige gevolgen voor Natura 2000-gebieden Kampina en Oisterwijkse Vennen.

1.2 De inspraakperiode

De ontwerp omgevingsvisie met bijbehorende omgevingseffectrapportage heeft van 22 januari tot en met 4 maart 2024 ter inzage gelegen. De formele aankondiging van de ter inzage legging is gemeld in het gemeenteblad. Daarnaast is de ter inzage legging breed aangekondigd via de gemeentelijke kanalen (website, advertentie in de krant en social media). De stukken waren digitaal in te zien via de website van de gemeente of via een link bij de publicatie. Daarnaast hebben de stukken ter inzage gelegen op het gemeentehuis van Boxtel.

Ketenpartners, stakeholders en degenen die zich hebben aangemeld om op de hoogte te blijven, zijn per e-mail op de hoogte gebracht van de ter inzagelegging. De instanties die de NRD (Notitie Reikwijdte Detailniveau) toegestuurd gekregen hebben, zijn nu ook weer geraadpleegd. Het gaat om de volgende instanties:

- De Veiligheidsregio
- De provincie Noord-Brabant
- De Gasunie
- Rotterdam-Rijn Pijpleiding
- Rijksdienst voor Cultuur Erfgoed
- GGD Hart van Brabant
- Waterschap De Dommel
- De gemeenten 's-Hertogenbosch, Boxtel, Meierijstad, Vught en Bernheze.
- Waterschap Aa en Maas
- Rijkswaterstaat Zuid-Holland
- Defensie Pijpleiding Organisatie
- Prorail
- Brabant Water
- Regio Noordoost Brabant

Voor geïnteresseerden hebben we nog drie inloopmomenten georganiseerd. Tijdens deze inloopmomenten konden ze de stukken inzien en vragen stellen aan projectteamleden. In totaal hebben ongeveer 90 burgers en/of belanghebbenden één van de drie inloopmomenten bezocht.

Tijdens de inspraakperiode zijn 41 zienswijzen ingediend. Deze worden behandeld in deze nota beantwoording zienswijzen. Na de inspraakperiode is er op 18 juli nog een zienswijze ingediend. Deze is niet meegenomen in deze nota beantwoording zienswijzen. Volgens de wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) mogen NAW-gegevens (naam, adres en woonplaats) en enkele andere persoonsgegevens niet digitaal aangeboden worden.

Een uitzondering geldt voor gegevens van:

- Ondernemingen die behoren tot een rechtspersoon (zoals een B.V. of een v.o.f.)
- Personen die beroepsmatig betrokken zijn bij de procedure, bijvoorbeeld advocaten en gemachtigden.

Als het voor de uitvoering van een publieke taak moet, mogen persoonsgegevens wel digitaal aangeboden worden. Deze nota wordt digitaal aangeboden. NAW-gegevens zijn niet vermeld, behalve waar de wet dat toelaat. Zienswijzen ingediend door een particulier of op persoonlijke titel zijn geanonimiseerd in dit document.

1.3 Leeswijzer

Deze reactienota is opgebouwd in lijn met hoofdstukken van de omgevingsvisie.

Hoofdstuk 2 beantwoordt de algemene vragen die gesteld zijn. Hoofdstuk 3 beantwoordt de individuele zienswijzen. Deze zijn ingedeeld conform de hoofdstukindeling van de omgevingsvisie. Het laatste hoofdstuk (hoofdstuk 4) beschrijft welke wijzigingen zijn aangebracht in de omgevingsvisie.

In hoofdstuk 3 staat bij de zienswijze een nummer toegevoegd, zie onderstaand voorbeeld:

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345868

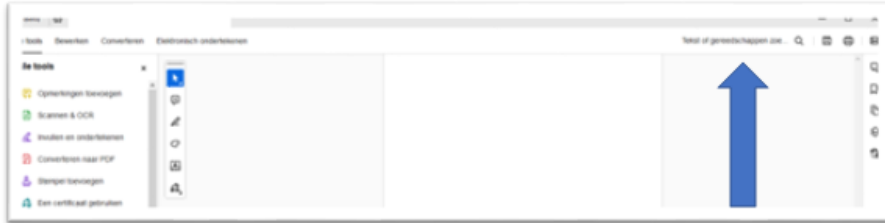
Alle indieners van een zienswijze hebben een ontvangstbevestiging ontvangen. Het nummer vermeld in deze nota (in bovenstaand voorbeeld 1345868) correspondeert met het zaaknummer zoals vermeld op de ontvangstbevestiging, zie onderstaande afbeelding:

Zaaknummer	1345868	Behandeld door:
Uw kenmerk:		Telefoonnummer:
		Datum
Onderwerp:	Ontvangstbevestiging zienswijze ontwerp omgevingsvisie	

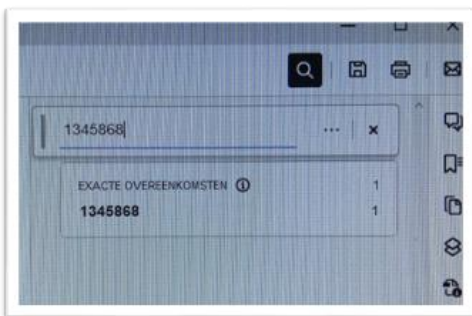
De nota van beantwoording is digitaal te raadplegen via de website van de omgevingsvisie. De nota staat bij downloads, zie: <https://ovisie-st-michielsgestel.ireporting.nl/downloads>

Wanneer u de nota opent kunt u via digitaal zoeken snel uw zienswijze terugvinden. Dit werkt als volgt:

1. Open de nota (PDF bestand).
2. Typ uw zaaknummer in in de zoekbalk, zie onderstaande afbeelding:

3. In het voorbeeld hieronder is zaaknummer 1345868 ingegeven

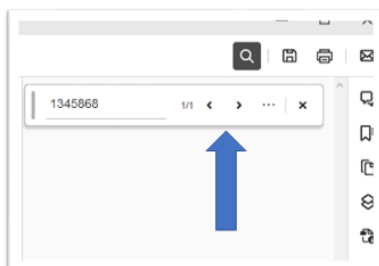

Er wordt ook meteen aangegeven hoe vaak de zoekterm voorkomt in het document. In het voorbeeld 1x.

4. Druk op enter en de eerste zoekterm wordt gemarkeerd weergegeven, zie afbeelding hieronder

5. Door op de pijltjes te klikken naast de zoekterm kunt u makkelijk navigeren naar de volgende locatie waar de zoekterm staat.

Wilt u liever een analogo exemplaar ontvangen, stuur dan een mailtje naar Omgevingsvisie@Sint-Michielsgestel.nl of bel naar 073 – 553 11 11. Dan sturen wij u een analogo exemplaar op.

2. Algemene beantwoording

Bij elke zienswijze is een reactie geschreven waarin ingegaan wordt op de ingediende suggesties/aanbevelingen. De zienswijzen hebben grofweg betrekking op de volgende onderwerpen:

- Omgevingsvisie
- OER
- Omgevingsvergunning
- Melding openbare ruimte

2.1 Omgevingsvisie

Detailniveau en abstractieniveau

Een groot deel van de zienswijzen gaan (deels) ook in op de verdere uitwerking van de omgevingsvisie, concrete maatregelen of projecten, en individuele percelen. De zienswijzen die hier betrekking op hebben worden niet terzijde gelegd, maar hebben geen invloed op de inhoud van de omgevingsvisie. Dit omdat de omgevingsvisie als strategische visie voor de lange termijn een hoger abstractieniveau heeft. Deze zienswijzen vormen waardevolle informatie voor een omgevingsprogramma en/of het omgevingsplan. Op het moment dat we aan de slag gaan met een omgevingsprogramma betrekken we deze zienswijzen bij het op te stellen programma.

Scenario's

Meerdere zienswijzen doen suggesties voor andere invalshoeken voor de scenario's, benoemen zaken uit de scenario's die volgens indieners niet gewenst zijn of doen voorstellen voor de aanpassing van de scenario's. De scenario's zijn opgesteld op basis van het participatieproces en afgestemd met de gemeenteraad. De scenario's onderzoeken de zogenaamde 'hoeken van het speelveld' en waren een hulpmiddel om te komen tot de omgevingsvisie. De scenario's zijn getoetst op effecten in het OER. Daarmee hebben we een eerste inzicht gekregen in de effecten van de scenario's. Op basis van deze inzichten hebben we verder gewerkt aan het opstellen van de ontwerp omgevingsvisie (het voorkeursalternatief in het OER traject) dat een plek heeft gekregen in de Omgevingsvisie. De scenario's waren 'slechts' een hulpmiddel voor de omgevingsvisie in een eerdere fase die al eerder is afgerond. De scenario's worden daarom niet meer aangepast.

Participatieproces

Er zijn zienswijzen die ingaan op het participatieproces. Er is een uitgebreid participatietraject doorlopen om zoveel mogelijk inwoners, ondernemers, stakeholders en ketenpartners bij het opstellen van de ontwerp omgevingsvisie te betrekken. In de eerste fase (dromen) hebben ruim 700 geïnteresseerden input geleverd. In de daaropvolgende fasen hebben we verschillende werksessies georganiseerd voor ketenpartners en maatschappelijke stakeholders. Inwoners konden digitaal via Swipocratie reageren op stellingen.

Tijdens gemeentehuis kamergesprekken zijn we met inwoners in gesprek gegaan over de verschillende scenario's. De resultaten/ analyse van de participatie en de scenario's zijn ook terug te vinden op de speciale website van de omgevingsvisie: <https://ovisie-st-michielsgestel.ireporting.nl/home> . Nu is de ontwerp omgevingsvisie af. Hier kon iedere belanghebbende op reageren.

Zoekgebied 'Dorpse en groene woonuitbreiding' Berlicum Noord o.a. Braakven

Er zijn veel zienswijzen binnengekomen over de mogelijkheden voor 'Dorpse en groene woonuitbreidingen' en specifiek ten aanzien van het zoekgebied ten noorden van Berlicum, waaronder Braakven. Enkele indieners onderschrijven deze ontwikkeling en meerdere indieners uitten hun bezwaren, vragen naar de argumentatie of geven alternatieven aan.

De aanduiding 'Dorpse en groene woonuitbreiding' Berlicum Noord betreft een zoekgebied c.q. is indicatief. Voor het op de kaart aangeduide zoekgebied 'Dorpse en groene woonuitbreiding' namen we als basis het door de Provincie Noord-Brabant in de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant (geconsolideerd augustus 2023) als 'Verstedelijk afweegbaar' aangeduide gebied. Niet alle als zodanig aangeduide gebieden zijn op kaart opgenomen als zoekgebied 'Dorpse en groene woonuitbreiding'. Dit geldt bijvoorbeeld voor het gebied aan de zuidkant van de Milroijseweg. Dit vormt de groene geleiding tussen Berlicum en Middelrode en is belangrijk om te behouden mede met het oog op het aansluitende Aadal. Ook voor de Runweg gaat dit op. Door o.a. de ligging ten opzichte van de Aadal en de aanwezige waarden behoort een reguliere woonwijk hier niet tot de mogelijkheden. Zie voor meer informatie: <https://sint-michielsgestel.raadsinformatie.nl/document/7580397/1#search=%22poort%20van%20berlicum%22>

De eerder vastgestelde ambitie is dat in 2040 het woningaanbod bij de behoefte past. In elke kern is er behoefte aan nieuwe woningen en de verwachting is dat hiervoor in Berlicum binnen het dorp onvoldoende ruimte is. Er zijn meerdere zoekgebieden opgenomen en op een later moment bepalen we welk gebied of gebieden we daadwerkelijk realiseren. Dit hangt mede af van de mogelijkheden tot inbreiding binnen de bebouwde kom.

Een eventuele nadere uitwerking voor Berlicum Noord vindt plaats in een gebiedsvisie in de vorm van een programma onder de Omgevingswet. Deze geeft gedetailleerder inzicht in de waarden en welke delen van een gebied voor welke functie(s) geschikt zijn. Hierbij worden ook de belanghebbenden weer betrokken bij betrokken. En de omgevingsvisie is kaderstellend. Dit betekent dat een eventuele uitbreiding moeten passen bij het eigen groene en dorpse karakter. Daarnaast moeten de ontwikkelingen hand in hand gaan met maatregelen om het landschap te versterken. En met toevoegen van groene en recreatieve verbindingen met het landelijk gebied. Ook het uitgangspunt bodem en water sturend is onverkort van toepassing, hetgeen betekent dat bouwen in het beekdal niet mogelijk is.

Nieuwe randwegfunctie Berlicum Middelrode

Er zijn veel zienswijzen binnengekomen over de aanduiding op de kaart van de omgevingsvisie 'Nieuwe Randwegfunctie Berlicum Middelrode'. Enkele indieners zien kansen voor een dergelijke ontwikkeling. Meerdere indieners zien (potentiële) aandachtspunten, uitten hun bezwaren of benoemen alternatieven.

Allereerst merken we op dat het nut en de noodzaak van een randwegfunctie nog moet blijken uit een nog uit te voeren integraal onderzoek. Hierin dienen verschillende aspecten mee te worden genomen, waaronder effecten op natuur en landschap, leefbaarheid, verkeersveiligheid, kosten, etc. Uit de zienswijzen blijkt dat dit onvoldoende duidelijk is. Daarom passen we de aanduiding op de kaart aan naar 'Te onderzoeken Randwegfunctie Berlicum Middelrode'.

In de omgevingsvisie wordt onder het thema 'Verbindend netwerk' en het deelgebied 'Vitale dorpen' ingegaan op onderzoek naar een randwegfunctie als integraal onderdeel bij de ontwikkeling van uitbreidingslocaties. Onder het deelgebied 'Vitale dorpen' staat, dat wanneer aan de noord- en oostzijde van Berlicum en Middelrode woonontwikkelingen gerealiseerd worden dit alleen kan als er onderzoek is gedaan naar nieuwe maatregelen op het gebied van mobiliteit om de extra verkeersbewegingen op te vangen. Een voorbeeld van een mogelijke uitwerking van de mobiliteitsmaatregel is de randwegfunctie. Deze is op kaart puur indicatief aangegeven met de stippellijn. De te onderzoeken randweg functie hangt dus onlosmakelijk samen met het zoekgebied 'Dorpse en groen woonuitbreiding' zoals hierboven beschreven. De te onderzoeken randwegfunctie is, anders dan enkele zienswijzen suggereren, niet beoogd voor de huidige verkeerssituatie (zonder nieuwe woonuitbreidingen) en ook niet als alternatief voor de N279.

Samenvattend:

- Of en hoe de randwegfunctie wordt ingevuld is onderwerp van nader onderzoek, dit wordt verduidelijkt op de kaart;
- De randwegfunctie hangt onlosmakelijk samen met de 'Dorpse en groen woonuitbreiding' ten noorden van Berlicum en bij Middelrode. De randwegfunctie is geen voorgestelde oplossing voor de huidige situatie.
- De stippellijn op de kaart is puur indicatief en beoogd niet een concreet tracé aan te geven.

Landelijk gebied en duurzame landbouw

Er zijn veel zienswijzen binnengekomen over het landelijk gebied met een wisselende strekking. Enerzijds maken indieners zich zorgen over de beschikbare ruimte die er is voor agrarische bedrijvigheid, natuur en recreatie en toerisme en vooral de combinatie hiervan.

Anderzijds zijn er ook vragen over hoe de gemeente omgaat met de al heersende problematiek in het buitengebied, o.a. in relatie tot agrariërs en toerisme. De omgevingsvisie geeft op hoofdlijnen een richting aan hoe we het landelijk gebied in de toekomst voor ons zien als gemeente. De omgevingsvisie doet geen gedetailleerde uitspraken op bedrijfs- of kavelniveau. Dit past niet bij de aard en het doel van een omgevingsvisie.

De aankomende jaren zal het beleid voor het landelijk gebied verder worden uitgewerkt op gemeentelijk niveau in het Programma Vitaal landelijk gebied, waarbij de belanghebbenden in het landelijk gebied worden betrokken. Het beleid van het Rijk en de provincie (provinciaal programma landelijk gebied) zijn c.q. worden kaderstellend voor de uitwerking in gemeentelijk beleid, zoals het Programma Vitaal landelijk gebied. Dit zorgt voor consistentie en afstemming tussen de verschillende bestuurslagen.

Er wordt opgemerkt dat er ook zienswijzen zijn die ingaan op specifieke regelgeving, waarvan de gemeente niet het bevoegd gezag is, zoals met betrekking tot nitraat, gewasbeschermingsmiddelen en de Kader Richtlijn Water. Op het gebied van gezondheid is de GGD een belangrijke partner. De juridische doorvertaling in regels zal plaatsvinden in het Omgevingsplan, waar relevant wordt regelgeving vanuit hogere overheden hierbij ook vertaald op lokaal niveau.

Uiteraard heeft de gemeente ook oog voor een eerlijke prijs voor de producten en de waardering voor en het vakmanschap van de agrariër. Die aspecten laten zich echter minder goed vangen in een omgevingsvisie die gericht is op de fysieke leefomgeving.

Op dit moment is de gemeente Sint-Michielsgestel bezig met het opstellen van beleid ten aanzien van voormalige agrarische bebouwing, het zogeheten VAB-beleid. Dit beleid is in ontwikkeling en wordt naar verwachting eind 2024 vastgesteld.

Definities landbouw

Er zijn meerdere zienswijzen binnengekomen die specifiek vragen om een definitie te geven van duurzame landbouw, natuurinclusieve (kringloop) landbouw en kringlooplandbouw. Natuurinclusieve (kringloop) landbouw en kringlooplandbouw, zijn beide vormen van de overkoepelende term duurzame landbouw. Dit wordt in de omgevingsvisie als volgt beschreven:

"geen teelten die veel water en/of chemische gewasbeschermingsmiddelen nodig hebben. Dit betekent dat de landbouw zich aanpast op beschikbaar (grond)water, energie en grondstoffen zonder deze uit te putten. Ook worden er niet of nauwelijks kunstmest en chemische gewasbeschermingsmiddelen gebruikt. De landbouw draagt bij aan de biodiversiteit. De producten worden zo dicht mogelijk bij de consument geteeld, verwerkt en verkocht."

Voor de nadere uitwerking van beleid maakt de gemeente gebruik van de gangbare definities, zoals onderzocht door de Wageningen Universiteit, bron: SPLENDID, 2021. *Typeringen voor kringlooplandbouw* Spatial Planning for Environmentally Diverse Circular Development: Landscape Architecture and Spatial Planning Group, Wageningen University and Research.

In de omgevingsvisie is tevens opgenomen dat de landbouw een belangrijke landschappelijke drager is en blijft als voedselproducent. Ook worden mogelijkheden genoemd en gestimuleerd, zoals agrarisch natuurbeheer en andere vormen van bedrijvigheid zoals (neven)functies in de vorm van recreatie.

Duurzame energieopwekking

Er zijn meerdere zienswijzen binnengekomen over duurzame energieopwekking en met name ten aanzien van het de nut en de noodzaak voor grondgebonden zonnenvelden en windturbines. In heel Nederland werken 30 regio's samen met het doel om in 2030 de uitstoot van CO2 met 49% te verminderen ten opzichte van 1990. Dat is zo vastgelegd in de Klimaatwet en uitgewerkt in het Klimaatakkoord. Sint-Michielsgestel maakt deel uit van de Regionale Energie Strategie (RES) Noordoost Brabant. Binnen deze RES is afgesproken dat alle gemeenten een bijdrage leveren aan de RES-opgave. Om dat te bereiken is de grootschalige opwek van duurzame elektriciteit noodzakelijk.

De gemeente Sint-Michielsgestel streeft hierin naar een optimale mix van zon- en windenergie. Uit onderzoek blijkt dat alleen zonnepanelen op daken onvoldoende zijn om de doelen te behalen, daarom zijn in de omgevingsvisie in lijn met de RES ook onder voorwaarden andere opties waaronder grondgebonden zonneparken en windenergie mogelijk. Tegelijkertijd wordt door de RES en de gemeente Sint-Michielsgestel ook vol ingezet op zon op daken en energiebesparing.

Meer informatie over de RES en alle publicaties en rapporten zijn te vinden op www.energieworkplaatsbrabant.nl

Zonneladder en beleid van het Rijk

Meerdere indieners van zienswijzen geven aan dat zonneparken niet mogelijk zijn vanwege beleid van het Rijk en/of de provincie. Het is correct dat het Rijk en de provincies het gebruik van landbouw- en natuurgronden voor zonne-energie in principe ongewenst vinden. Echter, gelden de volgende uitzonderingssituaties volgens het Rijk en de provincies (Kamerbrief d.d. 6 juli 2023 van Minister Jetten):

- a. AgriPV: combinatie van een substantiële agrarische functie met een zonnepark.
- b. landbouwgronden die op basis van bestuurlijk bindende afspraken in transitie zijn.
- c. als de aanleg van zonneparken op gronden betekenisvol bijdraagt aan de vermindering van de netcongestie of zorgt voor vergroting van een efficiënter netwerkgebruik

De omgevingsvisie sluit aan bij de uitzonderingsgronden van de Kamerbrief, omdat volgens de omgevingsvisie zonnevelden alleen mogelijk zijn als dubbelgebruik, zoals Agri-PV of in combinatie met de natuurontwikkeling (biodiversiteit) voor gronden die in ontwikkeling zijn bijvoorbeeld in het kader van de omslag naar duurzame landbouw. Welke gronden dit precies zijn wordt samen met de betreffende stakeholders uitgewerkt in de lopende gebiedsprocessen en in het toekomstige Programma vitaal landelijk gebied. De gemeente Sint-Michielsgestel is daarom van mening de omgevingsvisie niet in strijd is met het beleid van het Rijk en de provincies. De Provincie Noord-Brabant heeft op dit punt ook geen zienswijze ingediend tegen het ontwerp van de omgevingsvisie.

Lopende initiatieven zonneparken

Er zijn meerdere zienswijzen binnengekomen over specifieke initiatieven /lopende projecten voor de ontwikkeling van zonneparken. Dit is geen nieuw beleid dat volgt uit de omgevingsvisie, maar een autonome ontwikkeling. Vanuit de RES-opgave en ter uitvoering van eerder vastgestelde visie Zonne- en windenergie heeft de gemeente de opgave om 24 hectare aan zonneparken te realiseren.

2.2 OER

De zienswijzen die gaan over de OER betreffen voornamelijk verdiepende vragen en aandachtspunten voor de monitoring. De verdiepende vragen beantwoorden we in deze nota. De aandachtspunten voor monitoring nemen we mee in de beleidscyclus zoals beschreven in de omgevingsvisie.

2.3 Omgevingsvergunning

De omgevingsvisie gaat niet over ontwikkelingen op perceelniveau. Het kan zijn dat voor een ontwikkeling een omgevingsvergunning nodig is. Op de website van de gemeente staat de te volgen procedure beschreven. De link naar de website:

<https://www.sint-michielsgestel.nl/omgevingsvergunning>

2.4 Melding openbare ruimte

Vragen over de openbare ruimte zoals losliggende stoeptegels, kapotte straatverlichting en rondzwervend afval kunnen makkelijk en snel online gemeld worden via fixi. Meer informatie hierover staat op de website: <https://www.sint-michielsgestel.nl/aanvragen-regelen-en-melden/in-de-openbare-ruimte/melding-openbare-ruimte>

3. Beantwoording per zienswijze

3.1 Inleidende hoofdstukken van de Omgevingsvisie

Hoe ziet de gemeente Sint-Michielsgestel eruit in 2040? Deze vraag staat centraal in de omgevingsvisie. De omgevingsvisie gaat over de kwaliteiten, de groene omgeving en de leefbaarheid van Sint-Michielsgestel. Maar ook over nieuwe ontwikkelingen zoals woningbouw, bereikbaarheid en duurzame energie. De omgevingsvisie bekijkt deze onderwerpen in samenhang met elkaar en beschrijft de belangrijkste punten van het beleid voor een langere periode.

3.1.1 Thema's

Er zijn geen zienswijzen binnengekomen die reageren op de paragraaf 'thema's' in de Omgevingsvisie gemeente Sint-Michielsgestel.

3.1.2 Dromen

Er zijn geen zienswijzen binnengekomen die reageren op de paragraaf 'dromen' in de Omgevingsvisie gemeente Sint-Michielsgestel.

3.1.3 Ambities

Ambities krachtige economie

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vraagt zich af wat er op pagina 15 wordt bedoeld met: 'In 2040 is er een duurzaam landelijk gebied waarbij het gebruik van het land in balans is met natuurlijke systemen'.

Antwoord: Daarmee wordt bedoeld dat we aansluiten bij het landelijke en provinciale beleid 'water en bodem sturend'. We proberen (verdere) achteruitgang van het water- en bodemsysteem te voorkomen en met elkaar te werken aan systeemherstel.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vraagt zich ook af wat er wordt bedoeld met: 'In 2040 zijn bedrijven en hun directe omgeving duurzamer en circulair'. Tevens vraagt indiener zich af welke concrete zaken de gemeente dan oppakt om dit te faciliteren.

Antwoord: Dit is vooralsnog een uitgesproken ambitie. Hoe hier concreet invulling aan gegeven gaat wordt uitgewerkt in het programma Economie en het programma Vitaal landelijk gebied.

Ambities inclusieve duurzaamheid

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vraagt zich af wat de volgende zin concreet betekent op pagina 16: 'Ruimtelijke ontwikkelingen worden standaard klimaatbestendig uitgevoerd.'

Antwoord: Met 'standaard klimaatbestendig ingericht' wordt bedoeld: Hoe goed is iets beschermd tegen de effecten van klimaatverandering? Het gaat bij de effecten om: wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen.

Ambities landelijk gebied

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345653

Indiener vindt dat in het ambitiedocument het landelijk gebied summier aangestipt wordt, ondanks dat de gemeente een behoorlijk groot en gevarieerd buitengebied heeft. Indiener wil meer concrete ambities zien voor het landelijk gebied. Indiener is van mening dat 'duurzamer landelijk gebied' en 'robuustere natuur' termen zijn waar ondernemers zijn ambities moeilijk of niet op kan afstemmen. Indiener vraagt zich af hoe de ambitie om vrijkomende landbouwgrond aan te wenden voor natuur en/of recreatie zich verhoudt met extensievere landbouw.

Antwoord: We merken op dat het landelijk gebied niet alleen in het ambitie document is opgenomen, maar dat de uitgangspunten ook zijn beschreven voor het deelgebied 'landelijk gebied' in de omgevingsvisie. Ook onder 'Kwaliteiten' zijn de huidige kwaliteiten beschreven, waaronder het landelijke karakter en de landgoederen. We zijn het overigens met indiener eens dat een concrete uitwerking van de ambities voor het landelijk gebied noodzakelijk is. Dit krijgt vorm in o.a. het programma Vitaal landelijk gebied waar belanghebbenden bij worden betrokken. Voor meer informatie verwijzen we naar paragraaf 2.1.

3.1.4 Scenario's

Detailniveau scenario's

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346626

Indiener vraagt zich af in hoeverre de verschillende scenario's zijn uitgewerkt op detailniveau. De verbeelding van Gemonde doet volgens indiener vermoeden dat er in twee richtingen wordt gedacht aan de bouw van extra woningen.

Indiener wil de gemeente erop wijzen dat de woningbouw in de oostelijke richting van Beekdal natuur en waardevol cultuurhistorisch landschap zal aantasten en vanwege de lage ligging sowieso niet geschikt is voor woningbouw. Daarnaast vormt Gemonde de habitat voor enkele beschermde diersoorten. Indiener stelt dat iedere claim, mocht die in de Omgevingsvisie al worden gelegd op de uitbreiding van het stedelijk gebied dan wel de woningbouw in cultuurhistorisch landschap, van de hand gewezen wordt.

Antwoord: De twee scenario's zijn 'slechts' een hulpmiddel geweest om te komen tot de uiteindelijke omgevingsvisie en zijn niet uitgewerkt op detailniveau, zie de beschrijving in paragraaf 2.1. De scenario's hebben op zichzelf geen status.

Scenario 1, landbouwareaal

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345653

Indiener zegt dat in scenario 1 (pagina 23) onder 'krachtige economie' wordt verwoord dat de landbouwbedrijven meer ruimte nodig hebben en dat het areaal niet zal verminderen. Indiener betwijfelt dit en vindt het naïef om te vermelden dat het landbouwareaal niet vermindert. Indiener stelt dat door de opgeschreven ambities over meer natuur, recreatie, wonen en zonnepanelen op land landbouwareaal verloren gaat.

Antwoord: De twee scenario's zijn een hulpmiddel om te komen tot de uiteindelijke omgevingsvisie, en in de scenario's zijn bewust de extremen opgezocht, zie ook de toelichting in paragraaf 2.1. De scenario's hebben op zichzelf geen status en worden niet meer aangepast.

3.1.5 Ontwerp Omgevingsvisie inleiding en omgevingsvisiekaart

Ontwikkelingen aangegeven op omgevingsvisiekaart

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345852

Verwijzend naar pagina 27, Indiener ondersteunt de hoofdkeuze 'dorps en groen wonen met de stad nabij' van de ontwerp-Omgevingsvisie. Indiener ondersteunt ook de ecologische verbindingszone tussen de Wamberg en Pettelaar door de Dungense Buitenpolder, aangezien het verbinden van natuurgebieden in deze zone met maatregelen gericht op natuurontwikkeling en versterking van de landschappelijk-recreatieve waarden in lijn staat met de belangen van Indiener. Indiener snapt niet waarom de gemeente in deze verbindingszone de voorkeur geeft aan de mogelijke aanleg van zonneparken/zoekgebied windenergie. Indiener vindt dit strijdig met de doelen van de ecologische verbindingszone.

Indiener stelt voor de ontwikkeling van de Dungense Buitenpolder, met name polder Poeldonk tussen de Bossche Weg-Meerse Plas-Keerdijk-Zuid Willemsvaart, volledig te richten op natuurverbindingen middels robuuste natuurontwikkelingen en maatregelen gericht op het versterken van de landschappelijke-recreatieve waarden. Indiener stelt ook voor uit te gaan van de 'Ontwikkelingsvisie en Uitvoeringsprogramma Keerdijk en Meerse Plas' die in 2008 is opgesteld door DLG en op onderdelen al gerealiseerd is.

Antwoord: In de omgevingsvisie is een indicatieve zone aangegeven 'Natuur verbinden en landschap versterken'. Bij de verdere uitwerking hiervan o.a. in het programma Natuur, Landschap en Biodiversiteit dient zorgvuldig te worden gekeken naar de begrenzing, verschillende functies en belangen. Overigens zijn natuurinclusieve en tijdelijke zonnevelden niet per definitie onverenigbaar met natuurontwikkeling en landschappelijk- recreatieve waarden. Zie ook paragraaf 2.1.

Duurzame ontwikkeling landelijk gebied

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vindt het onduidelijk wat de duurzame ontwikkeling is die het landelijk gebied moet doormaken, te zien op de afbeelding op pagina 27. Indiener verzoekt dat dit concreter wordt uitgelegd.

Antwoord: We verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1 ten aanzien van duurzame landbouw.

3.2 Aangenaam leven

Eén van de vier hoofdthema's zoals behandeld in de omgevingsvisie is 'aangenaam leven'. Dit hoofdthema heeft betrekking op wonen en alles wat samenhangt met een aangename woonomgeving. Hieronder vallen onderwerpen zoals het landschap, natuur, voorzieningen, gezondheid en veiligheid. Bijbehorende uitgangspunten hebben betrekking op de groene kwaliteit van de gemeente Sint-Michielsgestel, de identiteit van de plek, duurzame dorpse in- en uitbreiding, passende voorzieningen, een gezonde leefomgeving en tot slot een veilige leefomgeving. De zienswijzen zijn in de volgende sub-hoofdstukken gecategoriseerd aan de hand van deze uitgangspunten.

3.2.1 Groene kwaliteit Sint-Michielsgestel

Ecologische en ruimtelijke verbetering

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345756

Indiener (Waterschap Aa en Maas) verzoekt het thema water toe te voegen aan 'natuur en groene kwaliteit'. Indiener stelt dat er mogelijk kansen benut kunnen worden op de scheiding van de Wambergse beek en het bebouwd gebied van Berlicum. Enerzijds door ruimte te geven aan de Wambergse beek voor waterkwaliteit en ecologische verbetering. Dat kan ook dienen als groene/blauwe dooradering om de ruimtelijke kwaliteit in bebouwd gebied te verhogen.

Antwoord: Water komt integraal terug binnen diverse hoofdthema's en bij de uitgangspunten per deelgebied. De Wambergse beek en de kansen voor waterberging, ecologische verbetering en waterkwaliteit worden expliciet benoemd onder de uitwerking van de deelgebieden – Beekdalen, een toevoeging is daarom niet nodig. Wel hebben wij opgemerkt dat de Wambergse beek niet volledig is opgenomen op de kaart van de omgevingsvisie. Dit passen we aan.

3.2.2 Klimaatadaptatie als voorwaarde

Goede klimaatadaptatieve maatregelen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346640

Indiener (Waterschap Aa en Maas) vindt dat de klimaatadaptatieve maatregelen op het gebied van waterkwantiteit goed verwoord zijn in de ontwerp-Omgevingsvisie. Er wordt zowel rekening gehouden met het afvoeren als het vasthouden van water. Ook voor het verbeteren van de sponswerking van de bodem en een mogelijke verhoging van de grondwaterstand is aandacht. Deze ambities sluiten goed aan bij indieners ambities.

Antwoord: De gemeente is blij om te lezen dat de indiener de klimaatadaptatieve maatregelen op het gebied van waterkwantiteit onderstreept en dat deze aansluiten bij de ambities van de indiener.

3.2.3 Identiteit van de plek

Tegenstijdingen met Omgevingsvisie 2050 Provincie Noord-Brabant

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346640

Indiener stelt dat de ontwerp-Omgevingsvisie van de gemeente tegenstrijdig is met Omgevingsvisie 2050 van Noord-Brabant en de Welstandsnota van de gemeente met betrekking tot de identiteit en historische waarden. In de Welstandsnota wordt het Braakven aangeduid als een zogenaamd historisch bebouwingslint (par. 2.7.2., pagina 112). Dit sluit aan op de Omgevingsvisie 2050 van Noord-Brabant, aangezien daarin de ambitie wordt uitgesproken om de zichtbaarheid van de eigen identiteiten van de gebieden in Noord-Brabant te versterken. Indiener stelt dat dit tot uiting dient te komen in 'zichtbaar aanwezig gebleven historische waarden, erfgoed en landschappelijke verscheidenheid [die] ons hechten ons aan ons verleden' (hoofdstuk 2, p.19/20). Indiener stelt dat het historische karakter van het Braakven, de open structuur en de duidelijke relatie met het landschap behouden dienen te blijven. Indiener stelt dat woonuitbreiding het waardevolle, beeldbepalende en historische bebouwingslint onherroepelijk zou vernietigen.

Antwoord: We verwijzen naar de algemene beantwoording in paragraaf 2.1. Aanvullende merken we op dat de provincie geen specifieke zienswijze op het zoekgebied Berlicum Noord heeft ingediend. Wel vragen zij om de uitwerking van de Omgevingsvisie en locaties op te pakken via werkateliers samen met provincie en waterschap. Hier geven we gehoor aan. De zienswijze leidt niet tot een wijziging van de omgevingsvisie.

3.2.4 Duurzame dorpse in- en uitbreiding

Het toevoegen van woningen door inbreiding en uitbreiding

Er zijn meerdere zienswijzen binnengekomen over het toevoegen van woningen door inbreiding en uitbreiding. Enerzijds zijn indieners tegen uitbreiding en voor inbreiding. Anderzijds zijn indieners juist voor uitbreiding. Onder 'antwoord' is beschreven hoe de gemeente Sint-Michielsgestel aankijkt tegen het toevoegen van woningen door inbreiding, herstructurering, transformatie en uitbreiding.

Enerzijds tegen uitbreiding;

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346634

Indiener is voorstander van het idee om de gemeente in te zetten als groen-blauwe en dorpse gemeente. Hierbij hoort volgens indiener een beperkte mate van uitbreiding en, zover mogelijk, inbreiding in de gemeente. Indiener stelt dat met name in Berlicum en Middelrode voldoende inbreiding en beperkte uitbreiding aan de noordzijde van Braakven mogelijk is.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346636

Indiener (Beraad de Verborgten Buitens) vraagt om kleinschalige uitbreidingen aan de randen goed af te wegen en voorzichtig te zijn met steeds een klein beetje uitbreiden. Vele kleine uitbreidingen hebben uiteindelijk ook een grote impact op het landelijk- en natuurgebied.

Anderzijds voor uitbreiding;

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346626

Het is Indiener niet duidelijk hoe het aantal te bouwen woningen (vooral in het ontwerp-voorkeursscenario) tot stand is gekomen en waarom de fasering (tot 2027 en daarna) gehanteerd is. Indiener vindt het ook onduidelijk waarom het uitgangspunt 'inbreiding boven uitbreiding' als doel op zichzelf wordt gehanteerd, aangezien het voorstelbaar is dat locaties buiten de stedelijke grenzen zich beter lenen als uitbreidingslocatie dan locaties binnen stedelijke grenzen. Dit is zeker als daardoor cultuurhistorische waarden of belangrijke groene plekken binnen stedelijke grenzen dreigen te worden aangetast. Indiener vindt het daarom in het algemeen beter om een zorgvuldige afweging te maken tussen verschillende potentiële bouwlocaties en die te toetsen aan de Omgevingsvisie dan te focussen op één bouwlocatie. Indiener stelt dat de gemeente daarbij een regierol moet nemen en niet passief moet afwachten op initiatieven vanuit de markt.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345767

De Dorpsraad Gemonde heeft de afgelopen jaren meerdere acties ondernomen en voorstellen gedaan ook aan het gemeentebestuur inzake de woningbouw die noodzakelijk is voor leefbaarheid van Gemonde. Men komt tot de conclusie, dat er slechts beperkte plannen en mogelijkheden zijn tot inbreiding. De ambitie voor het toegekende aantal woningen, zoals gesteld in het Programma Volkshuisvesting en wonen-welzijn-zorg 2023-2028 is niet realiseerbaar met alleen inbreiding. In de voorliggende omgevingsvisie wordt de mogelijkheid voor uitbreiding niet geboden.

Antwoord: De gemeenteraad stelde op 21 september 2023 het Programma Volkshuisvesting en wonen-welzijn-zorg Sint-Michiëlsgestel 2023-2028 vast onder de naam 'Wij zorgen voor wonen'. Om de opgaven in de woningmarkt van Sint-Michiëlsgestel in beeld te brengen voerden we in samenwerking met de woningcorporaties een woningmarktonderzoek en woonzorganalyse uit (2022, Companen). In deze stukken vindt u de nadere onderbouwing van de behoefte aan woningen, ook uitgesplitst per kern.

De omgevingsvisie stelt niet dat inbreiding een doel op zich is. Wel dat het toevoegen van woningen door inbreiding, herstructurering en transformatie de voorkeur heeft. Dit is in lijn met landelijk en provinciaal beleid: de ladder van duurzame verstedelijking. Het achterliggende doel is efficiënt en duurzaam ruimtegebruik en wonen in de buurt van voorzieningen. Agrarische gronden dienen zoveel mogelijk behouden te blijven voor een omslag naar duurzame landbouw. Binnenstedelijk is er onvoldoende (fysieke) ruimte om de ambities op het gebied van wonen te behalen. Kleinschalige uitbreidingen aan de randen zijn potentieel mogelijk binnen de gebieden die op de kaart (indicatief) zijn aangegeven als zoekgebied. Voor alle kernen geldt dat één of meerdere zoekgebieden zijn aangewezen.

We verwijzen aanvullend naar de beantwoording in paragraaf 2.1 ten aanzien van Berlicum Noord.

Hinder door uitbreidingslocaties voor woningbouw

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346639

In 2021 heeft indiener een woning gekocht in Berlicum met zicht op landelijk wonen met veel vrije ruimte en vrij uitzicht op de omgeving. Door deze kwaliteiten was de waarde van het huis hoog, maar dit had indiener ervoor over. Indiener heeft bezwaar op de woonvisie, aangezien Indiener de vrije ruimte (agrarisch gebied) zal kwijtraken. Indiener stelt dat men dan rondom bebouwing komt te wonen. Indiener heeft ook niet gekozen voor de verkeersdrukte die dan zal toenemen. Indiener begrijpt dat er gebouwd zal moeten worden in Nederland en dus ook Berlicum, maar denkt dat er betere plaatselijke opties zijn, zoals hoek Runweg, aangezien hier geen lintbebouwing is die hinder hiervan zou ondervinden. Indiener stelt dat de ontsluiting op deze locatie verzekerd is.

Antwoord: We verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1 van deze nota ten aanzien van Berlicum Noord. De omgevingsvisie wordt niet aangepast.

Woningbouwuitbreiding Braakven

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346640

Indiener benoemt dat de intekening van woonuitbreiding aan het Braakven in de ontwerp-visie contradictoer is aan de Omgevingsvisie 2050 van de provincie Noord-Brabant én de eigen ambities van de ontwerpvisie inzake biodiversiteit, landbouw en natuurontwikkeling en -beheer. De provincie Noord-Brabant heeft in zijn visie de ambitie uitgesproken om in 2050 tot de top te behoren op het gebied van biodiversiteit en natuur- en landschapsbeleving. De gemeente streeft in zijn eigen ontwerpvisie naar duurzame landbouw en wil daarvoor ruimte beschikbaar houden. De gemeente beoogt landbouw te laten bijdragen aan biodiversiteit, zet in op agrarisch natuurbeheer en wil perspectief bieden aan agrariërs die zich inzetten voor ecologie, biodiversiteit en natuurbeheer. Met het agrarisch bedrijf van indiener kent het Braakven een lange traditie van agrarisch ondernemerschap dat zich de afgelopen jaren steeds meer circulair heeft ontwikkeld. Het bedrijf neemt verantwoordelijkheid voor én investeert in biodiversiteit en natuur- en landschapsbeheer. Het bedrijf is ook een toonbeeld qua landschaps- en natuurbeleving, volgens indiener. Kinderen groeien op met de waarden zoals de uitloop van koeien in de wei en de inzet van natuurlijke vormen van gewasbescherming. Indiener wil zich hiervoor ook in de toekomst blijven inzetten. Het is ondenkbaar dat, vanuit deze situering van het Braakven én de toekomstige provinciale en eigen ambities, uitgerekend aan het Braakven een woonuitbreiding is ingetekend in de ontwerpvisie, aldus de indiener.

Indiener stelt dat de huidige en toekomstige landbouw van het Braakven een prachtige overgang vormt van het gebouwde deel van Berlicum naar het natuurgebied van de Wamberg en de Hooghe Heide. Het is een buffer waar (beschermde) dieren, zoals vleermuizen, dassen, vossen, reeën en hazen verblijven, aldus de indiener. In het kader van het dynamisch beekdal is het gebied aangewezen voor een dassenpad. Indiener stelt dat deze bufferzone zal verdwijnen door woonuitbreiding.

Indieners conclusie is dat er genoeg redenen zijn om niet te kiezen voor woonuitbreiding in het Braakven. Indiener verzoekt de reeds gedane investeringen te ondersteunen om aan het Braakven andere belangrijke gemeentelijke opgaven op het gebied van biodiversiteit, landbouw en natuurontwikkeling door te zetten. Indiener verzoekt de gemeente de voorgestelde ontwikkeling in het ontwerp bij de vaststelling van de definitieve visie te schrappen en het beeldbepalende en historische bebouwingslint van het Braakven te handhaven en koesteren. Indiener noemt het bredere devies: bezint eer ge begint! Indiener verzoekt de gemeente stil te staan bij noodzakelijke, verdiepende vragen en deze te bekijken vanuit integraliteit alvorens een aantal gebieden in de gemeente aan te wijzen voor toekomstige functies. Indiener verzoekt te leren van de fouten uit het verleden en zuinig te zijn op de resterende waarden van de dorpskernen.

Antwoord: We verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1 van deze nota ten aanzien van Berlicum-Noord. De omgevingsvisie wordt niet aangepast.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346640

Indiener mist de analyse en onderbouwing van de reden dat woonuitbreiding in Berlicum zou moeten plaatsvinden en, indien zo, waarom dit in het Braakven gesitueerd zou moeten worden. Indiener vraagt zich af wat het vraag en aanbod is, waarom de gekozen gebieden gekozen zijn en wat de consequenties zijn voor de voorzieningen in Berlicum, de congestie, de ontsluiting en de daaraan gekoppelde benodigde investeringen voor de gemeente Sint-Michielsgestel. Indiener stelt dat Plan Beekveld niet past in de dorpse setting en kent een hoge concentratie van woningen. Daarnaast zijn er veel niet-doordachte consequenties. Indiener stelt dat een tweede Plan Beekveld voor velen een schrikbeeld is. Indiener verzoekt dat dit nogmaals voorkomen wordt.

Antwoord: We verwijzen naar paragraaf 2.1 ten aanzien van woonuitbreiding ten noorden van Berlicum. Het plan Beekveld is een onherroepelijk plan en valt buiten het kader van deze omgevingsvisie. De omgevingsvisie wordt niet aangepast.

Woninguitbreiding Westakker

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346641

Indiener stelt dat de gemeente lijkt aan te nemen dat nieuwbouw in het dorp Berlicum/Middelrode aan de noordzijde zal moeten plaatsvinden. Indiener heeft hier vraagtekens bij door eventuele ontsluitingsproblemen. Indiener vraagt zich af waarom er niet verder wordt gekeken naar eventuele woonwijken ten zuiden van bijvoorbeeld de Milroijseweg (Westakker).

Antwoord: We verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1 ten aanzien van Berlicum Noord van deze nota. De omgevingsvisie wordt niet aangepast.

Uitbreidingslocatie Laarzicht

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345320

Indiener maakt zich ernstig zorgen over hoe de uitbreidingslocatie Laarzicht is geprojecteerd in de Omgevingsvisie. Het is aan de hand van het abstracte kaartmateriaal niet duidelijk of dit geprojecteerd is in bestaand stedelijk gebied of als uitbreiding.

Indiener geeft aan dat als de woonlocatie Laarzicht is voorzien als uitbreiding, de pijl met dorpse en groene woonuitbreiding op de kaart te veel naar het westen staat. Hierdoor lijkt een uitbreiding van de kern in de nabijheid van de Zandstraat niet mogelijk.

Indiener verzoekt om, in het kader van het gezamenlijk belang van het realiseren van de woonlocatie Laarzicht, over te gaan tot een aanpassing van de kaart voor de kern Middelrode.

Antwoord: Voor het plan Laarzicht startte onder de Wet op de Ruimtelijke Ordening de formele procedure. Dit betekent dat het geen nieuwe ontwikkeling is in de zin van de Omgevingsvisie. De omgevingsvisie 2040 kent een globaal karakter en bevat geen begrenzing op perceelniveau. Kijkend naar de begrenzing van het deelgebied 'Landelijk gebied' ter hoogte van Middelrode lijkt de begrenzing te zijn gelegd op de Christinastraat. We passen op de kaart van de Omgevingsvisie de begrenzing van Middelrode zodanig aan, dat zowel de bestaande woningen aan het Diepven als de te realiseren woningen in het plan Laarzicht binnen het deelgebied 'Vitale dorpen' vallen. De pijl zoekgebied 'Dorpse en Groene woonuitbreiding' blijft op de huidige plek gehandhaafd.

Begrenzing zoekgebied De Bus en Den Dungen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345756

Indiener (Waterschap Aa en Maas) vindt het niet duidelijk wat de begrenzing van het zoekgebied is voor uitbreiding. Indiener stelt dat zowel De Bus en Den Dungen in rood en/of oranje gebied (kunnen) liggen op de signaleringskaart.

Indiener wil nader geïnformeerd worden over wanneer er concrete voorbereidingen/zoekgebieden zijn voor 'dorpse en groene woonuitbreiding'. Indiener stelt dat de betreffende gebieden in het oranje gebied liggen, en in de nabijheid van de Wambergse beek betreft het rood gebied op de signaleringskaart.

Antwoord: De begrenzing van het zoekgebied is bewust indicatief op de kaart weergegeven en niet exact. Op een later moment bepalen we welke gebieden we daadwerkelijk realiseren, mede afhankelijk van de mogelijkheden tot inbreiding, herstructurering en transformatie binnen de kernen. Kleinschalige uitbreidingslocaties aan de randen van de dorpen moeten in lijn met de omgevingsvisie passen bij het eigen groene en dorpse karakter. Dit is onderwerp van nader onderzoek en uitwerking. De ontwikkelingen gaan hand in hand met maatregelen om het landschap te versterken. En met toevoegen van groene en recreatieve verbindingen met het landelijk gebied. Ook blijft het uitgangspunt water en bodem sturend, zoals opgenomen in de omgevingsvisie onverkort van toepassing. Dit betekent dat in het beekdal geen nieuwe woningen worden gebouwd.

Voorafgaand aan de ontwikkeling van een gebied wordt een gebiedsvisie opgesteld. Deze geeft gedetailleerd inzicht in de waarden en welke delen van een gebied voor welke functie(s) geschikt zijn. Indien een locatie tot ontwikkeling komt voor woningbouw vindt er een omgevingsdialog plaats. Hierbij betrekken we ook Waterschap Aa en Maas.

Woonuitbreiding Gemonde

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345757

Indiener (Natuurgroep Gestel) stelt dat eventuele woonuitbreidingen ten noordoosten van Gemonde ongewenst zouden zijn, aangezien dit zou botsen met de belangrijke ecologische functie van de Beeksche Waterloop en het Meierijsche (cultuur)landschap (Besselaar, Kaatse Hoeve, Vier Gemalen).

Indiener stelt dat dit nagenoeg intact is gebleven dankzij het huidige extensieve en traditionele gebruik. Indiener heeft hierbij met name het oog op de rood omliggende gebieden. Indiener stelt dat het op de kaart bij het ontwerp niet duidelijk is waar bij Gemonde een mogelijke woonuitbreiding wordt voorzien. Indiener stelt dat de rode pijl op die kaart lijkt te duiden op het plan Rietstok, maar dat kan ook als meer algemeen opgevat worden.

Indiener stelt dat deze beide verbindingen deels over het grondgebied van een buurgemeente (Meerijstad, Bernheze) lopen. Indiener stelt dat het een belangrijke impuls voor de cohesie binnen de regio vormt als dit soort projecten gezamenlijk worden opgepakt. Indiener neemt in overweging om in de Omgevingsvisie op het punt van natuur en ecologie - op dezelfde voet als voor de energietransitie - aandacht te geven aan een gezamenlijke, regionale aanpak.

Indiener stelt dat woonuitbreiding naar/in het dal van de Beeksche Waterloop strijdig zou zijn met het belang dat ook in de ontwerp-Omgevingsvisie wordt gehecht aan de diverse functies van de Beeksche Waterloop.

Antwoord: Voor Gemonde is een tweetal zoekgebieden op kaart aangeduid als 'Dorpse en groene woonuitbreiding'. Op een later moment bepalen we welk gebied of welke gebieden we daadwerkelijk realiseren. Dit hangt ook af van de mogelijkheden tot inbreiding binnen de bebouwde kom. Voorafgaand aan de ontwikkeling van een gebied wordt een gebiedsvisie opgesteld. Deze geeft gedetailleerder inzicht in de waarden en welke delen van een gebied voor welke functie(s) geschikt zijn.

De eventuele uitbreidingen moeten passen bij het eigen groene en dorpse karakter. De ontwikkelingen gaan hand in hand met maatregelen om het landschap te versterken. En met toevoegen van groene en recreatieve verbindingen met het landelijk gebied.

Ook blijft het uitgangspunt water en bodem sturend, zoals opgenomen in de omgevingsvisie onverkort van toepassing. Dit betekent dat in het beekdal geen nieuwe woningen worden gebouwd.

Indien een locatie tot ontwikkeling komt voor woningbouw vindt er een omgevingsdialog plaats. Hier betrekken we ook belanghebbenden bij, zoals indiener en de buurgemeenten.

De Rietstok werd al in 2011 als een mogelijke locatie voor woningbouw opgenomen in de structuurvisie. Voor de Rietstok is onder de Wet op de Ruimtelijke Ordening op 26 oktober 2023 een bestemmingsplan door de gemeenteraad vastgesteld. Daarmee is het een autonome ontwikkeling.

Versterken groene zone als randvoorwaarde voor woningbouwuitbreiding

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345757

Indiener (Natuurgroep Gestel) stelt dat de woonuitbreidingen bij Berlicum en Middelrode voor de hand liggen. Indiener is van mening dat er aandacht moet zijn voor een groene buffer tussen beide kernen, zodat deze niet helemaal tegen elkaar aangroeien. Indiener stelt dat bestaande elementen die nu deel uitmaken van de groene buffer het konijnenbosje, het terrein rond Koekoek en het groen rond de sportterreinen is. Indiener is van mening dat het versterken van deze groene zone een randvoorwaarde moet zijn voor de uitbreidingen aan de zuidoostzijde van Berlicum en de noordoostzijde van Middelrode. Ook vindt Indiener dat er ruimtelijke mogelijkheden zijn om de zone te versterken.

Antwoord: De gemeente heeft in haar omgevingsvisie aandacht voor het verbinden van het landelijk gebied en natuur tussen de kernen Berlicum en Middelrode (in kaart aangeduid met de groene stippelpijl). De gemeente staat ontwikkeling tussen de dorpen toe, zolang deze bijdrage aan en rekening houden met de bestaande groenstructuren.

Geen woningen ten koste van natuur

Onderstaande zienwijze heeft betrekking op 1346641

Indiener is van mening dat het scheiden van 'wonen' en 'natuur' ervoor zorgt dat het gebied het unieke karakter behoudt. Indiener vindt dat we de groene omgeving juist moeten behouden en versterken in plaats van aantasten.

Antwoord: in het deelgebied 'Natuurgebied' staat het behouden en versterken van de bestaande natuurgebieden centraal. De diverse bestaande natuurgebieden zoals Herlaer, Pettelaar, Wamberg, Engelenstede-Hooghe Heide worden volgens de omgevingsvisie gekoesterd en versterkt. Een woonomgeving kan ook een groene omgeving zijn.

Zie aanvullende ook de beantwoording in paragraaf 2.1 ten aanzien van Berlicum Noord.

Woningbouwplannen en waterbelangen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345756

Indiener (waterschap Aa en Maas) vraagt extra aandacht voor de genoemde woningbouwplannen in het oranje/rode gebied op de signaleringskaart. Afhankelijk van de ontwikkeling betekent dit extra maatregelen om de waterbelangen goed te waarborgen. Indiener ziet kansen om de verbetering van de waterkwaliteit nadrukkelijker te positioneren in de Omgevingsvisie.

Antwoord: Wat betreft de waterkwaliteit van het oppervlaktewater en grondwater hanteren we de (Europese) normen (Kaderrichtlijn Water). In het landelijk gebied zijn met name de provincie en Waterschappen hiervoor aan zet. Op een later moment bepalen we welke gebieden we daadwerkelijk realiseren, mede afhankelijk van de mogelijkheden binnen de kernen. Voorafgaand aan de ontwikkeling van een gebied wordt een gebiedsvisie opgesteld. Deze geeft gedetailleerd inzicht in de waarden en welke delen van een gebied voor welke functie(s) geschikt zijn. Het uitgangspunt water en bodem sturend, zoals opgenomen in de omgevingsvisie is onverkort van toepassing. Dit betekent dat in het beekdal geen nieuwe woningen worden gebouwd.

Prognose groei inwoners

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345763

Met betrekking op de woningbouw valt het Indiener (Gemeente Bernheze) op dat er gesproken wordt van een groei tot 2040 naar 35.000 inwoners. Echter is de laatste prognose van de provincie een groei van 31.440 inwoners in 2040. Indiener verzoekt de gemeente dit verschil nader te onderbouwen.

Indiener vindt dat de ambitie om 2500 woningen tot 2040 te realiseren stevig is. Indiener vraagt zich af waarom de gemeente deze ambitie heeft, met oog op bovenstaande prognose, en wat dit betekent voor de overige gemeenten in de regio. Indiener vraagt zich af waarop de omvang van woningbouw van de gemeente op de korte termijn (t/m 2032) is gebaseerd en hoe dit zich verhoudt ten opzichte van de laatste cijfers van de provincie (december 2023), waarin de gemeente kan groeien met 660 woningen tussen 2023 en 2030. Indiener stelt voor de gemeente ten aanzien van nieuwbouw van woningen ook circulaire, natuurinclusieve, energie- en klimaatneutrale ambities te tonen. Indiener is van mening dat dit nodig is om in de regio een gelijk speelveld te creëren en dat dit onvoldoende terugkomt in de ambities van Sint-Michielsgestel.

Antwoord: Zoals in de ontwerp-omgevingsvisie is opgenomen beogen we de realisatie van 1685 woningen in de periode 2023 t/m 2032. Voor de periode daarna bepaalden we nog geen aantal. Andere aantallen door u genoemd zijn onderdeel van het totstandkomingsproces en maken geen onderdeel uit van de ontwerp-omgevingsvisie. De gemeenteraad stelde op 21 september 2023 het Programma Volkshuisvesting en wonen-welzijn-zorg Sint-Michielsgestel 2023-2028 vast onder de naam 'Wij zorgen voor wonen'. Om de opgaven in de woningmarkt van Sint-Michielsgestel in beeld te brengen voerden we in samenwerking met de woningcorporaties een woningmarktonderzoek en woonzorganalyse uit (2022, Companen). Daarin is naast de provinciale prognose en een trendscenario ook een ambitie scenario onderbouwd. Die extra toevoeging stelt Sint-Michielsgestel in staat om het gebrek aan doorstroming aan te pakken en tevens het aandeel sociale huurwoningen en betaalbare koopwoningen fors te verhogen (fair share). Onze gemeente is onderdeel van het daily urban system van 's-Hertogenbosch. Uit het woningmarktonderzoek van Companen blijkt onder andere een relatief grote instroom van inwoners uit onder andere 's-Hertogenbosch die daar geen geschikte woning kunnen vinden. Mede op basis van genoemde rapportage koos de gemeenteraad bij het uitwerken van het Programma Volkshuisvesting voor een hoger groeipad dan de provinciale prognose. Dit hogere groeipad maakt onderdeel uit van deze visie. Wij informeerden de provincie en de regiogemeenten, waaronder Bernheze, daarover met een brief van 23 augustus 2023.

Wij verwachten dat de druk op de woningmarkt in de dorpen hoog blijft door de uitstekende woonkwaliteit en de ligging in de directe nabijheid van de stad 's-Hertogenbosch. Dit betekent dat maatwerk voor de dorpen ook vanuit regionaal perspectief noodzakelijk is. We werken graag in regionaal verband samen om een passende en betaalbare woningvoorraad te realiseren, onder andere via de gemaakte afspraken in de Regionale Woondeal.

De ambities en uitgangspunten voor o.a. klimaatadaptatie, energietransitie en circulariteit zijn reeds opgenomen in de omgevingsvisie onder de hoofdstukken 'ambities' en onder 'inclusie duurzaamheid'. De worden verder uitgewerkt in onder andere het Programma Wonen, het programma Klimaatadaptatie en Water, zoals ook beschreven in het hoofdstuk 'doorwerking' van de omgevingsvisie.

Overigens is een gelijk speelveld creëren in de regio is in onze ogen praktisch onmogelijk. Immers elk dorp en elke gemeente heeft specifieke kenmerken die van invloed zijn op de woningbouw. De omgevingsvisie is zelfbindend. Dat betekent dat iedere gemeente op onderdelen eigen keuzes maakt. Het staat de gemeente Sint-Michiëlsgestel vrij om haar eigen ambities te bepalen. En dat doen we vanzelfsprekend binnen de wettelijke kaders.

Woningbouw in landelijk gebied

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345653

Indiener stelt dat het bouwen van meer woningen impact zal hebben op het landelijk gebied en dat dit ook effect kan sorteren op de locatie van cliënten. Indiener stelt dat cliënten zich daar bewust van zijn en wuiven stedelijke ontwikkeling op of nabij hun locatie niet direct weg, al realiseren zij zich dat voor meer stedelijke ontwikkeling in Berlicum een verbetering van de doorstroming nodig zal zijn.

Antwoord: De concrete uitwerking van stedelijke ontwikkelingen/woningbouwlocaties vindt niet in de omgevingsvisie plaats. Er is wel opgenomen in de visie dat mobiliteit, waaronder de ontsluitingsfunctie een integraal onderdeel van nieuwe woningbouwontwikkelingen is. Onder het deelgebied 'Vitale dorpen' staat, dat wanneer aan de noord- en oostzijde van Berlicum en Middelrode woonontwikkelingen gerealiseerd worden dit alleen kan als er onderzoek is gedaan naar nieuwe maatregelen op het gebied van mobiliteit om de extra verkeersbewegingen op te vangen. Een voorbeeld van een mogelijke uitwerking van de mobiliteitsmaatregel is de randwegfunctie, op kaart aangegeven met een stippellijn. Nader onderzoek zal uitwijzen hoe de mobiliteitsvraag het beste vorm gegeven kan worden. Zodra deze ontwikkelingen concreter zijn, worden belanghebbenden en omwonenden hierover geïnformeerd en betrokken.

Meedenken woningbouwuitbreiding

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345073

Indiener is blij met het plan voor woningbouw in de visie, maar wil graag meedenken over het type bebouwing aan de grens van hun perceel om zo mogelijke planschade te voorkomen.

Antwoord: Fijn om te lezen, dat u zich niet keert tegen eventuele woningbouw in het gebied Berlicum Noord. Het betreft één van de zoekgebieden, dat op kaart is aangeduid als "Dorpse en groene woonuitbreiding". Er zijn meerdere zoekgebieden en op een later moment bepalen we welke gebied of gebieden we daadwerkelijk realiseren. Dit hangt ook af van de mogelijkheden tot inbreiding binnen de bebouwde kom. Indien een locatie tot ontwikkeling komt voor woningbouw vindt er een omgevingsdialog plaats. Op 1 januari 2024 trad de Omgevingswet in werking. Deze spreekt niet langer van planschade, maar van nadeelcompensatie.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345073

Indiener wil graag bij de ontwikkeling van een nieuw bestemmingsplan gebruik maken van de mogelijkheid die er dan wellicht gaat ontstaan om het bijgebouw een woonbestemming te geven waardoor woningsplitsing mogelijk wordt. Gezien de kavelgrootte van 4500 m2 denken zij dat er mogelijkheden gaan komen in het nieuwe plan op te gaan en beperkte (senioren) woningbouw te realiseren.

Antwoord: Wij nemen kennis van de door u gewenste ontwikkeling op uw perceel. Wij verwijzen u naar paragraaf 2.3 voor meer informatie over het indienen van een aanvraag Omgevingsvergunning.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345073

Indiener verzoekt op grond van het bovenstaande bij de definitieve vaststelling rekening te houden met de volgende punten:

1. Op de perceelgrens van de indiener een afscheiding met groen aanleggen, en het opheffen van het huidige vrije uitzicht beperkt houden tot woonhuishoogte om daarmee aanzienlijke planschade te voorkomen.
2. In de aanpassing van het nieuwe bestemmingsplan mee nemen dat indiener de mogelijkheid krijgt hun woning te splitsen en het huidige bijgebouw een woonbestemming te geven.
3. Meenemen in het bestemmingsplan dat indiener de ambitie heeft een op een deel van het huidige perceel (senioren) woningbouw mogelijk te maken, al of niet als onderdeel van de bebouwing die ontwikkeld gaat worden in de hoek Braakven – Veedijk.
4. Met de gemeente in gesprek kunnen gaan over het al of niet indienen van een initiatiefvoorstel.

Antwoord: De Omgevingsvisie is een globale visie, zie paragraaf 2.1. onder Detailniveau en abstractieniveau. Mocht het zoekgebied 'Dorpse en groene woonuitbreiding' in Berlicum Noord tot ontwikkeling komen, dan kunt u op dat moment uw wensen kenbaar maken. In het kader van deze omgevingsvisie blijven deze verder buiten beschouwing. Wij verwijzen u naar paragraaf 2.3 voor meer informatie over de te volgen procedure bij een initiatief.

Samenwerking voor woningbouw Spekstraat-Grinsel Den Dungen

Over deze locatie zijn twee zienswijzen ingediend. Door Vivat Fortuna BV (1345910) en door de gezamenlijke partijen Cedrus Vastgoed B.V., Bouwbedrijf Van Gerven B.V., Hendriks Coppelmans B.V. en Woonmeij (1346623).

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345910

Indiener (Vivat Fortuna B.V.) wil al jaren woningbouw aan de Spekstraat/Grinsel realiseren. Dit zou betekenen, dat er zware industrie 4.2. opgeruimd wordt aan de rand van het dorp. Er zijn al meerdere plannen ingediend en besproken. Indiener schetst een tijdlijn vanaf 2008. Vanaf mei 2021 is men een samenwerking aangegaan met Hendriks Coppelmans om te kijken naar de ontwikkeling van het gehele gebied. Men is negatief over het gebrek aan samenwerking en acties vanuit de gemeente. Indiener stelt voor af te zien van een ontwikkeling en het herbestemmen van deze locaties als indiener niet op korte termijn duidelijkheid krijgt. Indiener gaat verder op twee sporen: 1) Samenwerkende partijen krijgen op zeer korte termijn duidelijkheid om door te gaan met hun plannen , of 2) Indiener verzoekt de gemeente het renoveren en opknappen van het huidige industrieterrein met eventuele nieuwbouw en/of verduurzaming van bestaande opstallen. Een architect is daar met een milieuvadvisiebureau mee bezig en zullen zich op korte termijn melden met vragen en dergelijke. Indiener stelt dat de ontwerp- Omgevingsvisie niet realiseerbaar is mits er niet op zeer korte termijn concrete afspraken gemaakt kunnen worden.

Onderstaande zienswijzen heeft betrekking op 1346623

Indieners dienen een positieve zienswijze in op de ontwerp omgevingsvisie Sint-Michielsgestel. Zij vinden de gebiedsontwikkeling Spekstraat/Grinsel zeer kansrijk om de volgende redenen:

- In de omgevingsvisie is de locatie opgenomen als Dorpse en groene woonuitbreiding van Den Dungen
- Aangenaam Leven in Vitale dorpen: dé kans om betaalbare huur- en koopwoningen te bouwen en te voldoen aan de wens en behoefte die er zo sterk is.
- Unieke kans om snelheid te maken in het toevoegen van verschillende woningtypen.
- Positieve grondexploitatie: gemeente is 60% eigenaar van het gebied; overige gronden in eigendom en onder controle door voorgenoemde partners.
- Goede mogelijkheid om een bedrijfsbestemming te saneren en de ruimtelijke ordening te verbeteren en het landschap te versterken.
- Betaalbaar programma wordt geborgd door samenwerking met Woonmeij.
- Partners hebben ruime ervaring met het voeren van een omgevingsdialoog, het betrekken van de omgeving, het ontwikkelen van betaalbare huur- en koopwoningen, risicodragende gebiedsontwikkeling en het bouwen van duurzame woonwijken.
- Het ambtelijk apparaat wordt ontlast doordat voorgenoemde partners de gehele planologische procedure en gebiedsontwikkeling kunnen en willen organiseren en managen.

Ze verzoeken de gemeenteraad medewerking te verlenen aan het op korte termijn opstarten van bovengenoemde gebiedsontwikkeling, deze met prioriteit te behandelen en op te nemen in het uitvoeringsprogramma passend bij de omgevingsvisie Sint-Michielsgestel.

Indieners zijn het eens met het deelgebied 'Vitale dorpen', waarin wordt beschreven dat uitbreidingen dienen te passen bij het eigen groene en dorpse karakter en hand in hand gaan met maatregelen om het landschap te versterken. Indieners stellen dat alle partners uit deze samenwerking het belang van deze aspecten onderschrijven en dit zien als een unieke kans om dit te verwezenlijken in de gebiedsontwikkeling Spekstraat/Grinsel. Indieners stellen dat het in deze positieve zienswijze genoemde gebied bijzonder geschikt is om uitvoering te geven aan de visie van Sint-Michielsgestel. Indieners vinden dat de kwaliteit van de ruimtelijke ordening verbeterd kan worden.

Antwoord: Wij waarderen de inzet van indieners om te komen tot de sanering van een bedrijf en het realiseren van woningbouw. De omgevingsvisie heeft een globaal karakter met daarin de ambities tot 2040. In deze visie maken wij geen concrete keuzes op perceelniveau of over projecten. Wij verwijzen voor een nadere toelichting naar 2.1. voor het Detailniveau en het abstractieniveau. In de omgevingsvisie spreken we een voorkeur uit voor inbreiding, transformatie en herstructurering. Om de ambities voor wonen te halen is meer nodig. Daarom zijn ook kleinschalige uitbreidingen mogelijk aan de randen van de dorpen. Er zijn in Den Dungen drie zoekgebieden 'Dorpse en groene woonuitbreiding' aangegeven op de kaart, waar we de ambities uit de omgevingsvisie kunnen realiseren. De door Indieners genoemde locatie Spekstraat-Grinsel is er daar één van. Het onderzoek naar mogelijke inbreidingslocaties in de dorpen van de gemeente Sint-Michielsgestel is afgerond en op dit moment vindt er een vervolgonderzoek plaats (raadsinformatiebrief 1353277). Na vaststelling van de Omgevingsvisie bepalen we voor de gemeente als geheel en de dorpen afzonderlijk de mix van inbreiding en uitbreiding. Dat houdt ook in, dat er een afweging wordt gemaakt tussen de 3 zoekgebieden voor Den Dungen. De vastgestelde omgevingsvisie, waaronder de ambities en onder andere het Programma volkshuisvesting (21 september 2023) vormen de basis voor het bepalen van die mix. We kijken dan niet alleen naar aantallen woningen, betaalbaarheid en doelgroepen, maar ook naar de overige ambities uit de omgevingsvisie. Denk aan voorzieningen, het terugdringen van het autogebruik en de mogelijkheden om elkaar te ontmoeten in de buitenruimte. De uitbreidingen moeten passen bij het eigen groene en dorpse karakter en het landschap versterken. De door Indieners aangedragen argumenten voor de ontwikkeling van de locatie Spekstraat-Grinsel betrekken we bij die afweging. Pas na het bepalen van de mix van in- en uitbreiding ontstaat meer duidelijkheid over of en welk zoekgebied 'Dorpse en groene woonuitbreiding' wordt opgepakt. De Omgevingsvisie bestrijkt de periode tot 2040. Het gaat niet alleen om zoekgebieden voor de korte, maar ook de middellange en langere termijn. Dit betekent dat we nu geen uitspraken doen over welk van de 3 zoekgebieden in Den Dungen als eerste wordt opgepakt.

Betrokkenheid belanghebbenden woningbouwontwikkeling

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345653

Indiener stelt dat cliënten actief en vroegtijdig betrokken willen worden bij de uitrol van de visie en met name voor de ontwikkelingen die aan de orde zijn voor hun bedrijf en bedrijfsvoering. Daarbij is de uitbreiding van woningen met een randweg bij Berlicum op termijn een mogelijke ontwikkeling die veel impact zal hebben. Indiener stelt dat voor bedrijfsuitbreiding of verplaatsing van de huidige locatie mogelijkheden zijn die aan de orde kunnen komen om aan de beoogde ambities van de omgevingsvisie invulling te kunnen geven. Indiener zegt dat die ambities om veel (voorbereidings)tijd vragen.

Antwoord: Er zijn in Berlicum – Middelrode meerdere zoekgebieden ‘Dorpse en groene woonuitbreiding’. Op een later moment bepalen we welk gebied of gebieden we daadwerkelijk realiseren. Dit hangt ook af van de mogelijkheden tot inbreiding in de bebouwde kom. Voorafgaand aan de ontwikkeling van een gebied wordt een gebiedsvisie opgesteld. Deze geeft gedetailleerder inzicht in de waarden en welke delen van een gebied voor welke functie(s) geschikt zijn. Dan ontstaat ook meer inzicht mogelijke consequenties, zoals de aanwezigheid van woningen en (agrarische) bedrijven. We onderschrijven dat met een dergelijke ontwikkeling de nodige tijd is gemoeid. Een gebiedsvisie stellen we onder de Omgevingswet vast in de vorm van een programma. Indien een locatie tot ontwikkeling komt vindt er ook een omgevingsdialoog plaats.

3.2.5 Passende voorzieningen

Er zijn geen zienswijzen binnengekomen die reageren op de paragraaf over passende voorzieningen in de Omgevingsvisie gemeente Sint-Michielsgestel.

3.2.6 Gezonde leefomgeving

Er zijn geen zienswijzen binnengekomen die reageren op de paragraaf over een gezonde leefomgeving in de Omgevingsvisie gemeente Sint-Michielsgestel.

3.2.7 Veilige leefomgeving

Meer oog voor kinderen bij richting van de openbare ruimte

Onderstaand zienswijze heeft betrekking op 1346624

Indiener verzoekt om bij de inrichting van de openbare ruimte meer oog te hebben voor kinderen zodat zij in hun directe leefomgeving veilig buiten kunnen spelen. Indiener verzoekt ook voor de ambitie om de sociale en verkeersveiligheid zodanig toe te laten nemen, dat kinderen zelfstandig door de dorpen kunnen bewegen wanneer zij zeven jaar en ouder zijn. Indiener verzoekt de gemeente snel verkeer door de kernen te weren en dit verkeer om te leiden over de omliggende (provinciale) wegen. Indiener stelt dat dit er ook voor kan zorgen dat mensen dan vaker de fiets pakken en doorgang voor openbaar vervoer en hulpdiensten bevorderen.

Indiener stelt dat dit leidt tot een dorp waar kinderen kunnen deelnemen aan het openbare leven en waar de inwoners een gezonder leven leiden. Indiener stelt dat fietsen ook leidt tot hogere sociale cohesie, betere luchtkwaliteit, komt er meer ruimte vrij voor klimaatadaptieve doelen en is er minder geluidsoverlast.

Antwoord: De jeugd heeft de toekomst en we zijn het met indiener eens dat ze gehoord dienen te worden. We hebben het voortgezet onderwijs bezocht in het proces tot de totstandkoming van de omgevingsvisie. Uw tip nemen we mee in de uitwerking van het programma mobiliteit, dat op dit moment in voorbereiding is.

3.3 Verbindend netwerk

Het tweede hoofdthema zoals behandeld in de omgevingsvisie is 'verbindend netwerk'. Dit hoofdthema heeft betrekking op de bestaande netwerken. In fysieke zin gaat het hierbij om netwerken voor verkeer- en vervoer, zowel boven- als ondergronds. In sociale zin gaat het om netwerken die eraan bijdragen dat iedereen volwaardig mee kan doen in de samenleving. De uitgangspunten, zoals opgesteld in de omgevingsvisie, die hieronder vallen hebben betrekking op een omgeving die zo is ingericht dat iedereen deel kan nemen aan de maatschappij. Het behoud en versterken van de eigenheid van de verschillende dorpen staat centraal. Mobiliteit is een integraal onderdeel, bij de ontwikkeling van uitbreidingslocaties. Daarnaast is er meer ruimte voor duurzame vormen van vervoer. Tot slot is een veilig en comfortabel fietsnetwerk in en tussen de kernen en de mobiliteitshubs van belang. De binnengekomen zienswijzen die aansluiten op het thema 'verbindend netwerk' zijn in de volgende sub-hoofdstukken gecategoriseerd aan de hand van deze uitgangspunten.

3.3.1 Eigenheid dorpen

Er zijn geen zienswijzen binnengekomen die reageren op de paragraaf over eigenheid van de verschillende dorpen in de Omgevingsvisie gemeente Sint-Michielsgestel.

3.3.2 Iedereen doet mee

Er zijn geen zienswijzen binnengekomen die reageren op de paragraaf over iedereen doet mee in de Omgevingsvisie gemeente Sint-Michielsgestel.

3.3.3 Mobiliteit integraal bij uitbreidingslocaties

Randweg Berlicum-Middelrode

Er zijn meerdere zienswijzen binnengekomen over de mogelijke randwegfunctie bij Berlicum-Middelrode. In paragraaf 2.1 van deze notitie zijn de zienswijzen integraal beantwoord. Onderstaand zijn de zienswijzen samengevat en van aanvullende antwoorden voorzien.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1343079

Indiener is tegen het oprichten van de randweg Berlicum-Middelrode, omdat dit het probleem van hardrijders en automobilisten die asociaal rijden zou verplaatsen. Indiener stelt voor de huidige route door de kernen onaantrekkelijk te maken door de weg opnieuw in te richten met een fatsoenlijk voetpad. Er zal niet ontkomen kunnen worden aan de ruimte voor auto's. Indiener stelt voor dat zoiets als in Den Dungen ook op deze route zou passen.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346634

Indiener is geen voorstander van een extra ontsluitingsweg. De Zuid-Willemsvaart loopt langs het dorp en is een uitstekende aan- en afvoerverbinding. Indiener vindt dat de druk op de Hoogstraat kan worden geparceerd door maatregelen die snelheid beperken.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346641

Indiener begrijpt de behoefte om extra woningen te bouwen, maar vindt het aanleggen van een weg met een randwegfunctie ten noorden van Berlicum een slecht idee en staat op gespannen voet met een aantal belangrijke ambities die de gemeente en Nederland heeft. Indiener denkt dat hieraan meer prioriteit moet worden gegeven. Indiener vindt het aanleggen van een nieuwe weg niet de beste manier om een dergelijke nieuwe wijk te ontsluiten, althans niet voor dit gebied. Indiener stelt dat het aanleggen van een randweg de ambitie en politieke wil doorkruist om in te zetten op klimaatadaptie, waaronder bodembeheer en waterkwaliteit. Indiener stelt dat er waterberging en plaatsen waar duurzame landbouw kan plaatsvinden essentieel is voor deze ambities, maar dit niet mogelijk is wanneer daar een randweg wordt gelegd, aangezien dit door natuur en het waterbergingsgebied loopt. Indiener stelt ook dat waterberging de biodiversiteit kan bevorderen.

Indiener stelt dat het aanleggen van de randweg op de stippellijn één van de meest belangrijke uitgangspunten van de ontwerp-Omgevingsvisie doorkruist, namelijk de ambitie om in 2040 een aangename woongemeente te zijn met veel groen en natuur. In de ambitie wordt de wens uitgesproken om dit te versterken. Het aanleggen van een weg door dit gebied gaat juist ten koste van de natuur.

Indiener stelt dat het aanleggen van de weg ook ten koste gaat van de leefomgeving van dieren in de regio. Uit het OER blijkt ook dat er meer stikstof zal neerslaan in de buurt van een randweg en er meer luchtvervuiling zal zijn. Indiener stelt dat het belangrijk is om de natuur in dit gebied in stand te houden, ook al is het geen Natura 2000-gebied.

Indiener stelt dat eenmaal aangelegd, wegen niet makkelijk weggehaald kunnen worden. Indiener stelt voor om meer wegen aan te leggen in de meer bebouwde gebieden, aangezien daar al minder biodiversiteit en meer geluidsoverlast is.

Indiener stelt dat de inspanningen, kosten en andere lasten voor burgers, bewoners en andere belanghebbenden van een weg die langs Berlicum/Middelrode loopt niet in verhouding is met het probleem dat opgelost moet worden. Als dit gaat over de verkeersdrukke op de Hoogstraat zijn er andere oplossingen die meer voor de hand liggen, eenvoudiger uit te voeren en goedkoper zijn en minder last geven aan omwonenden. Indiener stelt voor de N279 langs Berlicum intensiever te gebruiken. Indiener stelt voor deze al bestaande randweg aantrekkelijker te maken, bijvoorbeeld door het onaantrekkelijker maken om door De Hoogstraat te rijden. Indiener noemt het voorbeeld Heeswijk-Dinther.

Antwoord: we verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1 van deze nota ten aanzien van de te onderzoeken randweg functie.

Anderzijds voor een randweg;

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345653

Indiener stelt dat, wat betreft de vitaliteit van de dorpen en de doorstroming van Berlicum, cliënten van mening zijn dat een deugdelijke randweg een goede oplossing zou kunnen zijn. Indiener stelt dat het begrijpelijk is dat het bedrijf van cliënten daardoor verplaatst moet worden en dat dit tegelijkertijd moet worden gezien als er meerdere functies samenvallen.

Antwoord: we verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1 van deze nota ten aanzien van de te onderzoeken randweg functie. Aanvullend merken we op dat de omgevingsvisie geen uitspraken doet over de mogelijke verplaatsing van bedrijven, maar dat dit onderwerp is van nader onderzoek in het kader van de randwegfunctie.

Randwegfunctie door percelen voor flora en fauna compensatie

Onderstaande zienswijzen hebben betrekking op 1345320

Indiener geeft aan dat op kaartmateriaal de onderbroken pijl, welke is opgenomen als een suggestie voor een randwegfunctie, dwars door een perceel lijkt te lopen dat ten behoeve van de woonlocatie moet worden ingericht als compensatie voor flora en fauna.

Antwoord: het betreft een suggestie voor een te onderzoeken randwegfunctie en geen weergave van een daadwerkelijk tracé, zie ook paragraaf 2.1.

Randwegfunctie kruist met verbindingen voor wandelen en fietsen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345757

Indiener (Natuurgroep Gestel) stelt dat de nieuwe randwegfunctie aan de noordoostzijde van Berlicum-Middelrode kruist, snijdt, en schampt met functies zoals wandelen (verbinden wijken met landelijk gebied), fietsen (verbeteren fietsverbinding) en beekdalen (Wambergse beek).

Indiener is van mening dat een goede afstemming tussen de verschillende functies daarbij van belang is en dat de aanleg kansen biedt, als die gepaard gaat met een goede landschappelijke inpassing en een verbetering van landschappelijke kwaliteiten in de omgeving van de weg. Indiener is van mening dat de verbetering van de Wambergse Beek, die ook bij het waterschap op het programma staat, dit kan versterken.

Antwoord: Het betreft een te onderzoeken randwegfunctie en geen weergave van een daadwerkelijk tracé, zie de toelichting in paragraaf 2.1 van deze nota. Aanvullend wordt opgemerkt dat bij het onderzoek naar de randwegfunctie de relatie met andere functies zoals wandelen, fietsen en de beekdalen meegenomen. De gemeente dankt de indiener voor de kritische blik en onderstreept een zorgvuldige inpassing en/of landschappelijke verbetering in het geval dat een randweg ook doorgang zou vinden.

Verkeersveiligheid randweg

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346641

Indiener stelt dat de aanleg van de randweg ten koste zou gaan van de verkeersveiligheid, ook al is dit niet onderzocht in de OER. De Hoefsevonder wordt intensief gebruikt door fietsers en hardlopers. De weg zou betekenen dat er een kruispunt komt ter hoogte van de woningen aan De Hoefsevonder 3, 5, 7 en 9 tussen De Hoefsevonder en de randweg. Een aantal grote bedrijven aan de Veedijk zorgen al voor zwaar verkeer en onveilige situaties in de regio. Bestrating op de Veedijk is hierdoor al gedeeltelijk verzwakt. Het bedrijf aan de Veedijk 69 heeft onlangs een vergunning aangevraagd voor de plaatsing van mestsilos, waardoor vijftien vrachtwagens per maand extra heen en weer zullen gaan rijden. Dit verkeer zou volgens de ontwerp-Omgevingsvisie nu over de ingetekende randweg komen te rijden.

Antwoord: we verwijzing naar de toelichting in paragraaf 2.1 van deze nota over de te onderzoeken randwegfunctie.

Mogelijke onnodige hoge kosten ingetekende route

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346641

Indiener stelt dat ontsluiten via de nu ingetekende route leidt tot zeer hoge kosten in verband met de bouwkosten, maar ook de te verwachte procedures, onteigeningen en planschades. De weg zou immers langs het gehele dorp lopen. Het is onduidelijk voor Indiener waarom dergelijke kosten op de gemeenschap moeten rusten, wanneer het beter en goedkoper kan.

Antwoord: de stippellijn op de kaart betreft een aanduiding van een te onderzoeken randwegfunctie en geen weergave van een daadwerkelijk tracé, zie de toelichting in paragraaf 2.1 van deze nota. Er is dus geen sprake van een ingetekende route. Het is nu niet te stellen of een randwegfunctie te hoge kosten heeft, of dat andere opties goedkoper zijn. Dit is onderwerp van onderzoek.

Aanzuigende werking randweg

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346641

Indiener stelt dat een nieuwe randweg een aanzuigende werking heeft op doorgaand verkeer, omdat het dan onaantrekkelijker wordt om over de N279 te rijden. Daarnaast zal het een aanzuigende werkingen zijn op de dwarsverbindingen, zoals De Hoefsevonder, Veedijk, Werststeeg, etc. Een toename van verkeer op deze (woon-)straten is onwenselijk en onnodig en in strijd met het groen aan deze kant van Berlicum zoals blijkt uit de gebiedsvisie.

Antwoord: we verwijzing naar de toelichting in paragraaf 2.1 van deze nota over de te onderzoeken randwegfunctie.

Capaciteit bestaande aansluitingen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346641

Indiener stelt dat reeds bestaande aansluitingen, zoals de Runweg en Pastoor Verlindenstraat/Brugstraat/Kapelstraat op de N279 de verkeersdruk van eventuele nieuwe woonwijken kunnen verwerken. Indiener stelt dat de aansluitingen binnen het dorp op de Runweg en Brugstraat (Sassenheimseweg/Milroijseweg/Julianastraat/Driezeeg) geschikt zijn om het verkeer naar de N279 af te voeren. Indiener stelt dat autoverkeer ook van De Nijvelaar gebruik kan maken.

Antwoord: We danken de indiener voor zijn aanbevelingen. Of de bestaande wegen de verkeersdruk voor nieuwe woonwijken kunnen verwerken hangt voor een groot deel af van de omvang en het woningbouwprogramma van deze nieuwe woonwijken, en dat is nu nog niet bekend. We verwijzen verder naar de beantwoording in paragraaf 2.1. van deze nota.

Ontsluiting Beekveld

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346641

Indiener stelt dat Beekveld nu alleen ontsluit op de Hoogstraat. Indiener stelt voor Beekveld alsnog te ontsluiten op de Runweg of via Beekveld/Aaveld/N279. Deze route bewandelen zou een goedkopere oplossing zijn met minder last voor het gehele dorp. Voor de Indiener is het onduidelijk waarom de gemeente geen regie op dit punt heeft gevoerd bij het bouwen van Beekveld, aangezien er wel procedures zijn gevoerd.

Antwoord: Nader onderzoek moet uitwijzen hoeveel oplossend vermogen de voorgestelde functie kan bieden voor de wijk en de leefbaarheid van de As Hoogstraat. Het weglaten daarvan is destijds een bewuste keuze geweest met gevolgen op de aansluiting met de Hoogstraat. Er is een Programma Duurzame Mobiliteit in voorbereiding. In het nieuwe maatregelenpakket van dat concept is het als een voornemen opgenomen. De besluitvorming moet nog plaatsvinden.

Verbinding over de Dommel

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346642

Indiener mist een ambitie om een tweede verbinding voor al het verkeer over de Dommel te maken, ervan uitgaande dat in 2040 de bevolking voor 30% uit bejaarden (met beperkte mobiliteit) zal bestaan en de woningbouw, een uitbreiding van 25% gepland staat in het westelijke deel van Sint-Michielsgestel. Indiener denkt aan een verbinding tussen de Michielsstraat en de Theerestraat. Deze route zou tevens de ontsluiting van de te bouwen wijk Kentalis ten goede komen.

Hiermee zou met name de ambities over verkeersveiligheid, geluidsoverlast en milieubelasting gediend kunnen worden, doordat doorgaan (beroeps-/landbouw) verkeer buiten het centrum van het dorp kan blijven. Indiener denkt dat het de Nieuwstraat flink zal ontlasten. Indiener stelt voor om aan de weerszijden van de brug zonnepanelen te plaatsen om de kosten zo enigszins te compenseren. Hierdoor genereert de brug energie en verkoelt het water voor de vissen.

Antwoord: Een tweede autoverbinding, naast de bestaande Kolonel Renniebrug, wordt een hele moeilijke en niet wenselijke opgave om te realiseren. De noordelijker gelegen snelweg A2 is, samen met N617, al een onderdeel van de rondweg voor kern Sint-Michielsgestel. In het kader van de mobiliteitstransitie zetten we wel in op een brug over de Dommel om duurzame vormen van vervoer te faciliteren.

3.3.4 Duurzame mobiliteitsvormen

Er zijn geen zienswijzen binnengekomen die reageren op de paragraaf over duurzame mobiliteitsvormen in de Omgevingsvisie gemeente Sint-Michielsgestel.

3.3.5 Fietsnetwerk

Verbeteren fietsverbinding Berlicum-Rosmalen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1343079

Indiener verzoekt de kwaliteit van de fietsverbinding tussen Berlicum en Rosmalen te verbeteren, aangezien deze veel wordt gebruikt door scholieren en toeristen. Indiener gebruikt de route zelf ook voor dagelijks woon-werkverkeer. Indiener is van mening dat het wegdek aan de oostzijde van de route slecht en te breed is, waardoor er ook ruimte voor de natuur gemaakt kan worden.

Antwoord: Het door u aangehaalde punt is onderdeel van de uitwerking van de omgevingsvisie, zie ook de toelichting in hoofdstuk 2 van deze nota. In de omgevingsvisie wordt in hoofdlijnen aandacht gegeven aan de kaart van het fietsnetwerk en gaat het meer om de ambities. In het in voorbereiding zijnde Programma Duurzame Mobiliteit wordt de uitwerking van het verbeteren van het fietsnetwerk voorgesteld als maatregel.

Aansluiting fietsnetwerk

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346641

Indiener stelt voor om voor de ontsluiting van Berlicum een aansluiting op het fietsnetwerk/snelfietspad te hebben, zodat een deel van de inwoners van de wijk per fiets naar Den Bosch kan of naar de te realiseren mobiliteitshubs. Een fietspad doet minder af aan het karakter en de identiteit van deze omgeving en zorgt ook voor minder fietsers op de Hoogstraat, aldus de indiener.

Antwoord: We herkennen de wens voor een dergelijke verbinding. De omgevingsvisie heeft als uitgangspunt opgenomen dat waar nodig fietspaden worden toegevoegd om het (regionale) fietsnetwerk voor recreanten en woon-werk fietsverkeer te verbeteren. Een onderzoek naar een hierop aansluitend fietsnetwerk is een voorgenomen maatregel in het Programma Duurzame Mobiliteit, dat in voorbereiding is. Besluitvorming moet nog plaatsvinden.

3.4 Krachtige economie

Het derde hoofdthema van de omgevingsvisie van Sint-Michielsgestel is 'krachtige economie'. Dit hoofdthema gaat over de economische aspecten, zoals het vestigingsklimaat, kennis en innovatie en de arbeidsmarkt in de gemeente. Ook de transitie van duurzame landbouw en toerisme en recreatie zijn van belang in dit hoofdthema. De uitgangspunten die onder dit hoofdthema vallen zijn: bedrijventerreinen lokaal gebonden, aantrekkelijke dorpscentra, agrarische bedrijvigheid en recreatie. De zienswijzen zijn in de volgende sub-hoofdstukken gecategoriseerd aan de hand van deze uitgangspunten.

3.4.1 Bedrijventerreinen lokaal gebonden

Ontmoediging uitbreiding bedrijvigheid

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346634

Indiener zegt dat het grote aantal vrachtverkeersbewegingen dat bedrijven en hun huurders veroorzaken niet wenselijk is en het karakter van een natuurgebied verstoort. Indiener mist in de Omgevingsvisie het uitgangspunt dat uitbreiding van bedrijvigheid moet worden ontmoedigd.

Antwoord: Bedrijvigheid is belangrijk voor onze economie. Het lokale bedrijfsleven zorgt voor werkgelegenheid en is een pijler onder het verenigingsleven. De omgevingsvisie beschrijft dat er geen uitbreidingen van bedrijventerreinen komen en komt hiermee al tegemoet aan de zienswijze van de indiener. Tevens wordt beschreven dat de bedrijventerreinen vooral gericht blijven op lokaal gebonden kleine en middelgrote bedrijven. Ook beschrijft de omgevingsvisie een inzet op gedragsverandering, om werknemers en bezoekers vaker voor duurzame vervoersopties te laten kiezen. Hiermee beperken we de impact op verkeer en natuur ten opzichte van de huidige situatie. De ambitie om bedrijvigheid te ontmoedigen wordt niet onderschreven.

Opknappen bedrijventerreinen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1344219

Indiener ziet graag aandacht voor de ontwikkeling van bedrijventerreinen, omdat deze nu niet uitnodigend zijn voor nieuwe bedrijven. Indiener vindt alleen opknappen is niet genoeg.

Antwoord: Door het opknappen van de bedrijventerreinen verbetert de kwaliteit en bereikbaarheid. Hierin wordt er ook gekeken naar de openbare ruimte op bedrijventerreinen. Ook zetten we in op investeren in duurzame en klimaatadaptieve maatregelen. Dit werken we uit in o.a. in het programma Klimaatadaptatie en Water, Duurzaamheid en Economie. Het opknappen van de huidige bedrijventerreinen verbetert het vestigingsklimaat en maakt het daarmee uitnodigend voor nieuwe (vooral lokaal gericht en lokaal gebonden kleine en middelgrote) bedrijven. Ook buiten de bedrijventerreinen is werkgelegenheid. Als kernwaarden voor de gemeente zijn geformuleerd dorps en groen wonen met de stad nabij. Gelet hierop ligt het accent niet op het realiseren van nieuwe bedrijventerreinen maar op het verbeteren van de bestaande.

Weinig aandacht voor MKB

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1344219

Indiener ziet weinig aandacht voor het MKB. Indiener wijst erop dat er verenigingen zijn die afhankelijk zijn van sponsoring uit het MKB. Als bedrijventerreinen niet uitbereid worden, betekent dit op de lange termijn minder sponseringen en daarom minder verenigingen en evenementen. Dit heeft effect op de sociale woonomgeving en het woongenot.

Antwoord: In het kader van onze ambitie Krachtige economie onderstrepen wij met de omgevingsvisie het belang van voldoende en kwalitatief waardevolle bedrijventerreinen (en daarmee het faciliteren van het MKB) juist om lokale ondernemers voor de gemeente te behouden. Er is ontwikkelruimte voor de kleine en middelgrote bedrijven. Ontwikkelruimte hoeft zich niet te vertalen in uitbreiding van terreinen maar juist ook op een efficiënte inrichting met een focus op innovatie en duurzaamheid. Er is daarmee dus niet gezegd dat er een afname van bedrijven (en dus afname van eventuele sponsoring voor evenementen en/of verenigingen) ophanden is.

3.4.2 Aantrekkelijke dorpscentra

Er zijn geen zienswijzen binnengekomen die reageren op de paragraaf over aantrekkelijke dorpscentra in de Omgevingsvisie gemeente Sint-Michielsgestel.

3.4.3 Agrarische bedrijvigheid

Ontwikkelen bedrijfslocaties buitengebied

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1343809

Indiener (Cumela Nederland) verzoekt in het buitengebied mogelijkheden te creëren voor (lid-)bedrijven om bestaande bedrijfslocaties te kunnen ontwikkelen en uitbreiden. Evenals het mogelijk maken van nieuwvestiging, zodat deze bedrijven uitvoering kunnen geven aan ambities uit de omgevingsvisie.

Indiener geeft aan dat de ligging van zijn bedrijven in het buitengebied, ten opzichte van industrieterreinen, essentieel is. Voornaamste redenen zijn: 1) Het voorkomen van hinderlijke verkeerssituaties, omdat ontsluitingswegen niet altijd berekend zijn op machines. 2) Het voorkomen van onnodige verkeersbewegingen. 3) Het werk van deze bedrijven bevindt zich veelal in het buitengebied.

Antwoord: De keuzes voor het kunnen door ontwikkelen van bedrijven op bestaande locaties en nieuwvestiging vallen buiten het kader van deze Omgevingsvisie. De diversiteit in bedrijven is groot, waardoor op voorhand geen algemene uitspraak mogelijk is over de juiste vestigingslocatie. Deze komen aan de orde in programma's, zoals Vitaal Landelijk gebied en Economie. Op dit moment is beleid voor vrijkomende agrarische bedrijven in voorbereiding (VAB-beleid). Het omgevingsplan voorziet in de juridische regeling. Deze zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de omgevingsvisie. Aanvullend wordt opgemerkt dat de wegen in het buitengebied zeker niet in alle gevallen goed geschikt zijn voor veel vrachtbewegingen.

Geen uitbreiding varkensstallen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345692

Indiener stelt dat de gemeente de uitbreiding van varkensstallen faciliteert, terwijl de landelijke trend is om het aantal dieren te beperken.

Antwoord: Er is veel wet- en regelgeving (deels nog in ontwikkeling) waarin een duurzame bedrijfsvoering wordt bemoedigd. Indien een locatie binnen de gestelde wet en regeling past en geen extra negatieve effecten heeft op de omgeving, zou het daarom mogelijk kunnen zijn om een uitbreiding te honoreren. We dienen als gemeente ook oog te houden voor de blijvende agrariërs. In alle gevallen wordt er gekeken naar de duurzaamheid van bedrijven maar ook naar de toekomstbestendigheid. We verwijzen aanvullend naar de beantwoording in paragraaf 2.1 ten aanzien van het landelijk gebied.

Mogelijkheden nevenactiviteiten voor agrariërs

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345653

Indiener wil graag voor het behoud van een krachtige economie zien dat aan ondernemende agrariërs de mogelijkheid wordt geboden om een winkeltje te openen en/of duurzame energie op te wekken. Op dit moment wordt dit alleen aan stoppende boeren geboden, volgens het concept-voorkeursalternatief in het OER.

Indiener is van mening dat voor de transitie van het landelijk gebied ruimte geboden moet worden om van functie of verdienmodel te veranderen. Een duurzaam landelijk gebied wordt gecreëerd door sterke onderneming die perspectief heeft met een deugdelijk verdienmodel. Indiener wil graag meer focus zien in de totaalvisie op het versterken van de huidige actieve ondernemers die hun huidige bedrijfsvoering willen voortzetten, aangezien er voedsel geproduceerd moet blijven worden.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346628

Indiener stelt dat het goed is om bedrijven die een neventak willen, zoals recreatie, toerisme of aan-huis verkoop, hier de ruimte voor te geven. Dit is niet voor alle agrariërs mogelijk, omdat er niet voor iedereen een verdienmodel is. Indiener zou graag willen zien dat er aandacht blijft voor de boer op welke gangbare manier hij zijn bedrijf zou willen voortzetten.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346629 en 1346633

Op veel plaatsen in Sint-Michielsgestel zijn agrarische bedrijven gestopt, minder agrarische bedrijven nog actief zijn dan er aangenomen wordt. Op verschillende plaatsen is er al een leegloop van agrarische bedrijven. Uiteraard moeten er ook goede oplossingen en alternatieven komen voor de stoppende bedrijven en vrijkomende gebouwen.

Antwoord: Het onderwerp wordt de komende jaren uitgewerkt in o.a. een programma Vitaal landelijk gebied. In dat kader zal ook aandacht worden besteed aan nevenactiviteiten bij bestaande agrarische bedrijven en toekomstperspectief voor agrariërs die hun bedrijf voort willen zetten. Op dit moment is beleid voor vrijkomende agrarische bedrijven in voorbereiding (VAB-beleid). Wij verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1 van deze nota over landelijk gebied.

Recreatie en toerisme in het landelijk gebied

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346622, 1346629 en 134633

Indieners stellen dat toerisme en recreatie afhankelijk is van behoefte uit de markt en een verdienmodel dient te hebben. Indieners zijn ook van mening dat recreatie als nevenactiviteit prima is, zolang dit geen belemmering geeft voor gangbare agrarische bedrijven.

Antwoord: Zo staat het ook verwoord in de omgevingsvisie: Recreatie en toerisme worden een belangrijke economische drager voor een deel van het landelijke gebied. Denk hierbij aan kamperen bij de boer, de verkoop van streekproducten en andere kleinschalige recreatieve activiteiten. Dit wordt uitwerkt binnen het programma Vitaal landelijk gebied en het programma Economie. Plannen en initiatieven worden o.a. op economische haalbaarheid en passend in de omgeving beoordeeld. Dit valt buiten het kader van deze omgevingsvisie. Ook verwijzen wij naar de beantwoording in paragraaf 2.1 van deze nota over niveau en abstractieniveau en landelijk gebied.

Voorwaarden voor functieverandering

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vraagt zich af wat de voorwaarden zijn bij het derde bullet point op pagina 31 en op welke manier bestaande functies beschermd worden tegen deze ontwikkelingen.

Antwoord: Indiener refereert aan de ruimte die agrariërs krijgen om onder voorwaarden van functie of verdienmodel te veranderen. Met deze voorwaarden wordt de omslag naar een duurzame landbouw bedoeld. Dat betekent dat er dus minder ruimte is voor teelten die veel water en/of chemische gewasbeschermingsmiddelen nodig hebben. We ambiëren en groeien richting een duurzame landbouw met een sterke, gezonde en toekomstbestendige agrarische sector.

De omgevingsvisie stelt daarnaast dat er in het landelijk gebied voldoende perspectief voor de agrariërs is en blijft (ervan uit gaande dat de indiener dit met bestaande functies bedoelt). We zetten daarbij juist in op het behoud van onze agrariërs die vanuit nieuwe verdienmodellen omschakelen naar duurzame landbouw en wordt er ook ruimte geboden voor duurzame energieopwekking, kleinschalige recreatie en lokaal telen en verkopen van streekproducten wordt gestimuleerd. Verdere uitwerking wordt opgenomen binnen het programma Vitaal landelijk gebied en het programma Economie. Ook verwijzen wij naar de beantwoording in paragraaf 2.1 van deze nota over landelijk gebied.

Duurzame energieopwekking bij agrarische bedrijven

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346622, 1346635, 1346629 en 134633

Indieners stellen dat veel agrarische bedrijven al zonnepanelen op hun daken hebben, zij hierin zelfvoorzienend zijn en groene stroom voor derden opwekken, waaronder indiener zelf.

Antwoord: Prettig om te lezen dat indieners en veel andere agrarische bedrijven al zonnepanelen op hun daken hebben. Deze ontwikkeling ziet de gemeente ook en juicht dit alleen maar toe.

Huidige problematiek agrariërs

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vindt dat het in het stuk niet duidelijk wordt wat de gemeente gaat doen voor de huidige agrariërs en de problemen waar zij tegenaan lopen. Indiener vraagt zich af hoe de gemeente deze problemen wegnemen om daadwerkelijk stappen te kunnen zetten.

Antwoord: Wij verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1 van deze nota over landelijk gebied.

Geen belemmeringen voor agrariërs

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346622, 1346628, 1346629, 1346635 en 1346633

Indieners stellen dat er op veel plaatsen in Sint-Michielsgestel agrarische bedrijven zijn gestopt en minder agrarische bedrijven nog actief zijn dan er aangenomen wordt. Indieners zijn van mening dat er goede oplossingen en alternatieven moeten komen voor de stoppende bedrijven en vrijkomende gebouwen. Een van de indieners stelt dat de overgebleven agrarische bedrijven geen belemmeringen mogen krijgen door de nieuwe ontwikkelingen, zodat er ook in 2040 nog diversiteit is van agrarische bedrijven in en producten uit Sint-Michielsgestel. Indieners stellen dat er zeker voor jonge ondernemers voldoende ruimte moet zijn.

Antwoord: Zoals opgenomen in de omgevingsvisie blijft de landbouw wat de gemeente betreft een landschappelijke drager als voedselproducent en zijn er daarnaast ook mogelijkheden voor verbreding met andere functies zoals agrarisch natuurbeheer en recreatie. Kortom, een diversiteit aan bedrijven in de woorden van de indiener. Het kan bij nieuwe ontwikkelingen nooit worden uitgesloten dat deze invloed hebben op agrarische bedrijven en vice versa. Ten aanzien van landelijk gebied en duurzame landbouw wordt hiervoor verwezen naar paragraaf 2.1 van deze nota.

Ruimte voor gangbare agrarische bedrijven

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346622, 1346638, 1346629 en 1346633

Indieners vinden dat er naast extensieve bedrijven en bedrijven met nevenactiviteiten ook ruimte moet zijn voor gangbare agrarische bedrijven, aangezien er voor extensieve bedrijven en local-for-local productie maar een kleine markt is. Indieners stellen dat de doorsnee Gestelse burger naar de supermarkt gaat en niet naar de boerderijwinkel.

Antwoord: Wij verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1 van deze nota over landelijk gebied.

Opmerkingen over het eigen bedrijf

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346635

Indiener vraagt of aangenomen mag worden dat eerder ontvangen vergunningen meegenomen worden in het nieuwe omgevingsplan. Rond het bedrijf is een groenblauwe mantel ingetekend en men pleit ervoor geen natte verbindingzone aan te leggen aan de zuidzijde van de Grote Wetering. Verder hoopt indiener, dat de plannen geen invloed hebben op de bedrijfsvoering.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346633

Het bedrijf lijkt te liggen in een zone van gebiedsbeperving veehouderij terwijl men bezig is met het vaststellen van een nieuw bestemmingsplan voor uitbreiding van het bedrijf. Indiener wil dat de tegenstrijdigheid komt te vervallen.

Antwoord: Wij verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1. onder Detailniveau en abstractieniveau respectievelijk Landelijk gebied en duurzame landbouw.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1344630

Indiener heeft de gemeenschappelijke zienswijze over Braakven ondertekend en vraagt aandacht voor zijn in het gebied gevestigde agrarische bedrijf. De familie geeft al generaties lang invulling aan de verplichting als 'rentmeester' om de waarden en de inrichting van het land te beheren voor toekomstige generaties. Men wil zich in de toekomst graag in blijven zetten voor maatschappelijke functies op het gebied van natuur, milieu en toekomstbestendige landbouw.

Antwoord: Wij verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1. onder Detailniveau en abstractieniveau en Zoekgebied 'Dorpse en groene woonuitbreiding' Berlicum Noord o.a. Braakven

Ontwikkeling agrarische sector bij opgaven klimaat en water

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345756

Indiener (Waterschap Aa en Maas) ziet de uitwerking van de combinatie van ontwikkelingen binnen de agrarische sector met andere opgaven zoals klimaat en water niet terug in de Omgevingsvisie. Indiener verzoekt deze uitwerking toe te voegen om zo goede kansen te creëren voor agrarische ondernemers in transitie en wateropgaves mee te kunnen nemen.

Antwoord: De genoemde aandachtsgebieden staan gedeeltelijk benoemd in de Omgevingsvisie onder deelgebied Landelijk Gebied. De uitwerking van de combinatie vindt plaats binnen de passende programma's Programma Vitaal landelijk gebied en Programma Klimaatadaptatie en water. Hierbij maken wij graag gebruik van de kennis en expertise van Waterschap Aa en Maas. Ook verwijzen wij naar de beantwoording in paragraaf 2.1 van deze nota over landelijk gebied.

Verplaatsing en herverdeling van agrarische bedrijven

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345653

Indiener leest in de ontwerp-Omgevingsvisie niets terug over de mogelijkheden van verplaatsing of herverdeling van agrarische bedrijven om op die manier een bijdrage te leveren aan de verduurzaming in combinatie met krachtige economie. Indiener stelt dat er geen agrarisch gebied is omschreven waar landbouw verder kan door ontwikkelen. Indiener maakt op uit de visie dat alle benoemde dromen en wensen voor het landelijk gebied overal plaats kunnen vinden. Indiener vraagt zich af of een verdeling van doelen niet aan te bevelen is.

Antwoord: We ambiëren en groeien richting een duurzame landbouw met een sterke, gezonde en toekomstbestendige agrarische sector. Het landelijk gebied heeft dus meerdere mogelijkheden voor ontwikkeling en verschillende functies krijgen er een plek. Hoe dit er precies uit komt te zien verschilt van gebied tot gebied en wordt de komende jaren nog verder uitgewerkt in het programma Vitaal Landelijk gebied. Wij onderschrijven niet dat alle dromen overal plaats kunnen vinden. Wij verwijzen ook naar de beantwoording in paragraaf 2.1 van deze nota over landelijk gebied.

3.4.3 Recreatie

Recreatief watergebruik

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345756

Indiener (waterschap Aa en Maas) stelt dat er een goede balans moet zijn tussen het gebruiken (betreffende kansen voor recreatie en watersport) en beschermen van water, gelet op de waterkwaliteit en onderhoudbaarheid van het watersysteem.

Antwoord: De gemeente is het eens met indiener dat die balans er moet zijn.

3.5 Inclusieve duurzaamheid

Het laatste hoofdthema zoals behandeld in de omgevingsvisie is 'inclusieve duurzaamheid'. Inclusieve duurzaamheid is een breed thema dat ingaat op klimaatadaptatie en klimaatmitigatie. Het gaat hier over de omschakeling naar circulariteit en hernieuwbare energie (energie die afkomstig is uit natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld, bijvoorbeeld door zonnepanelen of een warmtepomp). Ook biodiversiteit, bodem en water komen terug binnen dit hoofdthema. Hier vallen de volgende uitgangspunten onder: water en bodem sturend, klimaatadaptieve maatregelen, energietransitie, duurzame landbouw en grondstoffen. De binnengekomen zienswijzen die aansluiten op het thema 'inclusieve duurzaamheid' zijn in de volgende sub-hoofdstukken gecategoriseerd aan de hand van deze uitgangspunten.

3.5.1 Water en bodem sturend

Aandacht voor water en bodem sturend

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1344209 en 1345674

Indieners (Rijkswaterstaat, waterschap de Dommel) spreken hun waardering uit over het feit dat er expliciet aandacht wordt besteed aan het thema water en bodem sturend.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345756

Indiener (Waterschap Aa en Maas) stelt dat water en bodem sturend zijn voor het gebruik van gronden en nieuwe ontwikkelingen. Indiener stelt dat de ontwerp-Omgevingsvisie hiermee duidelijk voor een duurzame en inclusieve ontwikkeling is. Het hanteren van de principes 'water- en bodem-sturend' zijn een goed en integraal onderdeel van de ontwerp-Omgevingsvisie. Indiener denkt hier graag verder aan mee.

Antwoord: Als gemeente sluiten wij aan bij het landelijke en provinciale beleid 'water en bodem sturend'. Wij onderstrepen het belang om het water- en bodemsysteem in samenhang met het grondgebruik en nieuwe ontwikkelingen te bekijken.

Verbeteren van bodem- en waterkwaliteit

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345756

Indiener (waterschap Aa en Maas) stelt dat ontwikkelingen in het landelijk gebied, waaronder duurzame landbouw, kunnen bijdragen aan een verbetering van de bodem- en waterkwaliteit. In de ontwerp-Omgevingsvisie wordt aangegeven dat er gekozen wordt voor de uitgangspunten van 'bodem- en water leidend'. Indiener wil graag deze term aangepast zien worden naar het principe van 'water- en bodem sturend'. Dan is het ook een doorvertaling van de beleidslijn van het kabinet en zorgt voor eenduidigheid in te gebruiken benamingen.

Antwoord: Onder de uitgangspunten van het hoofthema Inclusieve Duurzaamheid wordt de term sturend al genoemd: "De uitgangspunten voor de omgevingsvisie 2040 zijn: Water en bodem zijn sturend voor het gebruik van gronden en voor nieuwe ontwikkelingen". Een aanpassing van de omgevingsvisie is niet nodig.

Water- en bodem sturend geen ambitie, maar wel als uitgangspunt

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vindt het vreemd dat de term 'bodem- en water sturend' niet in ambities en scenario's wordt genoemd, maar wel in de uitgangspunten. Indiener vindt dat de huidige invulling van dit leidend principe niet past in de ruimtelijke ordeningsopgave waar de gemeente voor staat. Indiener stelt dat bij een water- en bodemsturend principe het waterpeil van de watergangen en beekdalen zodoende peil krijgen dat verschillende ontwikkelingen weg zullen moeten omdat hier geen ruimte voor is. Indiener spreekt daarom liever niet over een systeemherstel dat water- en bodemsturend is, maar van het aanpassen van het systeem naar nieuwe maatschappelijke opgaven en omstandigheden waarbij bijvoorbeeld waterkwaliteitsdoelen gehaald worden. Indiener vindt dat het doel van het watersysteem sturend moet worden, niet het middel.

Indiener stelt dat het principe dat bodem en water sturend zijn niet in de scenario's staat, behalve bij de woningbouwopgave. Indiener vindt het raar dat dit principe bij de woningbouwopgave ineens naar de voorgrond treedt. Indiener vraagt zich af waardoor dit wordt veroorzaakt.

Antwoord: Het uitgangspunt water en bodem sturend volgt uit de ambities die zijn beschreven onder inclusieve duurzaamheid, zoals "er is sprake van een goede water- en bodemkwaliteit". Het uitgangspunt is bedoeld voor alle nieuwe ontwikkelingen, en waar mogelijk wordt ook het huidige gebruik aangepast. Dit is niet altijd mogelijk. Bodem- en water sturend sluit ook aan bij het landelijke en provinciale beleid.

3.5.2 Klimaatadaptieve maatregelen

Klimaatadaptieve en groene maatregelen in Beekveld

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1343079

Indiener verzoekt klimaatadaptieve en groene maatregelen te nemen in de nieuwe wijk Beekveld te Berlicum, en niet alleen in de regio van de Runweg zoals nu op het kaartje (blz. 27) wordt aangegeven. Indiener is van mening dat er te weinig groen is, voornamelijk omdat de wijk destijds verkocht is met het idee 'leven in het groen'. Indiener vindt dat hittestress aanwezig is door de afwezigheid van bomen, brede groene stroken, etc.

Antwoord: In de omgevingsvisie beschrijven we onder Deelgebieden – Vitale dorpen, dat we maatregelen nemen voor klimaatadaptatie en biodiversiteit. In 2023 is de Strategie Klimaatadaptatie vastgesteld en begin 2024 de Uitvoeringsagenda. Komende jaren worden allerhande acties en maatregelen genomen om Sint-Michielsgestel zo klimaatbestendig en waterrobuust als mogelijk in te richten. Samen staan we sterker. Naast maatregelen die de gemeente treft, worden burgers gemotiveerd en ondersteund om in actie te komen. Wij adviseren u daartoe de website en de berichten op sociale media in de gaten te houden. Voor meer informatie: <https://www.sint-michielsgestel.nl/duurzaam-sint-michielsgestel/wat-kan-ik-doen-als-inwoner>

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345756

Indiener (waterschap Aa en Maas, waterschap de Dommel) vinden het goed om te lezen dat klimaatadaptatie een voorwaarde is bij ontwikkelingen (in dorpen en landelijk gebied).

Antwoord: De gemeente is blij met deze positieve reactie op het klimaatadaptief inrichten van onze gemeente.

Groen woonwijken/watervraag teelten

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vindt het een goed streven om woonwijken te vergroenen. Echter vraagt Indiener zich wel af waar de gemeente het groen vandaan zou halen als de gemeente geen teelten wil die een watervraag behoeven.

Antwoord: Waar het groen (struiken, planten, bomen) uiteindelijk vandaan wordt gehaald, is geen onderwerp van de omgevingsvisie. De omgevingsvisie sluit niet uit dat teelten een watervraag kunnen hebben.

Waterberging

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vindt dat Howabo 2.0 om een grote opgave vraagt als het gaat om waterberging. Indiener vindt het onduidelijk wat de gemeente voor ogen heeft met de waterbergingsgebieden en hoe deze eruit zien.

Antwoord: Het is correct dat de gemeente Sint-Michielsgestel, buurgemeente 's-Hertogenbosch en de betrokken waterschappen te maken hebben met een hoogwaterveiligheidsopgave door onze ligging. Daarover staat in de omgevingsvisie opgenomen dat we de beekdalen klimaatbestendig inrichten voor de waterveiligheid in de omgeving. In het kader van de Hoogwaterbescherming Den Bosch (Howabo 2.0) wordt aanvullende capaciteit aan waterberging gezocht in de Dungense Polder. Het is nog onderwerp van (regionaal) onderzoek hoe dit precies vorm zal krijgen. De uitwerking valt buiten het kader van deze Omgevingsvisie. Om het op de kaart van de omgevingsvisie herkenbaar te maken hebben wij de pijl met 'natuur verbinden en landschap versterken' tussen Pettelaar en Wamberg ook de aanduiding van zoekgebied voor waterberging gegeven.

3.5.3 Energietransitie

Geen zonnepanelen op vruchtbare grond

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345763

Op pagina 33 staat: "Voor de energietransitie [...]. Het dubbelgebruik kan bestaan uit recreatie, bevordering van de biodiversiteit of waterberging." Indiener (gemeente Bernheze) stelt dat dit laatste niet in lijn is met de kamerbrief van demissionair minister De Jonge, die geen zonnevelden wil op landbouwgrond. Indiener vindt dat recreatie, biodiversiteit, etc. gezien kunnen worden als koppelkans, maar niet als dubbelgebruik. Dubbelgebruik gaat wel verder, zoals Agri-PV en het solar carports. Indiener vraagt zich af hoe de gemeente hiernaar kijkt en hoe de gemeente inspeelt op de kamerbrief

Antwoord: We delen de mening niet dat de omgevingsvisie in strijd is met de Kamerbrief. We verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1. ten aanzien van zonneparken. Aanvullend wordt opgemerkt dat in de omgevingsvisie is aangegeven dat zonnevelden niet ten koste mogen gaan van de omslag naar duurzame landbouw. Tevens wordt opgemerkt dat er bij zonneparken in het kader dubbelgebruik juist ruimte kan komen voor recreatief medegebruik, zoals wandelen.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345653

Indiener stelt dat het voor opdrachtgevers niet te volgen is dat in de omgevingsvisie voor de komende vijftien jaar nog teruggegrepen wordt naar zonnepanelen op land. Indiener is van mening dat dit een teloorgang is van het landelijk gebied en dat er andere oplossingen zijn. Indiener stelt dat juist door verdere extensivering het landbouwareaal op peil zal moeten blijven. Indiener stelt ook dat het toepassen van monovergisting door gasproductie op locatie mogelijk betere energieopwekking met minder ruimtebeslag voorziet.

Antwoord: We verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1. ten aanzien van zonneparken in relatie tot bestaand beleid en landbouwgrond.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346627

Indieners bedrijf heeft een overschot aan zonne-energie en moeite om de energie tot waarde te brengen. Indiener vindt dat zonneparken op landbouwgrond daarom niet meer van deze tijd is.

Antwoord: Het net kan het niet aan omdat we allemaal tegelijkertijd elektriciteit terug leveren, waardoor er mee aanbod is dan vraag naar elektriciteit. Maar door maatregelen, zoals batterijopslagen en aansluiting bij bedrijven achter de meter kan die elektriciteit nuttig gebruikt worden en kan het aanbod meer in balans met het aanbod worden gebracht. Aanvullend verwijzen we naar de beantwoording in paragraaf 2.1. ten aanzien van zonneparken in relatie tot bestaand beleid en landbouwgrond.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346641

Indiener stelt dat het zonnepark dat mag worden geplaatst bij de Hooge Heide in Berlicum, alsmede bij de Meerse Plas in Den Dungen in strijd is met de Nationale Omgevingsvisie, die aangeeft dat er eerst bepaald moet worden of er op daken van bestaande bebouwing zonnepanelen kunnen komen, voordat er op landbouwgrond of natuur gebouwd wordt. Indiener is van mening dat er veel bedrijven in Berlicum zijn met daken waarop zonnepanelen zouden kunnen worden geplaatst. Daarnaast zijn er geïnteresseerden die geen zonnepanelen op hun dak kunnen krijgen, omdat een aansluiting op het net niet mogelijk is.

Het is voor indiener onduidelijk dat dit soort besluiten genomen kunnen worden door hetzelfde orgaan, zo kort voordat de visie gepresenteerd wordt. Indiener verzoekt de gemeente om dit uit te leggen, omdat het voor Indiener overkomt alsof dit besluit snel genomen is, voordat de nieuwe wetgeving van kracht ging.

Antwoord: We verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1. ten aanzien van zonneparken in relatie tot bestaand beleid van het Rijk en de Zonneladder.

Zonnevelden bij grootschalige infrastructuur

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) stelt dat er bij het gedeelte over inclusieve duurzaamheid nadrukkelijk moet worden opgenomen dat er ook wordt ingezet op grootschalige infrastructuur met betrekking tot energie. Indiener vindt dat het principe van zonnevelden niet strookt met de opgave voor het verduurzamen van de landbouw en met het beleid van andere overheden, waar nadrukkelijk de zonneladder wordt gehanteerd. Indiener vraagt zich af hoe de gemeente omgaat met dit beleid.

Antwoord: We verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1. ten aanzien van zonneparken in relatie tot bestaand beleid van het Rijk en de Zonneladder.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345852

Indiener vindt dat de Omgevingsvisie niet consistent is over de eventuele locatie van zonneparken. Op pagina 33 wordt aangegeven dat zonnevelden langs hoofdinfrastructuur de voorkeur hebben boven vrijliggende zonnevelden in landelijk gebied. Hier staat Indiener achter. Op pagina 37 wordt aangegeven dat tussen Pettelaar en Wamberg nadrukkelijk ingezet wordt op het verbinden van stad en land door middel van nieuwe lokale natuurontwikkelingen, opwek van duurzame zonne-energie en recreatief medegebruik. Indiener stelt dat dit zou betekenen dat in deze ecologische verbindingzone eventueel grootschalige zonneparken worden gerealiseerd in open landelijk gebied. Indiener zegt dat dit strijdig is met de hoofdkoers voor de ecologische verbindingzone.

Indiener stelt voor om de beleidslijn voor zoeklocaties van zonneparken aan te houden met de voorkeur langs hoofdinfrastructuur, zoals aangegeven staat op pagina 33. Daarnaast stelt Indiener voor om de mogelijkheid voor de opwek van duurzame zonne-energie te schrappen gelet op de strijdigheid met de gewenste verbindingzone.

Antwoord: We merken op dat zonnevelden ook gecombineerd kunnen worden met natuurontwikkeling en dat zonnevelden een tijdelijk functie c.q. middel kunnen zijn om blijvend het landschap te versterken. We zien juist kansen voor zonnevelden in relatie tot landschaps- en of natuurontwikkeling, dit vraagt wel om een zorgvuldige locatiekeuze en goed ontwerp/ inrichting. Aanvullende verwijzen we naar paragraaf 2.1. ten aanzien van zonneparken.

Windenergie op landbouw en overige gronden

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346622,1346629,1346635 en 1346633

Indiener vindt dat de zonneladder aangehouden dient te worden en dat er in principe geen vruchtbare gronden meer aangewend mogen worden voor zonneparken (provinciaal beleid is geen extra zonnevelden meer op landbouwgrond), aldus de indiener. Windenergie zou daarom volgens indiener veel eerder gerealiseerd kunnen worden op de bedrijven op kleine schaal. Daar zullen de meeste landbouwers volgen indiener veel meer voor open staan dan zonneparken.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346636

Indiener (Beraad de Verborgten Buitens) is zeer verheugd, dat er geen zoekgebied windenergie is opgenomen in het grensgebied Boxtel Noord en de zuidzijde van Sint-Michielsgestel. Uit de omgevingsvisie maakt men op, dat windenergie voor de periode na 2030 wordt heroverwogen en dat baart indieners zorgen. Men concludeert dat in samenhang met de kaart het gezamenlijke landgoederencluster niet langer hiervoor in beeld is. Er is ook bij anderen geen draagvlak voor dit gebied.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346637

Indiener (Tuinbouwbedrijf Van Dam) zou als bedrijf openstaan voor windenergie. Indiener is van mening dat dit makkelijk gerealiseerd kan worden voor 2030. Indiener zou bijvoorbeeld bij windenergie zelf 's nachts energie kunnen opwekken voor de koelingen. Indiener denkt dat meerdere landbouwers hier zo naar kijken.

Antwoord: Omdat het niet altijd waait en de zon niet altijd schijnt, is een combinatie van zon en wind de meest duurzame en goedkope vorm van energie. Daarom dient onderzocht te worden of windenergie inpasbaar is en dient het belang van een duurzame en betaalbare energievoorziening afgewogen te worden tegen andere waarden. Pas als die afweging heeft plaatsgevonden, kan het opgenomen worden in besluitvorming. We verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1. ten aanzien van zonneparken in relatie tot bestaand beleid van het Rijk en de Zonneladder. Aanvullend wordt opgemerkt dat de omgevingsvisie (kopje Uitgangspunten – Inclusieve Duurzaamheid) windenergie ook als optie benoemd en dat een zoekgebied voor windenergie (na 2030) op de kaart is opgenomen. Het is juist, dat in deze omgevingsvisie het landgoederencluster hiervoor niet langer in beeld is.

Zoekgebied windenergie Bosscheweg

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345852

Indiener is het oneens met het aangegeven 'zoekgebied windenergie na 2030' langs de Bossche weg tussen de A2 en de Poeldonksedijk. Het lijkt volgens indiener alsof dit een onderdeel is van scenario 2 dat overgenomen is in de Omgevingsvisiekaart. De motivatie lijkt te zijn dat de gemeente een 'eigen' zoekgebied voor windenergie wil behouden in de directe omgeving van locaties voor windenergie van de gemeente Den Bosch langs de A2 en/of op de Brand. Indiener vindt de keuze voor het zoekgebied strijdig met de ecologische verbindingzone voor de gehele Dungense Buitenpolder.

Indiener stelt voor dit zoekgebied langs de Bosscheweg te schrappen gelet op de ligging in de ecologische verbindingzone Dungense Buitenpolder.

Antwoord: de mogelijkheid voor windenergie voor de opwekplaat na 2030 wordt in de omgevingsvisie opgehouden. Dit in relatie tot de gemeentelijk ambitie om in 2040 klimaatneutraal te zijn in combinatie met de beperkte mogelijkheden voor grootschalige opwek (en in het bijzonder windenergie) binnen de gemeentegrenzen. Uit onderzoek dat eerder is uitgevoerd in het kader van de Visie zonne- en windenergie, gemeente Sint-Michielsgestel (2020) blijkt dat het op de omgevingsvisiekaart aangeduid 'zoekgebied windenergie 2023' theoretische potentie voor windenergie heeft. Het zoekgebied is indicatief weergegeven en de mogelijke realisatie zal moeten blijken uit nader onderzoek naar het nut en de noodzaak en de ruimtelijke (on)mogelijkheden. Wij onderschrijven dat de effecten op de natuur /ecologie hierin zorgvuldig moeten worden onderzocht en meegewogen in het uiteindelijk te nemen besluit. Dit is ook zo gesteld in de Visie zonne- en windenergie.

Zoekgebied windenergie buiten gemeentegrenzen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345552

Indiener (gemeente 's-Hertogenbosch) keurt de ambities op het gebied van energieneutraliteit goed, maar vraagt in het bijzonder aandacht voor het zoekgebied windenergie (na 2030) dat is opgenomen op de kaart van de ontwerp-Omgevingsvisie, alsmede de beleidsruimte die wordt geboden voor zonnevelden en voor andere ruimtelijke waarden op Indiener's grondgebied. Indiener verzoekt het volgende aan te passen. Op de kaart van de ontwerp-Omgevingsvisie is een zoekgebied voor windenergie na 2030 voor de helft ingetekend over Indiener's grondgebied. Indiener geeft aan dat dit niet kan, aangezien elke gemeente bevoegd is te beslissen over haar eigen grondgebied. Indiener geeft ook aan dat het deel van de zone die volgens Indiener's Visie Energielandschap staat ingetekend op Indiener's grondgebied geen ruimte geeft voor windenergie.

Indiener ('s-Hertogenbosch) vraagt aandacht voor de relatie met indieners visie energielandschap, waarin op Indieners grondgebied een zone voor realisatie van windenergie is opgenomen ('Transformeren Wind') langs de A2 en niet in de (Dungense) polder. Indiener verwijst naar het feit dat het zoekgebied voor windenergie in deze ontwerp-Omgevingsvisie wel in de Dungense Polder is opgenomen. Indiener is benieuwd naar de afwegingen voor de locatie van dit zoekgebied voor windenergie en treedt graag in overleg indien dit zoekgebied wordt gehandhaafd. Windenergie was geen onderdeel van de verkenningen voor de visies voor de Dungense polder die de afgelopen tijd zijn doorlopen. Indiener vraagt zich af hoe het zich daartoe verhoudt. Indiener zegt dat de inrichting van de Dungense Polder als waterbergingsgebied in het traject Howabo bestuurlijk en ambtelijk afgestemd, zowel door de Indiener, de gemeente Sint-Michielsgestel als het waterschap Aa en Maas. Indiener stelt dat in dit gebied meerdere ruimtelijke opgaven actueel zijn, zoals de verbreding van de A2, de inpassing van initiatieven voor zonnevelden en de natuuropgave vanuit het uitvoeringsprogramma van de Groene Delta II. Zoekgebied voor windenergie was hierbij niet één van de opgaven. Indiener noemt het participatietraject voor de Omgevingsvisie Sint-Michielsgestel waarin de Indiener bij was betrokken. Indiener stelt dat in scenario 1 geen zoekgebied was ingetekend en dat alleen nog op eigen grondgebied een zoekgebied voor windenergie was ingetekend in scenario 2.

Indiener stelt dat dit andersom geldt voor zonnevelden: Indiener ziet hiervoor geen aanduiding of zone op de kaart. Echter begrijpt Indiener uit 'Uitgangspunten inclusieve duurzaamheid' dat gemeente Sint-Michielsgestel eventueel wel (maar niet als voorkeur) ruimte voorziet voor zonnevelden in landelijk gebied. Volgens Indieners Visie energielandschap is in de Dungense Polder alleen ruimte voor zonnevelden aangrenzend aan de snelweg en niet verder de polder in, met dien verstande dat Indiener voor nieuwe initiatieven alleen nog ruimte bieden aan zonnevelden op incurante stukken. Indiener wil bij een eventuele planvorming voor windenergie en inpassing van zonnevelden aandacht vragen voor een integrale benadering van het gebied en rekening houden met de belangen van de inwoners van Indieners gemeente bij de verdere uitwerking. In het bijzonder als het gaat om het woon- en leefklimaat van omwonenden, het kunnen meeprofitieren en het versterken van andere ruimtelijke functies in het gebied. Voor zonneparken is een visie Zonne- en windenergie Sint-Michielsgestel vastgesteld en is een maatschappelijke tender gehouden, waarin verzoeken voor zonneparken op ruimtelijke en niet-ruimtelijke criteria zijn beantwoord.

Antwoord: De gemeente is uiteraard alleen bevoegd gezag over haar eigen ambtsgebied, en de werking van de omgevingsvisie is per definitie alleen voor het eigen ambtsgebied. We passen het zoekgebied voor windenergie na 2030 zodanig aan op de kaart zodat het binnen de gemeentegrenzen van Sint-Michielsgestel valt.

De mogelijkheid voor windenergie voor de opwekopgave na 2030 wordt in de omgevingsvisie wel opengehouden. Dit in relatie tot de gemeentelijk ambitie om in 2040 klimaatneutraal te zijn, in combinatie met de beperkte mogelijkheden voor grootschalige opwek (en in het bijzonder windenergie) binnen de gemeentegrenzen. En gelet op het streven in een mix van wind- en zonne-energie. Uit eerder onderzoek in het kader van de Visie zonne- en windenergie, gemeente Sint-Michielsgestel (2020) blijkt dat het op de omgevingsvisiekaart aangeduid 'zoekgebied windenergie 2023' theoretische potentie voor windenergie heeft. We willen daarom gelet op voornoemde informatie dit zoekgebied niet op voorhand uitsluiten. Het zoekgebied is indicatief en de mogelijke realisatie zal moeten blijken uit nader onderzoek naar het nut en de noodzaak en de ruimtelijke (on)mogelijkheden. En bij vervolgonderzoek betrekken we belanghebbenden, zoals de gemeente 's-Hertogenbosch.

Wij staan ook voor een integrale benadering, en zien daarin juist kansen in dubbelgebruik. We merken op dat waterberging en wind- en zonne-energie zeker niet per definitie tegenstrijdig zijn, en zoeken juist naar functiecombinaties om de schaarse ruimte goed te benutten. Waterschap Aa en Maas reageert in haar zienswijze ook positief op het benoemen van waterberging als dubbelgebruik met de energietransitie.

Zonnevelden in het landelijk gebied zijn inderdaad voorzien in de Visie zonne- en windenergie Sint-Michielsgestel (2020) en hiervoor is een maatschappelijke tender gehouden, waarin verzoeken zijn beoordeeld op ruimtelijke en niet ruimtelijke criteria. Daarbij is sprake van een zo integraal mogelijke benadering. We merken op dat zonnevelden ook gecombineerd kunnen worden met natuurontwikkeling en dat zonnevelden een tijdelijk functie c.q. middel kunnen zijn om blijvend het landschap te versterken. We zien juist kansen voor zonnevelden in relatie tot landschaps- en of natuurontwikkeling, dit vraagt uiteraard wel om een zorgvuldige locatiekeuze en goed ontwerp/inrichting. Aanvullende verwijzen we naar paragraaf 2.1. ten aanzien van zonneparken.

Brede oplossingen voor energieneutraal

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Volgens indiener (ZLTO) zal er breed gekeken moeten worden naar oplossingen (bijvoorbeeld ook ruimte voor mono-mestvergisting) om in 2050 energieneutraal te kunnen zijn. Indiener vraagt zich af of de gemeente dit voor zich ziet als ontwikkelrichting.

Antwoord: We verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1.

Vernieuwen elektriciteitsnetwerk

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345688

Indiener merkt op dat er plannen zijn voor het uitbreiden van woningen en het vernieuwen van de riolering, maar mist plannen voor het vernieuwen van het elektriciteitsnetwerk. Indiener geeft aan dat er op dit moment regelmatig storingen zijn door het verouderde netwerk. Voor veel plannen in de Omgevingsvisie, zoals duurzame energie en nieuwe woningen, is een vernieuwd elektriciteitsnetwerk nodig.

Antwoord: De energietransitie vraagt een verzwaring van het elektriciteitsnet wat ruimte vraagt voor midden- en laagspanningsstations en kabels in de ondergrond. Daarnaast vraagt een gescheiden rioolstelsel en waterberging fysieke ruimte. Die ontwikkelingen spelen in de gehele gemeente binnen het stedelijk gebied. In de visie is vermeld dat er ruimte is voor energieopwekking en die moet ingepast worden in het energiesysteem, zodat deze ook ruimte geeft voor meer afname die de energietransitie door de elektrificatie (=meer elektriciteit o.a. voor elektrisch vervoer en warmtepompen).

Meervoudig ruimtegebruik met waterberging

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345756

Indiener (Waterschap Aa en Maas) is positief over het feit dat waterberging als één van de concrete mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik bij de energietransitie wordt benoemd.

Antwoord: De gemeente is blij om te lezen dat de indiener dit onderstreept.

3.5.4 Duurzame landbouw

Toelichting landbouwtermen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346622, 1346620, 1346628, 1346629 en 1346633

Indiener (o.a. ZLTO) zien graag een verduidelijking over de definities van duurzame landbouw, natuurinclusieve landbouw, kringlooplandbouw, intensieve landbouw en natuurinclusieve landbouw en wat dit per sector betekent.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vindt dat termen door elkaar worden gehaald: er wordt van circulaire, naar natuurinclusieve, naar kringlooplandbouw gesprongen waarbij termen als duurzaamheid en transitie veel worden gebruikt, terwijl deze vormen van landbouw niet hetzelfde zijn. Indiener vindt dat dit het stuk interpretatiegevoelig is. Indiener verzoekt om de term 'toekomstbestendige landbouw' te gebruiken, zodat het recht doet aan de vijf verschillende vormen van landbouwtransitie welke ook door de provincie Noord-Brabant zijn opgenomen in haar beleid. Indiener stelt dat het dan zaak is dat dit door de gemeente wordt omarmt.

Antwoord: we verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1 ten aanzien van de definities. De nadere uitwerking krijgt plaats in het programma Vitaal landelijk gebied. We passen de term duurzaam niet aan naar toekomstbestendig, omdat de term duurzaam passend is bij de reeds door de raad vastgestelde ambities onder het thema 'Inclusieve Duurzaamheid'.

Blootstelling chemicaliën door agrarische activiteiten

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345692

Indiener geeft aan dat de wet- en regelgeving waar de Omgevingsvisie op is gebaseerd achter de feiten aan loopt en dat nieuwe wetgeving door agrarische bedrijfssector wordt getraineed, waardoor burgers in het buitengebied en (wilde) flora en fauna het slachtoffer zijn. Recentelijk heeft het Europees parlement het gebruik van glyfosaat voor de komende 10 jaar goedgekeurd en heeft de Europese Commissie het besluit om de chemische bestrijdingsmiddelen in 2030 te halveren onder druk van de boeren ingetrokken. Indiener stelt dat burgers die wonen naast agrarisch gebied daardoor bloot worden gesteld aan chemicaliën en de gemeente haar burgers daar niet tegen beschermt, maar zich liever beroept op de bestaande wet- en regelgeving. Indiener stelt dat de gemeente niet de moed heeft getoond om daadwerkelijk voorop te willen lopen en de belangen van natuur en de gezondheid van haar inwoners te beschermen. De indiener verwacht dat dit komt omdat de belangen bij de agrarische sector te groot zijn.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345692

Indiener is blij met de aandacht voor natuur, biodiversiteit en de goede kwaliteit van water en bodem in de Omgevingsvisie, maar wijst er op dat de gemeente in 2023 de ongebreidelde uitbreiding van een lelieteeltbedrijf in het buitengebied heeft gefaciliteerd, waardoor over de teeltcyclus heen gerekend minstens 1.000 ha in het buitengebied wordt vergiftigd met chemische bestrijdingsmiddelen en waarmee de natuur, biodiversiteit en een goede kwaliteit van water en bodem de komende tientallen jaren er nog verder op achteruit gaan. Ook worden hierdoor burgers in het buitengebied van Berlicum nog veel meer blootgesteld aan chemische bestrijdingsmiddelen.

Antwoord: De gemeente begrijpt de zorgen van bewoners in het buitengebied rondom het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen (gewasbeschermingsmiddelen). Daarom zetten we met de omgevingsvisie ook in op duurzame landbouw. De gemeente is echter geen bevoegd gezag ten aanzien van de toelating van chemische gewasbeschermingsmiddelen. We verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1 ten aanzien van duurzame landbouw.

Ruimte voor duurzame landbouw

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345756

Indiener (Waterschap Aa en Maas) vindt dat de ruimte voor duurzame landbouw, waarin wordt gelet op de waterbeschikbaarheid en de vormen van gewasbescherming goed verwoord is in de Omgevingsvisie.

Antwoord: De gemeente is blij om te lezen dat de indiener dit onderstreept.

Beregenen & grondwaterpeil door agrarische activiteit

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346637, 1346622, 1346638, 1346629 en 134633

Indieners stellen dat het kunnen beregenen van levensbelang is voor agrariërs. Het aanbrengen van water kost agrariër veel geld en het gebruik is daarom vaak een afgewogen beslissing, aldus de indieners. Deze mogelijkheid moet volgens indieners behouden blijven. Indieners stellen dat er al zoveel mogelijk water gebufferd wordt door peil gestuurde drainage en het ophogen van organische stofgehalten van percelen. Indieners stellen dat er alles aan gedaan wordt om de bodem in stand te houden, aangezien één van de Indieners hiervan leeft.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346622, 1346638, 1346629 en 134633

Indieners zijn van mening dat de mogelijk lage grondwaterpeil niet alleen te danken is aan de land- en tuinbouw, maar ook voor een groot deel aan de industrie en grondwateronttrekking bij infrawerkzaamheden. Indieners stellen dat het vasthouden van water door de landbouw al maximaal wordt gedaan (bijv. door peil gestuurde drainage en het verhogen van organische stofgehalten). Indiener stelt ook dat kernen meer gebufferd kunnen worden.

Antwoord: We complimenteren indiener(s) dat zij er al veel aan doen om de bodem in stand te houden en om water vast te houden. Voor de volledigheid merken we op dat in de omgevingsvisie niet wordt gesteld dat een laag grondwaterpeil alleen aan de agrarische sector te danken zou zijn. De suggesties van indieners worden meegenomen in de uitwerking van her programma's Vitaal landelijk gebied en Duurzaamheid, zie ook de toelichting in paragraaf 2.1.

Negatieve beeldvorming land- en tuinbouw

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346628 en 1346638

Indieners conclusie is dat de ontwerp-Omgevingsvisie te negatief is over de beeldvorming van het huidige land- en tuinbouw en een romantisch, maar onrealistisch beeld schetst voor de agrarische sector en het buitengebied richting 2040. Indiener stelt dat de agrarische sector al duurzamer bezig is dan aangenomen wordt en de jonge generatie agrariërs en bedrijfsopvolgers hebben duurzaamheid hoog staan. Echter zullen jonge ondernemers afhaken door Europese en landelijke beperkingen en eisen, maar ook mede door deze omgevingsvisie. Indiener wil daarom dat extensieve, gangbare en toekomstbestendige agrarische bedrijven mogelijkheden blijven behouden, aangezien deze bedrijven zorgen voor het behoud van groen, kleur en het karakter van het buitengebied van de gemeente Sint-Michiëlsgestel.

Antwoord: De gemeente en daarmee de omgevingsvisie onderkent dat de landbouw een belangrijke landschappelijke drager en voedselproducent is en blijft. Dit wordt in de omgevingsvisie onder het deelgebied uitwerking 'landelijk gebied' ook gesteld. We verwijzen verder naar de beantwoording in paragraaf 2.1 ten aanzien van duurzame landbouw.

Ruimte voor gangbare agrarische bedrijven

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346637

Indiener (Tuinbouwbedrijf Van Dam) stelt dat er binnen de Visie veel ruimte wordt gegeven aan bedrijven die zich bezig willen houden met kringlooplandbouw en duurzaamheid. Indiener denkt dat het belangrijk is dat er ruimte moet blijven voor de gangbare bedrijven die wellicht intensiever produceren dan indiener (tuinbouwbedrijf Van Dam). Indiener stelt dat Indiener's [gangbare] bedrijf bepalend is voor karakter van de gemeente. Indiener stelt dat Indiener historisch gezien 'de moestuin' van Den Bosch is en dus bepalend voor het beeld van het buitengebied is.

Indiener (Tuinbouwbedrijf Van Dam) is negatief over de aanname dat Indiener's [gangbare] bedrijf niet duurzaam teelt en er bij de landelijke wetten en regels nog lokale restricties bij zouden komen. Indiener is negatief dat Indiener's [gangbare] bedrijf zich dan weer moet aanpassen, ook al heeft Indiener een Global G.A.P.- en een PlanetProof-certificering.

Antwoord: Vooropgesteld: de omgevingsvisie en omgevingsvisiekaart gaat niet in op perceel niveau of specifieke bedrijven en doet daar geen uitspraken over. Zie ook de algemene beantwoording in hoofdstuk 2 van deze nota. De omgevingsvisie is vooral gericht op de kwaliteit van voedselproductie en duurzame bedrijfsvoering. Wij onderschrijven dat 'gangbare' bedrijven, zoals dat van indiener, ook duurzaam kunnen zijn. We complimenteren indiener met zijn aandacht hiervoor. De gemeente en daarmee de omgevingsvisie onderkent dat de landbouw een belangrijke landschappelijke drager en voedselproducent is en blijft. Dit wordt bij de deelgebied uitwerking 'landelijk gebied' nadrukkelijk gezegd. Zie ook de algemene toelichting in paragraaf 2.1 van deze nota ten aanzien van duurzame landbouw.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346637

Indiener's conclusie is dat de ontwerp-Omgevingsvisie slechts voor een kleine groep agrariërs kansen biedt, maar dat er voor het gros van gangbare bedrijven veel bedreigingen ontstaan als dit ontwerp wordt uitgewerkt. Indiener denkt dat gangbare bedrijven duurzamer bezig zijn dan wordt verwacht en vindt dat er ruimte moet blijven voor intensieve tuinbouw. Dit zal inhouden dat er moet kunnen worden berekend en dat er bestrijdingsmiddelen moeten worden gebruikt. Indiener staat open om verder mee te denken over wat er dan wel kan gebeuren.

Antwoord: We maken graag gebruik van het aanbod van de sector om mee te denken over wat wel en niet mogelijk is wat de plek hierin is van 'gangbare' bedrijven (intensieve tuinbouw). Wel is de ambitie in lijn met de omgevingsvisie dat bodem en water sturend zijn voor de gebruiksmogelijkheden en dat chemische gewasbeschermingsmiddelen niet of nauwelijks (zo min mogelijk) gebruikt worden. De uitwerking zal o.a. worden gedaan in het kader van o.a. het Programma vitaal landelijk gebied. We verwijzen naar de verder toelichting in paragraaf 2.1. ten aanzien van duurzame landbouw.

Natuurlijke barrière bij akkerbouwpercelen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345692

Indiener ziet graag dat de Omgevingsvisie afgrenzing van akkerbouwpercelen middels struweelhagen en houtwallen stimuleert. Dit beperkt de gevolgen van stuifstormen, verbetert de biodiversiteit en is een natuurlijke veeafrastering en een natuurlijke barrière tegen vervlieging van chemische bestrijdingsmiddelen. Indiener stelt voor dat de gemeente het goede voorbeeld geeft door het aanplanten van struweelhagen op gemeenteground (bijvoorbeeld langs wegen) dat grenst aan akkerbouwpercelen.

Antwoord: We danken indiener voor deze suggestie, die goed past bij de ambities voor Aangenaam Leven en Inclusieve Duurzaamheid. We kijken naar de suggestie bij het opstellen van de Programma's Natuur, Landschap en Biodiversiteit en Vitaal landelijk gebied. Het aanplanten van (struweel)hagen langs wegen is niet altijd wenselijk vanuit verkeersveiligheid en beheersbaarheid.

Tweeledige koers van extensivering en intensivering voor duurzame landbouw

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345763

Het valt Indiener (gemeente Bernheze) op dat de gemeente de innovaties in de landbouw vaker voor extensieve landbouw wenst, terwijl de regio juist ook sterk is en kan blijven door te innoveren naar duurzame en hoogproductieve landbouw in gesloten en circulaire systemen. Hierdoor wordt de uitstoot van verontreinigende stoffen, geur en ziektekiemen steeds minder. Indiener geeft beide innovaties een plek in de Omgevingsvisie. Indiener adviseert de gemeente deze tweeledige koers van extensivering en intensivering voor duurzame landbouw expliciet te hanteren. Indiener's inschatting is dat de komende twintig jaar zowel duurzame hoogproductieve landbouw als natuurinclusieve extensieve landbouw naast elkaar zullen blijven bestaan.

Antwoord: De omgevingsvisie zet in op ruimte voor verschillende vormen van duurzame landbouw. Hiermee is niet gezegd dat de landbouw daarom niet productief kan zijn. Natuurinclusieve landbouw kan ook (hoog)productief zijn en er zijn vele vormen van kringlooplandbouw. Hoe dit zich exact zal ontwikkelen is afhankelijk van vele (externe) factoren. Als gemeente werken we dit uit in het programma Vitaal landelijk gebied, zie ook paragraaf 2.1 van deze nota. We zien er geen meerwaarde in om expliciet een tweeledige koers voor intensieve en extensieve landbouw op te nemen. Dit is voor de gemeente ook geen doel op zich.

Agrarisch gebruik chemische gewasbeschermingsmiddelen en water

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) leest op pagina 33 dat teelten die veel water vragen en/of chemische gewasbeschermingsmiddelen nodig hebben niet samen kunnen gaan met duurzame landbouw. Indiener vraagt zich af wat hieronder wordt verstaan, bijvoorbeeld welke teelten, en hoe de gemeente dit ziet in combinatie met de opgave voor het landbouwperspectief.

Indiener vindt dat met deze zin gesuggereerd wordt dat bepaalde sectoren veel water en gewasbescherming behoeven en dat dit negatieve effecten heeft op bijvoorbeeld de waterkwaliteit. Indiener vindt dat de juiste context geschept moet worden en er op basis van feiten wordt beredeneerd, aangezien Indiener vindt dat er de afgelopen jaren grote stappen zijn gezet om het gebruik van gewasbescherming en water terug te brengen. Indiener zou het zonde vinden als de negatieve effecten mogelijk een andere oorzaak, zoals rioolwaterzuivering of emissies uit het buitenland, zouden hebben.

Antwoord: We waarderen dat er door de indiener al veel stappen zijn gezet en verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1 ten aanzien van duurzame landbouw, en nemen de opmerking van indiener mee in de uitwerking van het programma Vitaal landelijk gebied.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346622, 1346638, 1346629 en 134633

Indieneren vinden het onduidelijk wat er wordt bedoeld met 'te veel' gewasbeschermingsmiddel- en watergebruik in Sint-Michielsgestel. Indieneren stellen dat dit zonder onderbouwing wordt gesuggereerd. Daarnaast stellen Indieneren dat de markt voor biologische producten zijn grenzen heeft bereikt. Indieneren zijn van mening dat gangbare bedrijven daarom niet kunnen stoppen/minderen met het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Antwoord: De omgevingsvisie gaat niet in op specifieke bedrijven, maar we waarderen het zeer dat indieneren al zeer bewust omgaan met gewasbeschermingsmiddelen. In de omgevingsvisie kijken we naar de bijdrage die de gemeente Sint-Michielsgestel kan leveren aan de gezamenlijke opgave om vervuiling tegen te gaan. Het is in het algemeen belang om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen (bestrijdingsmiddelen) te verlagen. Dit is nodig gelet op afname van de biodiversiteit, de veranderingen in het klimaat en met het oog op een gezonde leefomgeving.

Gelet op de reactie van indiener nuanceren we de tekst. We passen de zin "Ook worden er niet of nauwelijks kunstmest en bestrijdingsmiddelen gebruikt" als volgt aan: Er wordt geen of zo beperkt mogelijk gebruik gemaakt van kunstmest en chemische gewasbeschermingsmiddelen". De gemeente is van mening dat dit wel onderbouwd is en volgt hiermee de lijn van de rijksoverheid die minder gewasbeschermingsmiddelen wil gaan gebruiken binnen en buiten de land- en tuinbouw en door particulieren. De overheid wil hiermee milieuvuiling terugdringen. Er zijn daarom verschillende afspraken en regels. Voor meer informatie verwijzen we graag naar:

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/bestrijdingsmiddelen/gewasbeschermingsmiddelen>

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346622, 1346638, 1346629, 1346635 en 1346633

Indieneren vinden dat intensieve teelt mogelijk moet blijven in de gemeente. Indieneren vinden dat lokale beperkingen niet boven op de landelijke beperkingen kunnen worden opgelegd.

Antwoord: De omgevingsvisie zet in op ruimte voor verschillende vormen van duurzame landbouw. Intensieve teelt wordt hiermee niet per definitief uitgesloten, en in de omgevingsvisie worden geen lokale maatregelen voorgesteld. Maatregelen worden verder uitgewerkt in het programma Vitaal landelijk gebied en in regels in het omgevingsplan. We verwijzen aanvullend naar de beantwoording in paragraaf 2.1 ten aanzien van duurzame landbouw.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346628

Indiener vindt het onduidelijk dat er in de Omgevingsvisie wordt gesteld dat er geen ruimte is voor teelten die veel gewasbeschermingsmiddelen en water gebruiken in de gemeente, aangezien er de afgelopen jaren al veel innovaties geweest zijn om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en water te beperken. De opmerking is daarom te kort door de bocht.

Antwoord: de omgevingsvisie gaat niet in op specifieke bedrijven, maar we waarderen het zeer dat indieners al zeer bewust omgaan met gewasbeschermingsmiddelen. In de omgevingsvisie kijken we naar de bijdrage die de gemeente kan leveren aan de gezamenlijke opgave om vervuiling tegen te gaan. Het is in het algemeen belang om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen (bestrijdingsmiddelen) te verlagen. Het is de ambitie om dit verlagen en dit is nodig gelet op afname van de biodiversiteit en de veranderingen in het klimaat.

Gelet op de reactie van indieners nuanceren we de tekst. We passen de zin "Ook worden er niet of nauwelijks kunstmest en bestrijdingsmiddelen gebruikt" als volgt aan: Er wordt geen of zo beperkt mogelijk gebruik gemaakt van kunstmest en chemische gewasbeschermingsmiddelen"

Betekenis van duurzame ontwikkeling

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346628

Indiener vindt het onduidelijk dat er wordt gezegd dat er duurzame ontwikkeling is van het landelijk gebied, maar niet wordt uitgelegd wat dit zou zijn. Indiener zegt geen voorstander van duurzame ontwikkeling te zijn, als hiermee het aanleggen van zonneparken wordt bedoeld. Wat de Indiener betreft moet de zonneladder gevolgd worden en geen vruchtbare landbouwgrond voor zonnepanelen gebruikt worden. Indieners bedrijf probeert zelf bij te dragen aan de opgaves van duurzame energie, door eigen energie op te wekken met behulp van zonnepanelen.

Antwoord: Prettig om te lezen dat indiener (en veel andere agrarische bedrijven) al zonnepanelen heeft. Deze ontwikkeling ziet de gemeente ook en juicht dit alleen maar toe. Voor de definitie van 'duurzame ontwikkeling' verwijzen wij u naar paragraaf 2.1. Voor zonneparken geldt de zonneladder als uitgangspunt, maar binnen het landelijk gebied hebben zonneparken langs hoofdinfrastructuur de voorkeur boven vrijliggende zonneparken. Het toekomstige provinciale beleid zal erop gericht zijn dat zon op landbouwgrond alleen bij uitzondering wordt toegestaan. In de Visie zonne- en windenergie, die is uitgewerkt in de tender voor zonneparken, zijn hiervoor criteria gesteld en is er dus een visie.

Gebruik kunstmest intensieve teelt

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346637

Indiener (Tuinbouwbedrijf Van Dam) stelt dat het niet of nauwelijks gebruiken van kunstmest en chemie geen optie is voor intensieve teelten. Indiener stelt dat er al geprobeerd wordt om kunstmest, bestrijdingsmiddelen en water te beperken, maar dat dit soms nodig is om de natuur te helpen, zeker met extreme weersomstandigheden die steeds vaker voorkomen. Indiener stelt ook dat de rek uit de markt is voor biologische producten.

Antwoord: Door dit op te nemen geven we richting aan de koers. Hiermee willen we de juiste teelt in het juist gebied mogelijk houden of toe staan, waarbij zeker de vormen van "intensieve" teelt binnen alle gestelde kaders en doelstellingen moeten voldoen.

Gelet op de reactie van indieners nuanceren we de tekst. We passen de zin "Ook worden er niet of nauwelijks kunstmest en bestrijdingsmiddelen gebruikt" als volgt aan: Er wordt geen of zo beperkt mogelijk gebruik gemaakt van kunstmest en chemische gewasbeschermingsmiddelen"

We verwijzen aanvullend naar paragraaf 2.1 ten aanzien van landelijk gebied.

Mestverwerkingsbedrijvigheid

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346634

Indiener is het ermee eens dat natuurgebieden gekoesterd moeten worden, maar ook dat er ingezet moet worden op groene en duurzame landbouw. Voor het gebied tussen Wamberg en Engelenstede-Hooge Heide is er een verstoring door de bedrijvigheid aan de Veedijk. Indiener is van mening dat enkele hier aanwezige bedrijven een normale maat overstijgen. Indiener is van mening dat de bestaande uitbreidingsplannen (mestsilo's) niet nodig zijn voor bestaande agrarische bedrijven. Indiener denkt dat de kans dat er mestverwerkings- en handelsbedrijvigheid zal plaatsvinden groot is.

Antwoord: We begrijpen de zorgen van indiener. De omgevingsvisie doet echter geen uitspraken op bedrijfsniveau. Zie ook paragraaf 2.1 met betrekking tot Detailniveau en abstractieniveau respectievelijk Landelijk gebied.

Groene Hart geschikt voor duurzame landbouw en recreatie

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346641

Indiener vindt dat het Groene Hart tussen Den Bosch en Berlicum geschikt is voor duurzame landbouw en recreatie waarvan de inwoners van Den Bosch ook gebruik van maken.

Antwoord: Wij waarderen uw suggestie en verwijzen naar de beantwoording in paragraaf 2.1 Landelijk gebied.

Uitbreiding mestopslag

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346641

Indiener benoemt de eventuele vergunningverlening voor uitbreiding van mestopslag aan de Veedijk. Indiener vindt dat het niet past in het beeld van een gemeente die aangeeft in te zetten op duurzame landbouw en het behoud van groen en natuur. Indiener vraagt zich af waarom dit niet naast de N279 kan, waar al een groot loonwerkbedrijf zit.

Het is voor indiener onduidelijk dat dit soort besluiten genomen kunnen worden door hetzelfde orgaan, zo kort voordat de visie gepresenteerd wordt. Indiener verzoekt de gemeente om dit uit te leggen, omdat het voor Indiener overkomt alsof dit besluit snel genomen is, voordat de nieuwe wetgeving van kracht ging.

Antwoord: We begrijpen de zorgen van indiener. De omgevingsvisie doet echter geen uitspraken op bedrijfsniveau. Zie ook paragraaf 2.1 met betrekking tot Detailniveau en abstractieniveau respectievelijk Landelijk gebied.

3.5.5 Grondstoffen

Missende ambitie over terugdringen van grondstoffen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345763

Indiener (gemeente Bernheze) mist de ambitie om het gebruik van primaire grondstoffen terug te dringen naar 50% in 2030, zoals afgesproken in het grondstoffenakkoord. Indiener ziet daarmee kansen ontstaan voor boeren in de regio om meer biobased-grondstoffen te telen voor de bouw.

Antwoord: In de omgevingsvisie is de volgende ambitie opgenomen: "In 2040 is het hergebruiken en delen van producten, materialen en grondstoffen de standaard." De gemeente ziet ook de kansen voor boeren in de regio om biobased materialen te telen voor de bouw. Dit past naadloos in het uitgangspunt zoals opgenomen in de omgevingsvisie om ruimte te geven aan verschillende vormen van duurzame landbouw, zoals kringlooplandbouw. We zijn het er daarom niet mee eens dat er ambitie mist. We verwijzen bewust niet naar het grondstoffenakkoord. Dit is geen beleid, maar een landelijke intentieovereenkomst om te komen tot beleid. We willen voorkomen dat de omgevingsvisie (met 2040 als planhorizon) te snel verouderd als gevolg van verwijzing naar akkoorden die snel achterhaald kunnen raken.

3.6 Deelgebieden

In dit hoofdstuk van de omgevingsvisie zijn de uitgangspunten beschreven die specifiek voor de deelgebieden gelden. Er wordt hier onderscheid gemaakt tussen centrum, vitale dorpen, bedrijfsfuncties, natuurgebieden, beekdalen en landelijk gebied. De binnengekomen zienswijzen die aansluiten op het hoofdstuk 'deelgebieden' zijn in de volgende sub-hoofdstukken gecategoriseerd aan de hand van bovengenoemde categorieën.

3.6.1 Centrum

Parkeergelegenheid in het centrum

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345688

Indiener ziet graag in de omgevingsvisie hoe er voldoende parkeergelegenheid wordt gerealiseerd voor het winkelend publiek. Eerdere plannen hiervoor zijn niet tot uitvoering gekomen en daar is de overlast nu voelbaar van.

Antwoord: Wij herkennen het aandachtspunt. Het voorzien van parkeergelegenheid wordt niet uitgewerkt binnen de omgevingsvisie. Het parkeerbeleid is een uitwerking die volgt uit de ambities van de omgevingsvisie en het Programma Duurzame mobiliteit. Parkeren wordt dus via separaat beleid georganiseerd, daarin zal dit aandachtspunt worden meegenomen. We verwijzen naar paragraaf 2.1 ten aanzien van Detailniveau en abstractieniveau.

De mobiliteitstransitie vraagt om meer duurzaam vervoer. Daarmee is "voldoende" parkeerplaatsen eerder wat minder dan meer. Uiteraard volgen we de norm, maar sturen we op meer fietsers en voetgangers als winkelend publiek. We willen het autogebruik verder gaan terugdringen en onaantrekkelijker maken.

3.6.2 Vitale dorpen

Er zijn geen zienswijzen binnengekomen die reageren op de paragraaf 'Vitale dorpen' in de Omgevingsvisie gemeente Sint-Michielsgestel.

3.6.3 Bedrijfsfuncties

Innovatief watergebruik bedrijven

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345756

Indiener (Waterschap Aa en Maas) is positief over het feit dat er wordt uitgegaan van de innovatiekracht van bedrijven. Indiener stelt dat bedrijven hun eigen watergebruik door innovatieve wateropvang en hergebruik verminderen. Indiener denkt hier graag verder in mee en vindt waterhergebruik een interessant thema.

Antwoord: De gemeente dankt de initiatiefnemer voor de proactieve houding en maakt zeker gebruik van haar kennis omtrent waterhergebruik als er zich concrete ontwikkelingen of kansen voordoen.

3.6.4 Natuurgebieden

Verbinden van natuurgebieden

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345756

Indiener (Waterschap Aa en Maas) vindt het goed dat er aandacht wordt besteed aan het verbinden van natuurgebieden. Indiener vindt dat blauw en groen als structuur voor verbindingen explicieter genoemd mag worden. Indiener stelt dat oppervlaktewater de mogelijkheid heeft om natuurgebieden aan elkaar te verbinden, zoals de Grote Wetering en de Wambergse Beek.

Indiener stelt dat er concrete voorstellen over samenwerking tussen actoren om natuurgebieden te verbinden besproken kunnen worden wat betreft de EVZ/NVO bij de Grote Wetering.

Antwoord: We hechten als gemeente inderdaad veel waarde aan ons groen-blauwe karakter en streven er in onze visie naar om groen en water robuust, verbonden en beleefbaar te houden en te maken in ons landschap. In de omgevingsvisie beschrijven we dit onder ander bij de Kernkwaliteiten, en in het deelgebied 'Beekdalen'. Hierbij noemen we al specifiek de Wambergse Beek voor waterberging en natuurontwikkeling. De concrete uitwerking van deze visie is onderdeel van het op te stellen Programma Natuur, Landschap en Biodiversiteit. De gemeente dankt de indiener voor haar voorstellen en kijkt positief naar de samenwerking met de indiener voor de verdere uitwerking van de opgaven die in specifieke gebieden spelen.

Onderstaande zienswijzen hebben betrekking op 1345757

Indiener (Natuurgroep Gestel) merkt op dat in de ontwerp-Omgevingsvisie de verbinding Dommel/Beeksche Waterloop/Hezelaar/Denneboom/Creijspot/Wijboschbroek ontbreekt. Indiener stelt dat dit een onbedoelde omissie is, aangezien daar al een provinciale opdracht ligt in de vorm van een Ecologische Verbindingszone (EVZ).

Indiener is van mening dat deze groene verbinding niet mag ontbreken in de Omgevingsvisie en weet daarin gesteund te zijn door Schijndelse evenknie NMC Schijndel en ARK Rewilding Nederland. Indiener stelt dat belangrijke, nu versnipperde natuur wordt verbonden, zelfs tussen (het stroomgebied van) de Dommel en de Aa. Indiener is van mening dat deze verbinding (in tegenstelling tot de Beeksche Waterloop) ten onrechte ook niet genoemd wordt op de pagina over natuurgebieden in de gemeente.

Antwoord: Het is inderdaad een onbedoelde omissie zoals indiener terecht stelt. Het belang van deze Ecologische Verbindingszone onderkennen we. We voegen de ecologische verbinding tussen Dommel/Beeksche Waterloop/Hezelaar/Denneboom/Creijspot/Wijboschbroek toe aan de kaart van de omgevingsvisie. Dit in de vorm van de pijl 'Natuur verbinden en landschap versterken'

Onderstaande zienswijzen hebben betrekking op 1345757

Indiener (Natuurgroep Gestel) mist de functie 'Natuur verbinden en het landschap versterken' tussen het Aa-dal ten zuiden van Middelrode (Molenhoek) langs de Leijgraaf naar de Heeswijkse bossen en vandaar de Engelenstede-Hoogheide.

Indiener verwijst naar de Visiekaart van Natuurgroep Gestel waarin deze verbinding is aangegeven. Indiener is van mening dat de keuze om deze verbinding niet te benoemen een gemiste kans is voor de aantrekkelijkheid van het gebied voor de inwoners, bezoekers en de natuur.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345763

Indiener (Gemeente Bernheze) werkt met de Groene Gezonde Structuren (GGs). Regionaal is de groene verbinding tussen de Maashorst en het Groene Woud van belang, zoals Indiener in het RNOB-verband in Indiërs bijdrage aan het ruimtelijk voorstel hebben opgenomen. Op Indiërs gemeentegrens liggen de Leijgraaf en de Aa. Indiener stelt dat dit gebied een belangrijke schakel is in deze ecologische verbinding. Indiener mist deze schakel op de kaart rondom Leijgraaf.

Antwoord: De gemeente erkent het belang van de schakel. Het beekdal van de Leijgraaf is daarom nadrukkelijk opgenomen op de visiekaart en we zien voldoende mogelijkheden om, in combinatie met duurzame landbouw, invulling te geven aan de beoogde natuurverbinding tussen Molenhoek (Aa-dal) en de Heeswijksebossen.

Waardevolle natuurgebieden en relaties benoemen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345757

Indiener (Natuurgroep Gestel) stelt dat in 'Deelgebieden - Natuurgebieden' de gebieden ten zuiden van Sint-Michiëlsgestel (Zegenwerp, Gemeentebos) en andere waardevolle terreinen ontbreken. Indiener vindt dat de aaneensluiting van Gestelse natuur met natuur op Boxtels grondgebied zorgt voor een belangrijk ecologisch reservoir, en dat andere losse terreinen evenzovele elementen die de omgeving en het buitengebied in belangrijke mate bepalen delen. Indiener stelt dat deze gebieden aandacht verdienen in de Omgevingsvisie.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346636

Indiener (Beraad Verborgten Buitens) vindt dat het regionaal belang van het landgoederencluster dat zich uitstrekt over Boxtel, Vught en Sint-Michiëlsgestel nog niet sterk genoeg is verwoord. Onder Natuurgebieden (pagina 37) vindt men de aanduiding van het landgoederencluster te beperkt omschreven, omdat de tekst alleen ziet op de landgoederen ten noorden van Sint-Michiëlsgestel, maar deze bevinden zich ook ten westen en ten zuiden.

Antwoord: De gebieden ten westen en ten zuiden van Sint-Michiëlsgestel zijn inderdaad ook waardevolle natuurterreinen, die inderdaad in directe verbinding met de landgoederenzone in Boxtel en Vught, maar ook met het Dommeldal en de Essche Stroom staan. De Omgevingsvisie kan echter niet alle (natuur)gebieden uitputtend bij naam noemen, en de begrenzing van het deelgebied is indicatief. Aanvullend merken we op dat Zegenwerp is vermeld op de kaart van de omgevingsvisie, als onderdeel van het deelgebied 'Natuurgebieden'.

Nieuwe natuur

Er zijn meerdere zienswijzen binnengekomen over de realisatie van nieuwe natuur. Enerzijds zijn indieners positief te spreken over de realisatie van nieuwe natuur. Anderzijds vinden indieners nieuwe natuur niet nodig is. Onder 'antwoord' is beschreven hoe de gemeente Sint-Michielsgestel aankijkt tegen nieuwe natuur ook in relatie tot agrarische activiteiten.

Enerzijds voor nieuwe natuur;

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1343079

Indiener is positief dat in de omgevingsvisie ruimte is opgenomen voor de ontwikkeling van nieuwe natuur, zoals bij de Grote Wetering. Het is een gebied met potentie. Zo ook voor het Aa-veld. De buitendeedijkse overstroomgebieden zouden betref de indiener ook omgezet kunnen worden naar natte natuur. "

Antwoord: Dank voor het compliment. We zien ook potentie in het gebied om de natuurgebieden Wamberg en Engelenstede-Hoogheide te verbinden. Het Aa-veld en daarbij horende buitendijkse overstromingsgebieden liggen in het beekdal. Hoewel omvorming naar natuur voor de hand ligt willen we ook vormen van duurzame landbouw niet uitsluiten.

Anderzijds nieuwe natuur;

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346637

Indiener (Tuinbouwbedrijf Van Dam) is van mening dat extra natuur niet nodig is gezien het feit dat de huidige natuur niet netjes onderhouden kan worden. Indiener stelt dat veehouders wellicht interesse hebben om de natuur te beheren, maar Indiener zelf acht de uitbreiding van de natuur niet wenselijk vanwege een gebrek aan grond.

Antwoord: De gemeente onderschrijft het belang van agrarisch natuurbeheer (zowel van bestaande als de gewenste nieuwe natuur). Agrarisch natuurbeheer kan een goede alternatieve inkomstenbron zijn voor de landgoederen en agrariërs die op zoek zijn naar een andere bedrijfsvoering. Het gaat te ver om in de omgevingsvisie in detail in te gaan op hoe het verdienmodel eruitziet. Dit kan worden uitgewerkt in het Programma Vitaal landelijk gebied, zie ook de toelichting in paragraaf 2.1. Te denken valt o.a. aan subsidies bij SKNL (Kwaliteitsimpuls natuur en landschap) en aan subsidies bij ANLB (Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer).

Rust voor natuur

Onderstaande zienswijzen hebben betrekking op 1345757

Indiener (Natuurgroep Gestel) stelt dat de teksten op de pagina 'Natuurgebieden' vooral ingaan op het toegankelijk maken van de natuur met fiets- en wandelpaden en de functiecombinaties met o.a. zonnepanelen met 'respect voor de natuur en de biodiversiteit', maar niet ingaan op de functie van deze gebieden voor bijvoorbeeld de waterspitsmuis en andere soorten die relatief veel in de gemeente voorkomen en die vectoren zijn voor de biodiversiteit. Indiener is van mening dat in de Omgevingsvisie de natuur niet alleen moet gelden als functie voor andere belangen, maar ook voor het eigenstandige belang van de robuuste natuur. In Indiener's eigen Natuurvisie is dit opgenomen. Indiener is van mening dat een toegankelijke natuur voor mensen belangrijk is, maar er dienen ook zones te zijn voor ruimte en rust voor de natuur. Indiener beveelt aan hiervoor in de Omgevingsvisie concrete ambities op te nemen.

Antwoord: Het klopt dat de omgevingsvisie alleen op hoofdlijnen deze versterking van - en het respect voor - natuur en biodiversiteit bevat, maar niet ingaat op de leefomstandigheden voor specifieke soorten. Dat is passend bij een visie op hoofdlijnen, zie ook de algemene toelichting in hoofdstuk 2 van deze nota. Bij de uitwerking in het programma Natuur, Landschap en Biodiversiteit kunnen de ambities wel concreter worden uitgewerkt en we bedanken indiener voor de suggesties.

Gevolgen voor landbouw van het landgoederencluster

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vraagt zich af welke gevolgen het vormen van het landgoederencluster heeft, bijvoorbeeld voor de landbouw in het gebied.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346636

Indiener (Beraad de Verborgten Buitens) wijst op het belang in de volgorde en de goede samenwerking met gebiedspartners bij de inzet op natuur inclusieve landbouw.

Antwoord: de aanduiding landgoederencluster op de kaart heeft betrekking op de landgoederen die feitelijk al aanwezig zijn. Hiermee willen we het unieke karakter van de landgoederen onderstrepen. In lijn met de omgevingsvisie is er ruimte voor verschillende vormen van duurzame landbouw, zoals natuurinclusieve landbouw en kringlooplandbouw. Dit kan ook binnen daarvoor geschikte gronden die tot de landgoederen behoren, maar dat is uiteraard ook aan de eigenaren van de landgoederen en de samenwerking met de gebiedspartners.

Financiering nieuwe natuur

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vraagt hoe het aanleggen van nieuwe natuur samengaat met het feit dat het geld voor nieuwe natuur vanuit het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) op is grotendeels op en de gelden uit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) niet lijken te komen.

Antwoord: Vanuit het Rijk (en de Provincie) wordt geïnvesteerd in een duurzaam landelijk gebied en in robuuste natuur. Het doel is om de natuur te beschermen en het verlies van biodiversiteit te herstellen. De provincies moeten hier gebiedsplannen voor opstellen. Voor zover de gemeente kan beoordelen wordt het proces rondom het BPLG-programma van de provincie (en daarboven het NPLG) weer opgestart en zijn er nog steeds gelden beschikbaar en te verdelen.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346622, 1346638, 1346629 en 1346633

Indieners zien geen onderbouwing van verdienmodellen die het onderhouden van de bestaande en gewenste nieuwe natuur kunnen bekostigen. Indieners stellen dat het onderhoud van bestaande (nieuwe) natuur vaak al achterstallig is.

Antwoord: De gemeente onderschrijft het belang van agrarisch natuurbeheer (zowel van bestaande als de gewenste nieuwe natuur). Agrarisch natuurbeheer kan een goede alternatieve inkomstenbron zijn voor de landgoederen en agrariërs die op zoek zijn naar een andere bedrijfsvoering. Het gaat te ver om in de omgevingsvisie in detail in te gaan op hoe het verdienmodel eruit ziet. Dit kan worden uitgewerkt in het Programma Vitaal landelijk gebied, zie ook de toelichting in paragraaf 2.1. Te denken valt o.a. aan subsidies bij SKNL (Kwaliteitsimpuls natuur en landschap) en aan subsidies bij ANLB (Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer).

Wonen en natuur scheiden

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346641

Indiener vindt dat de gemeente beter kan inzetten op het behoud van de natuur en de groene omgeving en daarmee de clusters 'wonen' en 'natuur' te scheiden in plaats van in elkaar over laten lopen.

Antwoord: We hechten als gemeente inderdaad veel waarde aan onze natuur en ons groen-blauwe karakter en streven er in onze visie naar om natuur robuust én beleefbaar te houden en te maken in ons landschap. In de omgevingsvisie benoemen we daarom ook de ambitie om bepaalde functies natuurinclusief te maken of om functies te combineren met natuur. Door geen harde lijnen te maken van waar de natuur stopt en waar wonen begint willen we juist het behoud van de natuur en de groene omgeving waarborgen. De gemeente staat ontwikkeling tussen de dorpen toe, zolang deze bijdrage aan en rekening houden met de bestaande groenstructuren.

Omgevingsprogramma Dungense Buitenpolder

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345852

Indiener zou prioriteit geven aan een gebiedsgericht Omgevingsprogramma voor de gehele Dungense Buitenpolder, gelet op het unieke karakter van dit gebied en de samenhang van te ontwikkelen functies. Indiener stelt dat er voor de uitwerking goed gebruik gemaakt kan worden van de 'Ontwikkelingsvisie en Uitvoeringsprogramma Keerdijk en Meerse Plas'. Dit programma is opgesteld door DLG met draagvlak bij diverse belanghebbende. Voor een deel is dit programma al uitgevoerd met onder meer inrichtingsmaatregelen voor de Meerse Plas en voorzieningen voor dassenroutes. Indiener stelt voor om bij de uitwerking van de Omgevingsvisie prioriteit te geven aan een gebiedsgericht uitvoeringsprogramma voor de gehele Dungense Buitenpolder met het door DLG opgestelde programma uit 2008 als de basis.

Antwoord: Het gebied de Dungense polder is één van de 11 projecten in onze regio waar onderzoek plaats gaat vinden naar de mogelijkheden voor waterberging. Dit hangt samen met de Hoogwaterbescherming 's-Hertogenbosch en omgeving (HOWABO 2.0.). De betrokken waterschappen en gemeenten werken samen aan deze hoogwaterveiligheidsopgave. Deze is immers gemeentegrens overstijgend. In de loop van dit jaar start de verkenning voor deze 11 projecten. Inspraak maakt daarvan onderdeel uit. Specifiek voor de Dungense Polder werken de waterschappen, de gemeente 's-Hertogenbosch en de gemeente Sint-Michielsgestel samen. Met de aanpak beogen de samenwerkende partijen meerdere doelen te realiseren, naast waterberging o.a. ook natuur, recreatie, cultuurhistorische waarden en energie. Uw suggestie om de 'Ontwikkelvisie en Uitvoeringsprogramma Keerdijk en Meerse Plas' te betrekken bij het vervolg nemen we mee. Omdat het een project is van meerdere waterschappen en gemeenten is een gemeentelijk omgevingsprogramma niet in beeld.

3.6.5 Beekdalen

Klimaatbestendige inrichting beekdalen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345756

Indiener (Waterschap Aa en Maas) is positief over het feit dat er aandacht wordt besteed aan een klimaatbestendige inrichting van de beekdalen, waarbij een toename van verharding volgens de ontwerp-Omgevingsvisie niet is toegestaan.

Indiener is positief dat de aanleg van de waterbergingsgebieden voor waterveiligheid concreet genoemd wordt, aangezien de hoogwatersituatie van november/december 2023 heeft laten zien dat het inzetten van waterbergingsgebieden belangrijk is.

Antwoord: Prettig te horen dat de indiener positief is over de aandacht die in de omgevingsvisie wordt besteed aan een klimaatbestendige inrichting van de beekdalen.

Agrarische mogelijkheden binnen beekdalen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345647

Indiener is negatief over de het mogelijk omzetten van vruchtbare landbouwgrond naar natuur door de grootschalige bebouwing aan de oever en rivier De Dommel in het centrum van Sint-Michielsgestel.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346622, 1346638, 1346629, 1346635 en 1346633

Indieners stellen dat beekdalen onder de meest vruchtbare gronden vallen, minder gevoelig zijn voor droogte en vaak een hoog organisch gehalte hebben door eeuwenlange bewerking. Indiener vindt dat de gronden zorgen voor goede productie en opbrengsten.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346622, 1346629 en 1346633

Indiener leest dat de beekdalen een grote belemmering wordt voor bestaande en blijvende bedrijven die deels hun grond in een beekdal hebben liggen.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346636

Indiener (Beraad de Verborgten Buitens) stelt dat het gezamenlijke landgoederencluster zich bevindt in de beekdalen van de Essche Stroom en de Dommel. Het belang van waterberging wordt onderkend, maar er wordt voorbijgegaan aan de bewoners en de gebruikers binnen deze beekdalen. Denk aan zaken zoals wateroverlast, afwaardering van gronden, bedrijfsverplaatsingen en compensatie. Ook vragen ze zich af waar de begrenzing ligt van de beekdalen.

Antwoord: De gemeente begrijpt de zorg van de indieners en vindt het spijtig te lezen dat de indieners het gevoel hebben niet meer gewenst te zijn dan wel dat voorbijgegaan wordt aan hun belang in dit gebied. Vooropgesteld: de omgevingsvisie en omgevingsvisiekaart gaat niet in op perceel niveau of specifieke bedrijven en doet daar geen uitspraken over. Zie ook hoofdstuk 2 van deze nota en paragraaf 2.1 met de toelichting ten aanzien van duurzame landbouw. Aanvullende in antwoord op de zienswijzen van indieners over o.a. landbouw in de beekdalen:

Het klopt dat de gemeente de beekdalen en de meest natte gebieden niet inzet voor nieuwe ontwikkelingen zoals woningbouw en/of het toevoegen van verharding. We gaan uit van een omslag naar duurzame landbouw, waarin water en bodem leidend zijn voor het gebruik van de beschikbare gronden. Intensieve (bomen)teelten zijn naar verwachting derhalve niet passend in de natte beekdalen.

Voor zover gronden in beekdalen niet noodzakelijk zijn voor klimaat(veiligheid) zoals waterberging gaan we ervan uit, dat deze veelal beschikbaar blijven voor de landbouw, bijvoorbeeld in de vorm van grasland. De gemeente stelt ook in de omgevingsvisie dat de meest vruchtbare gronden zoveel mogelijk beschikbaar blijven voor duurzame landbouw zoals kringlooplandbouw en natuur inclusieve landbouw. Hiertoe kunnen ook de beekdalen behoren. De nadere uitwerking hiervan volgt in de programma's en deels ook vanuit beleid en regels vanuit de provincie en het waterschap. Dit geldt ook voor de begrenzing van de beekdalen.

Veranderingen binnen het bedrijf of de gebouwen van indieners zullen beoordeeld worden of deze klimaat adaptief zijn, passen bij bodem en watersysteem en/of een duurzame of natuur inclusieve landbouw wordt toegepast en op grond van de geldende wet- en regelgeving.

Achterliggend doel in beekdalen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vraagt wat het doel is van een alinea op pagina 38. Indiener stelt dat we het doel om waterkwaliteit in de beek te verbeteren kunnen onderschrijven en dan eraan moeten werken. Indiener stelt dat er moet worden gemeten wat de bijdrage is van, bijvoorbeeld, de agrarische sector om de juiste stappen te kunnen zetten en niet enkel de conclusie te trekken dat de natuur de ruimte moet krijgen. Indiener vindt dat het niet duidelijk is wat het doel is, als er gelezen kan worden dat er alleen maar natuur mogelijk is. Indiener is van mening dat deze gronden juist geschikt zijn voor landbouw en dat de reden is dat de dorpen op deze plek liggen, zoals eerder in het stuk wordt aangegeven.

Antwoord: Het achterliggende doel in de beekdalen is dat er een gezond en duurzaam water- en bodemsysteem bestaat en verdere achteruitgang wordt voorkomen door te werken aan systeemherstel. Hiermee sluiten we aan bij het landelijke en provinciale beleid 'water en bodem sturend'. De omgevingsvisie geeft aan dat de meest vruchtbare gronden zoveel als mogelijk beschikbaar blijven voor duurzame landbouw. Dat kan natuurinclusieve landbouw zijn. In ieder geval een vorm van duurzame landbouw waar verstoring van de bodem en het watersysteem zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Ontwikkelingen in beekdalen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345674

Indiener (Waterschap de Dommel) stelt dat nieuwe ontwikkelingen waarbij verharding toeneemt niet zijn toegestaan in beekdalen, maar dat er bij lopende ontwikkelingen wordt ingezet op waterbestendige en beschermende maatregelen. Indiener gaat ervan uit dat hier bijvoorbeeld de ontwikkeling op het Heidelust-terrein wordt bedoeld. Indiener eist bij deze ontwikkelingen dat het waterbergend vermogen in deze gebieden behouden wordt.

Indiener stelt dat de Omgevingsvisiekaart aan de westzijde van Sint-Michielsgestel in dat licht een te rooskleurig beeld geeft. Op de kaart lijkt er ruimte voor nieuwe ontwikkelingen tussen de zone 'ruimte voor waterberging' en de bebouwde kom. Indiener stelt dat dit in de praktijk niet kan, aangezien dit gebied eens in de 100 jaar overstroomt, maar ook beleidsmatig niet mogelijk is door de Omgevingsverordening van provincie Noord-Brabant. Het gebied tot aan de bebouwde kom is begrensd als reserveringsgebied. Indiener verzoekt de gemeente dit aan te passen.

Antwoord: Als lopende ontwikkeling wordt inderdaad bedoeld op o.a. het Heidelust-terrein. Bij eventueel onduidelijke situaties is de tekst van de omgevingsvisie leidend. En bij de uitgangspunten is het volgende opgenomen: "Water en bodem zijn sturend voor het gebruik van gronden en voor nieuwe ontwikkelingen. De beken krijgen de ruimte. De beekdalen en de meest natte gebieden komen niet in aanmerking voor nieuwe ontwikkeling, zoals woningbouw, vanwege de waterveiligheid." Een aanpassing is daarom niet noodzakelijk.

Bescherming van beekdalen en waterbergingsgebieden

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345674

Indiener (waterschap de Dommel) stelt dat het uitwerken van de ambities en uitgangspunten uit de Omgevingsvisie in omgevingsprogramma's en omgevingsplannen van groot belang is, aangezien deze alle beekdalen en waterbergingsgebieden binnen de gemeentegrens beter beschermt en zorgt dat deze gebieden bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen worden ontzien. Indiener vindt dat deze uitwerking samen met de Provincie en waterschap Aa en Maas plaats zou moeten vinden. Indiener verzoekt om dit niet alleen per ontwikkeling, maar ook per gebied te doen, aangezien water zich grensoverschrijdend gedraagt.

Antwoord: De omgevingsvisie is een visie van de gemeente waarin beschreven wordt hoe de gemeente er in 2040 uitziet. Om deze visie te realiseren zijn meerdere partijen nodig. Zo ook de provincie en het waterschappen. Bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie in omgevingsprogramma's en het omgevingsplan worden deze partijen betrokken.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345756

Indiener (waterschap Aa en Maas) vindt het goed om te lezen dat agrarisch natuur- en waterbeheer ingezet kan worden op de gronden van de beekdalen en zoekgebieden waterberging.

Antwoord: Bedankt voor uw positieve reactie.

Vasthouden van regenwater

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345674

In het kader van haar eigen handelingsperspectief Watertransitie kijkt indiener (Waterschap de Dommel) bij ontwikkelingen of zich deze op een hoge kop, flank of meer in het beekdal bevinden. De invulling van de watertransitie verschilt per type gebied. Kenmerkend voor de gemeente Sint-Michielsgestel is dat zij grotendeels in een beekdal ligt waar vooral rekening houden moet worden met overstromingsrisico's (dus ruimte voor berging van water uit het regionale watersysteem). Dit wordt ook benoemd.

Op de hogere delen binnen de gemeente is juist de aanvulling van grondwater belangrijk. De formulering dat de beekdalen bedoeld zijn om regenwater te bergen klopt dan ook niet, aldus de indiener. Feitelijk dient regenwater juist op de flanken en koppen te worden vastgehouden (elke druppel vasthouden waar deze valt) zodat deze vertraagd in de beekdalen terecht komen. Dus ook en vooral buiten de beekdalen, bijvoorbeeld in de dorpen, bossen en landbouwgebieden op de flanken, zijn maatregelen om (regen)water vast te houden van groot belang.

In dat kader verwijst indiener naar een uitgangspunt dat in de ontwerp-omgevingsvisie van Boxtel wordt benoemd als standaardonderdeel van robuuste woonwijken; het afkoppelen van hemelwater. Indiener adviseer dit ook in de omgevingsvisie van Sint-Michielsgestel op te nemen.

Antwoord: De invulling van de opgaven m.b.t. water (grond, oppervlaktewater, afval) worden verder uitgewerkt in het Programma Klimaatadaptatie en Water en het Programma Vitaal Landelijk Gebied. Hierin is de ruimte om de complexiteit van het systeem te benoemen, en om keuzes en maatregelen nader uit te werken. Hierbij maken wij graag gebruik van de kennis en expertise van Waterschap de Dommel. De omgevingsvisie is hierbij richtinggevend.

Relatie met het Maasdal

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345674

Indiener (Waterschap de Dommel) verzoekt de gemeente om de relatie met het Maasdal, door de benedenstroomse ligging in de stroomgebieden, op het vlak van (hoog)water en ecologie expliciet te benoemen.

Indiener verzoekt de gemeente om dit ook explicieter te benoemen bij de thema's beekdalen (veiligheid regio) en natuurgebieden. Indiener is positief dat het belang van de Dungense polder in dit kader al wordt benoemd.

Antwoord: De Omgevingsvisie is gericht op de beekdalen die binnen de gemeente liggen. Uiteraard is er een verband met de aangrenzende rivierdalen en ook nog verder, maar dit ligt buiten de directe invloedssfeer van de omgevingsvisie. De invulling van de opgaven m.b.t. water (grond, oppervlaktewater, afval) worden verder uitgewerkt in het Programma Klimaatadaptatie en Water en het Programma Vitaal Landelijk Gebied. Hierin is de ruimte om de complexiteit van het systeem te benoemen, en om keuzes en maatregelen nader uit te werken. Hierbij maken wij graag gebruik van de kennis en expertise van Waterschap de Dommel.

3.6.6 Landelijk gebied

Bewoners in het buitengebied

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345692

Indiener geeft aan dat het fijn is dat de gemeente aandacht heeft voor agrariërs in het buitengebied, maar dat niet vergeten moet worden dat er ook burgers in het buitengebied leven.

Antwoord: Allereerst merken we op dat de agrariërs ook bewoners zijn van het buitengebied. Indiener heeft gelijk dat er ook mensen in het buitengebied wonen, die geen agrariër zijn. In de omgevingsvisie is opgenomen dat het landelijk gebied ook een 'uitloopgebied' is voor de kernen en in relatie tot de stad 's-Hertogenbosch. Bestaande woningen passen volgens de gemeente ook in dit beeld. De omgevingsvisie zet verder in op ander functies zoals recreatie. Het landelijk gebied heeft dus meerdere mogelijkheden voor ontwikkeling en verschillende functies krijgen er een plek, ook met het oog op de bewoners. Hoe dit er precies uit komt te zien verschilt van gebied tot gebied en wordt de komende jaren nog verder uitgewerkt in het programma Vitaal Landelijk gebied, zie ook paragraaf 2.1 van deze nota.

Financiële onderbouwing

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vindt dat agrarisch natuurbeheer een interessante aanvulling is, maar geen vervanging kan zijn van het hoofdinkomen. Indiener vindt dat het daarom ook niet zo geschetst kan worden. Indiener zou het goed vinden als er in deze paragraaf een financiële doorrekening zou komen om zo een juiste afweging te maken van opbrengsten ten opzichte van investeringen. Indiener vraagt zich af of de gemeente hiertoe bereid is om zo een inclusievere en daadkrachtigere visie te ontwikkelen.

Antwoord: in de omgevingsvisie wordt niet aangegeven dat agrarisch natuurbeheer het hoofdinkomen zou zijn, maar wordt het juist als voorbeeld genoemd van een alternatieve inkomstenbron. We verwijzen verder naar de beantwoording, zoals opgenomen in paragraaf 2.1 van deze nota ten aanzien van landelijk gebied en duurzame landbouw.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345653

Indiener is van mening dat op pagina 39 'Landelijk gebied', de financiële paragraaf voor landbouwbedrijven ontbreekt. Indiener stelt dat verdere extensivering begrijpelijk is en dat het perspectief van kringlooplandbouw c.q. natuurinclusief financieel op lange termijn niet houdbaar is. Indiener vindt dat er vergoeding beschikbaar moet worden gesteld door de verdere verlaging van mestaanwending, verschraving van bodem en beperking van wateronttrekking c.q. droogtescenario's. Indiener vindt een ruimhartige invulling van de mogelijkheden op het boerenerf evident.

Antwoord: Vanuit diverse landelijke en provinciale regelingen worden er naar deze opgaves gekeken. Hierop zal de gemeente naar de juiste aansluiting blijven zoeken. We verwijzen verder naar de beantwoording, zoals opgenomen in paragraaf 2.1 van deze nota ten aanzien van landelijk gebied en duurzame landbouw.

Context agrarische termen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vindt het goed dat er wordt ingezet op het behoud van de agrariërs. Indiener vindt dat er daarna een aantal termen worden genoemd die geen concrete definitie hebben, waardoor het onmogelijk is om juiste beelden te vormen en conclusies te trekken. Indiener vindt dat de beelden die wel gemaakt kunnen worden, een (groot) deel van de huidige agrariërs uitsluit. Indiener verzoekt de gemeente om hier meer context over te krijgen.

Antwoord: We verwijzen naar de beantwoording, zoals opgenomen in paragraaf 2.1 van deze nota ten aanzien van landelijk gebied.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vindt het belangrijk dat bij het ontwikkelen van de recreatieve functie er niet wordt gezorgd voor toekomstige problemen/beperkingen in het landelijk gebied.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346637

Indiener (Tuinbouwbedrijf Van Dam) vindt dat grootgebruikers van het buitengebied geen last zouden moeten krijgen van toerisme.

Antwoord: Het landschap van onze gemeente is afwisselend: verschillende functies krijgen een plek in het landschap. Ook agrarische functies en recreatieve functies. De gemeente neemt een positieve houding aan tegenover initiatieven/initiatiefnemers die passen binnen de omgevingsvisie en een bijdrage leveren aan de kernkwaliteiten en ambities van de gemeente. Bij een concreet initiatief wordt ook altijd naar de geldende wet- en regelgeving gekeken en bij de belangenafweging worden ook de belangen van naburige (agrarische)bedrijven meegewogen. Aanvullende verwijzen we naar de beantwoording ten aanzien van landelijk gebied in paragraaf 2.1 van deze nota.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) geeft aan dat het de gemeente siert dat er de komende jaren wordt gewerkt aan een programma Landelijk gebied. Om dit succesvol te laten verlopen en ook daadwerkelijk doelen te kunnen behalen, is volgens de indiener van belang dat er niet aan de voorkant al allemaal randvoorwaarden opgelegd worden waardoor het speelveld te klein wordt. De sector heeft veel ambities maar het moet wel realistisch zijn om stappen te kunnen zetten, waarbij de knelpunten helder gemeten en geformuleerd zijn.

Antwoord: We verwijzen naar de beantwoording, zoals opgenomen in paragraaf 2.1 van deze nota ten aanzien van landelijk gebied.

Toekomst van het landelijk gebied

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346622, 1346628, 1346629, 1346635 en 1346633

Indieners zijn positief over de actie om een visie richting 2040 te maken voor de toekomst van het landelijk gebied. Indieners zijn het gedeeltelijk oneens met hoe de gemeente deze toekomst ziet. Daarnaast zijn Indieners het gedeeltelijk oneens met de visie en de voorstellen om diverse doelstellingen te kunnen realiseren.

Antwoord: Dank voor uw zienswijze. Spijtig te lezen dat u het gedeeltelijk oneens bent met de visie en voorstellen om diverse doelstellingen te kunnen realiseren. De vorm van de omgevingsvisie is vormvrij en de gemeente heeft getracht een gebalanceerde omgevingsvisie op te stellen aan de hand van vier hoofdthema's en de eerder door de gemeenteraad vastgestelde ambities richting 2040.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346627

Indieners bedrijf heeft jaarlijks 150 hectare landbouwgrond in gebruik, waaronder beekdalen en bolle akkers om een ruime vruchtwisseling voor een gezonde teelt te kunnen doen. In de visie wordt het landbouwareaal gigantisch verkleind en natuur wordt het leidende principe. Indiener denkt dat het niet de bedoeling is dat alle bedrijven op een duurzame manier landbouwproducten gaan produceren. Dat zal het werk van agrariërs onmogelijk maken.

Antwoord: De gemeente wil met haar omgevingsvisie zeker niet het werk van agrarische bedrijven onmogelijk maken. De toekomst van het landelijk gebied vraagt wel om keuzes en wij zetten in op het behoud van onze agrariërs maar wel met een omschakeling naar duurzame landbouw en nieuwe verdienmodellen. We gaan uit van een omslag naar duurzame landbouw, waarbij water en bodem sturend zullen zijn. Voor zover gronden in beekdalen niet noodzakelijk zijn voor klimaat(veiligheid) zoals waterberging gaan we ervan uit, dat deze veelal beschikbaar blijven voor de landbouw. Aanvullend verwijzen we naar de toelichting in paragraaf 2.1 van deze nota.

Missende ambitie over groene/blauwe elementen in agrarisch gebied

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345757

Indiener is van mening dat de landelijke opgave om 10% van het agrarisch gebied met groene en blauwe elementen aan te leggen voor 2050 die vanuit het Ministerie van LNV komt, niet in de ontwerp-Omgevingsvisie aan bod komt. Indiener is van mening dat deze elementen bijdragen aan de kwaliteit van de natuur en het landschap in het agrarisch gebied, vooral in de meer open agrarische gebieden rond Den Dungen en ten noordoosten van Berlicum-Middelrode.

Antwoord: Wij zijn van mening dat deze ambitie niet mist. In de omgevingsvisie komt dit streven terug in de volgende ambitie "in 2040 is de structuur voor groen/ water robuust, zijn de cultuurhistorische waarden geborgd en versterkt en is de biodiversiteit toegenomen". En in verschillende uitgangspunten. Op de kaart zijn meerdere gebieden aangewezen met de aanduiding "natuur verbinden en landschap versterken". En voor het deelgebied landelijk gebied is onder ander opgenomen: " We investeren in het landschap, door behoud en versterking van cultuurhistorische waarden en het toevoegen van groen." Hoe dit er precies uit komt te zien is onderwerp van nader uitwerking in de programma's Vitaal landelijk gebied en Natuur, landschap en biodiversiteit.

(Ruimtelijke) dilemma's inzichtelijk maken

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) zegt dat een groot gedeelte van de visie goede plannen bevat, maar dat het makkelijk is om dit op te schrijven en er een plaatje van te maken. Deze plaatjes en vraagstukken komen volgens indiener samen en zorgen voor grote dilemma's bij leden van de ZLTO. Hier zal in de Omgevingsvisie wat over gezegd moeten worden om ervoor te zorgen dat de gemeenteraad de juiste afwegingen kan maken en weet wat de gevolgen zijn, aldus de indiener. Indiener geeft een voorbeeld: als de gemeenteraad kiest voor een natuurinclusieve bedrijfsvoering van grondgeboden agrarische bedrijven (waarbij de definitie op dit moment enkel voor melkvee bekend is), dan betekent dat een grotere opgave aan landbouwgrond. Dit gaat volgens indiener ten koste van de beschikbaarheid van grond voor energieopwek, woningbouw, recreatie, etc. Dit kan een keuze zijn, maar als hiervoor wordt gekozen, zal ook voor de ondernemer duidelijk moeten zijn hoe de gemeente hierin faciliteert, aldus de indiener. Indiener stelt dat dit nog nergens beschreven staat, maar wel essentieel is, mede om de raadsleden het comfort te geven dat er een juiste afweging gemaakt kan worden en niet met droombeelden blijven zitten die niet haalbaar zijn.

Antwoord: Hetgeen nu is opgeschreven in de omgevingsvisie is passend bij het abstractieniveau van een omgevingsvisie. We onderschrijven dat als het concreter wordt/ ontwikkeling op bedrijfsniveau de keuzes en dilemma's ook tastbaarder en lastiger worden. Dit zal nader uitgewerkt moeten worden in programma's en het omgevingsplan, zie paragraaf 2.1 van deze nota ten aanzien van landelijk gebied.

3.7 Het OER

OER staat voor omgevingseffectrapport, een milieueffectrapport (MER) die bij een omgevingsvisie wordt opgesteld en waarin naast de milieuaspecten ook sociale en economisch aspecten worden meegenomen. Nieuw beleid uit de omgevingsvisie kan namelijk leiden tot belangrijke veranderingen. Dit is in beeld gebracht in het OER.

Financiële impact

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vindt dat het OER ook een plek moet zijn waar ontwikkelingen en keuzes kunnen worden gewogen ten opzichte van, onder andere, de financiële impact van die keuzes om zo een best passende keuze te maken. Indiener ziet hier niks van terug. Indiener vraagt zich af of de gemeente dit nog gaat doen.

Antwoord: Het OER is een vorm van een milieueffectrapport (MER) waarin de effecten van het voorgenomen beleid op het milieu en daarnaast ook de economische en sociale aspecten inzichtelijk wordt. Het gaat hier om aspecten die ruimtelijk specifiek te maken zijn. Het doel van een MER of OER is om de gemeente beslisinginformatie voor besluitvorming te bieden op het milieuvlak. Het is aan de gemeente om vervolgens een financiële afweging te maken van keuzes waarbij ook de milieu informatie uit het OER meegenomen wordt. Deze financiële afweging hangt ook samen met verdere uitwerking van keuzes uit de Omgevingsvisie, dit zal de gemeente doen in het omgevingsplan en programma's zoals genoemd in de Omgevingsvisie.

Belasting gebieden door recreatie

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346622, 1346629 en 1346633

Indiener stellen dat uitbreiding van recreatie ook belastend is voor de natuur en stikstofuitstoot door verkeersbewegingen in het buitengebied.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346636

Indiener (Beraad de Verborgten Buitens) ziet op het gebied van natuur meerdere aanknopingspunten met de eigen visie. Ze onderschrijven het beter spreiden van recreatie over het gebied, maar zien ook bedreigingen en effecten op hun natuurgebieden. Dit vraagt om een zorgvuldige aanpak in samenwerking met de (landgoed)eigenaren.

Antwoord: Recreatie zou kunnen leiden tot een toename van de belasting op de natuur. De gemeente zet voornamelijk in op kleinschalige recreatie. Met het oog op bestaande toerisme wordt o.i. niet ingezet op grootschalige recreatie en bijbehorende effecten in de Omgevingseffectrapportage. We onderschrijven het belang van een goede samenwerking.

3.8 Het proces en overige onderwerpen

In dit hoofdstuk zijn de zienswijzen over het proces achter de omgevingsvisie behandeld. Daarnaast komen hier de zienswijzen aan bod die niet direct over de onderwerpen uit de Omgevingsvisie of het OER gaan.

3.8.1 Participatie en samenwerking

Participatie bij verdere uitwerking

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1343809

Indiener (Cumela Nederland) geeft aan zichzelf, als organisatie, te herkennen in de visie en graag samen te willen werken en te participeren bij de verdere uitwerking van de ambities.

Antwoord: Prettig te horen dat u zich herkent in de visie. Wij zetten uw organisatie op de stakeholderlijst. Bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie in programma's en plannen, zullen wij u ook uitnodigen voor het participatietraject.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1344209

Indiener (Rijkswaterstaat) verzoekt om betrokken te worden bij een verdere uitwerking van thema's/ambities met raakvlak voor Rijkswaterstaat, zoals de verbinding van bedrijventerreinen met de A2.

Antwoord: Wij onderschrijven het feit dat Rijkswaterstaat een belangrijke partij hierin is. Bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie in programma's en plannen, zullen wij u ook uitnodigen voor het participatietraject.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345852

Voor nadere uitwerking van de Omgevingsvisie wil de indiener (Bewoners Vereniging Dungense Brug) graag betrokken worden en haar inbreng leveren in de verdere uitwerking van de Omgevingsvisie.

Antwoord: Wij zetten uw organisatie op de stakeholderlijst. Bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie in programma's en plannen, zullen wij u ook uitnodigen voor het participatietraject.

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345444

Indiener (provincie Noord-Brabant) geeft aan dat de primaire verantwoordelijkheid voor het maken van keuzes over de inrichting van hun fysieke leefomgeving ligt bij de gemeente, waardoor er ruimte is om hun verantwoordelijkheid te nemen.

Indiener stelt voor om samen met de gemeente en de Waterschappen De Dommel en AA en Maas in werkateliers te bekijken hoe de ambities uit de gemeentelijke Omgevingsvisie verantwoord vertaald kunnen worden naar uitvoerbare programma's met inachtneming van de diverse opgaven waar de waterschappen en de provincie voor aan de lat staan. Indiener ziet meerwaarde in proactief en integraal met elkaar samenwerken. Hierdoor wordt door de diverse schaalniveaus heen de praktische haalbaarheid van de ambities helder en inzichtelijk en zullen doelen makkelijker en sneller op de juiste plekken en in de juiste vorm behaald worden.

Antwoord: De gemeente onderschrijft het belang van proactief en integrale samenwerking tussen de betrokken overheden, zoals de Provincie Noord Brabant en Waterschap De Dommel. We maken graag gebruik van het aanbod tot intensievere samenwerking tijdens de verdere uitwerking van de omgevingsvisie.

Inloopavond Gemonde

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1344219 en 1345767

Indieners hebben bezwaar tegen de omgevingsvisie, omdat er geen inloopavond is geweest in Gemonde. Hierdoor hebben bewoners van dit dorp niet voldoende de kans gekregen om bij te dragen aan de omgevingsvisie en hun opmerkingen te ventileren. Indieners verzoeken om alsnog een inloopavond in Gemonde te organiseren, zodat de bewoners een gelijke bijdrage kunnen leveren.

Antwoord: De ontwerp omgevingsvisie heeft digitaal en analoog ter inzage gelegen. Als extra service hebben we tijdens de ter inzage periode inloopbijeenkomsten georganiseerd. Hierbij is ook gekeken naar inzet van medewerkers. De drie avonden zijn als volgt ingedeeld: 1 avond Sint-Michielsgestel & Gemonde, 1 avond Den Dungen en 1 avond Berlicum & Middelrode. Uiteraard hebben we tijdens alle avonden alle vragen over de gehele gemeente beantwoord. Daarnaast zijn er per mail en telefonisch vragen gesteld die beantwoord zijn door medewerkers.

Dialoog bij de Omgevingsvisie

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346626

Indiener zegt te begrijpen dat er veel ambities en belangen zijn, en dat het zo ingewikkeld is om tot een goede afweging te komen. Indiener stelt dat dialoog noodzakelijk is om alle opvattingen en belangen met betrekking tot nieuwe initiatieven voor, bijvoorbeeld, woningbouw te toetsen aan de Omgevingsvisie. Het succes hiervan hangt samen met de motivatie van de betrokkenen om ieders stem te laten horen en te willen begrijpen wat anderen bedoelen. Indiener zegt dat het hen spijt mee te delen dat een aantal burgers, verenigd in een Werkgroep, geen vertrouwen hebben dat de gemeente (het College, de gemeenteraad en het ambtelijk apparaat) gemotiveerd is om echt te luisteren en begrip te hebben voor andere standpunten. Volgens Indiener is een poging tot luisteren en begrip, en het aangaan van respectvol dialoog, een noodzakelijke voorwaarde om toekomstig dialoog met betrekking tot het in de praktijk brengen van de Omgevingsvisie te laten slagen. Indiener vraagt wat de gemeente gaat doen om het vertrouwen te herstellen.

Antwoord: We betreuen het, dat u er geen vertrouwen in heeft, dat de gemeente gemotiveerd is om echt te luisteren en begrip te hebben voor andere standpunten. Meer in algemene zin merken wij het volgende op over hoe wij aan vertrouwen bouwen. Onder 'Doorwerking' wordt in de omgevingsvisie uitgebreid ingegaan op de rolverdeling tussen de gemeente en de samenleving. Er zijn maatschappelijke opgaven, die vragen om een belangenafweging tussen het individuele en het algemene belang. Omdat we een faciliterende gemeente willen zijn, waarin alle belangen gehoord kunnen worden stelden we participatiebeleid vast.

Participatie bij de scenario's

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vraagt zich af wanneer de scenario's, die zijn aangescherpt met andere maatschappelijke partijen, ook met Indiener zijn aangescherpt en wat er toen is aangegeven.

Antwoord: Er zijn werksessies geweest waar maatschappelijke partijen, waaronder indiener, voor uitgenodigd waren. Bijeenkomsten zijn gebruikt om te checken of we de uiterste opgezocht hadden.

Samenwerken aan erfgoedvisie

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345703

Indiener (Heemkundekring de Plaets) wil samenwerken met de gemeente: twee keer per jaar overleg met de wethouder erfgoed en een beleidsmedewerker. Indiener wil daarmee tot een gezamenlijke gemeentelijke erfgoedvisie komen, inclusief gerelateerde activiteiten en afspraken.

Antwoord: De Omgevingsvisie is een globale visie. Onder Doorwerking wordt ingegaan op de rolverdeling tussen gemeente en de samenleving. Afspraken over de wijze van samenwerking vinden plaats buiten het kader van de Omgevingsvisie.

Gemeentelijke participatieverordeningen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345703

Indiener (Heemkundekring de Plaets) wil graag meepraten en ideeën aandragen voor de gemeentelijke participatieverordening die verstrekt moet worden in 2024. Hieronder valt bijvoorbeeld 'uitdaagrecht', het als organisatie overnemen van de uitvoering van een taak van de gemeente. Indiener wil kijken of heemkundekringen hier gebruik van willen en kunnen maken.

Antwoord: Wij maken gebruik van een inspraakverordening. Uitdaagrecht hebben wij ook. Als u hier gebruik van wil maken dan kunt u contact opnemen met een van onze wijkmakelaars. Meer informatie vindt u op onze website www.sint-michielsgestel.nl/wijkmakelaars

3.8.2 Doorwerking en totstandkoming

Afweging van ontwikkelingen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vraagt hoe de afweging van ontwikkelingen gedaan gaat worden en hoe de gemeente een transparant proces gaat vormgeven.

Antwoord: De hoofdlijnen hiervoor staan onder het hoofdstuk 'Doorwerking'. Daarin gaan we in op de rolverdeling (sturingsfilosofie) tussen de gemeente en de samenleving. Als gemeente zoeken we de balans tussen hoe we initiatieven kunnen steunen en hoe we waarborgen, dat de kwaliteit van onze leefomgeving zo hoog mogelijk blijft. De afweging van ontwikkelingen kan op verschillende schaalniveaus plaatsvinden. Bijvoorbeeld in deze visie, maar ook in programma's, bij het omgevingsplan en de omgevingsvergunning. We willen een faciliterende gemeente zijn, waarin alle belangen gehoord kunnen worden. Omdat goede participatie daarbij onmisbaar is, hebben we participatiebeleid vastgesteld.

Faciliterende rol van de gemeente

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vindt het goed om te lezen dat de gemeente graag van 'buiten naar binnen' werkt en faciliteren en ondersteunend wil zijn. Indiener vraagt hoe dit loopt in de praktijk.

Antwoord: Wat we 'buiten' horen en zien, nemen we mee terug naar 'binnen'. Door dit te doen weten we wat burgers, bedrijven en andere belanghebbenden belangrijk vinden.

Financiële afwegingskader

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) vraagt zich af of het kostenverhaal op pagina 50 de plek is waar het financiële afwegingskader van de verschillende keuzes moeten landen. Indiener vraagt hoe dit vorm zou krijgen als het antwoord hierop ja is. Indiener vraagt waar dit anders wordt gedaan als het antwoord nee is.

Antwoord: Het Kostenverhaal gaat niet over alle financiële keuzes van de gemeente. Hoe en waaraan de gemeente geld uitgeeft is onderdeel van de programmabegroting van de gemeente:

[Begroting en Kadernota | Sint-Michielsgestel](#)

Het kostenverhaal gaat over het wettelijk kostenverhaal onder de Omgevingswet. De onderbouwing van de financiële bijdragen van het kostenverhaal onder de Omgevingswet werkt de gemeente uit in het programma kostenverhaal en financiële bijdragen. Het programma geeft inzicht in de investeringsopgave en de functionele samenhang met de ontwikkelopgave. In het programma onderbouwt de gemeente het tarief voor de financiële bijdragen en geeft zij aan hoe ze dit tarief actualiseert en verantwoording aflegt over de uitvoering van de investeringen. Het programma gaat ook in op het volkshuisvestingsfonds. Initiatiefnemers kunnen als hun initiatief niet voldoet aan het woningbouwprogramma van het 'programma wonen en zorg' het college verzoeken om af te wijken.

Houding gemeente bij initiatief

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) stelt twee vragen met betrekking tot mensen met een initiatief. Waar worden de kernkwaliteiten benoemd? Wat mag je als initiatiefnemer concreet verwachten van de gemeente qua ondersteuning, houding, etc.?

Antwoord: De kernkwaliteiten vindt u onder 'Dromen'. We voeren daar een tekstuele wijziging door en veranderen kwaliteiten in kernkwaliteiten. Wat we 'buiten' horen en zien, nemen we mee terug naar 'binnen'. Door dit te doen weten we wat burgers, bedrijven en andere belanghebbenden belangrijk vinden.

Programma Vitaal Landelijk Gebied

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener vraagt zich af waar het Vitaal Landelijk gebied is (pagina 47), waar eerder naar wordt verwezen op pagina 39.

Antwoord: Er is nog geen programma Vitaal landelijke gebied. Dit programma gaan we de komende jaren opstellen, zie ook de toelichting in paragraaf 2.1 van deze nota.

3.8.3 Algemene opmerkingen over de Omgevingsvisie

Geen opmerkingen over de Omgevingsvisie

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345450

Indiener (gemeente Vught) heeft de omgevingsvisie met belangstelling gelezen en heeft geen opmerkingen.

Antwoord: Bedankt voor deze opmerking en we zijn blij dat u de omgevingsvisie met belangstelling heeft gelezen.

Water en klimaatadaptatie belicht vanuit waterkwantiteit

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345756

Indiener (Waterschap Aa en Maas) merkt op dat het thema 'water en klimaatadaptatie' vooral wordt belicht vanuit het aandachtsveld waterkwantiteit. Indiener stelt voor om hier ook het aandachtsveld 'waterkwaliteit' expliciet te vermelden. Indiener is ook van mening dat 'bodem en waterkwaliteit' vermeld moeten worden bij het stedelijk gebied, zoals het voorkomen en verminderen van ongezuiverde lozingen naar het oppervlaktewatersysteem bij regen. Dit thema is nu alleen nog behandeld in het landelijk gebied.

Antwoord: Naast de uitgangspunten per deelgebied zijn ook uitgangspunten genoemd voor de hoofthema's en deze zijn voor alle gebieden van toepassing. Onder inclusieve duurzaamheid is opgenomen:

"Klimaatadaptieve maatregelen, zoals het beter vasthouden van water, zijn een randvoorwaarde voor ontwikkeling in de dorpen en het landelijk gebied." (...) Binnen de dorpen worden maatregelen genomen om water beter vast te houden en te bergen. Bijvoorbeeld door hemelwater niet in het riool te laten gaan, maar in de bodem te infiltreren, en door groene daken." Ook is het uitgangspunt water- en bodem studerend genoemd, wat ook overkoepelend is.

Het klopt dat de omgevingsvisie met name gericht is op waterkwantiteit. Wat betreft de waterkwaliteit van het oppervlaktewater en grondwater hanteren we de (Europese) normen (KRW). In het landelijk gebied zijn met name de provincie en Waterschappen hiervoor aan zet. In de omgevingsvisie worden in het kader van landelijk gebied wel voorstellen gedaan met potentieel positieve effecten op de waterkwaliteit, zoals de omslag naar duurzame landbouw met o.a. zo min mogelijk gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen.

Opvangen regenwater in natte seizoenen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1343079

Indiener mist in de Omgevingsvisie een duidelijk onderbouwd plan om in de natte seizoenen het overtollig regenwater op te vangen en op te slaan zodat we in de droge periodes voldoende water behouden.

Antwoord: De Omgevingsvisie bevat de ambities en uitgangspunten op dit vlak. De concrete maatregelen worden uitgewerkt in een gemeentelijk programma Klimaatadaptatie en Water. Aanvullende merken we op dat het grondwaterbeheer hierin ook een belangrijke rol speelt, hiervoor zijn de waterschappen het bevoegd gezag. De gemeenten werkt waar nodig samen met de waterschappen.

Hoogwaterveiligheidsopgave

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345756

Indiener (Waterschap Aa en Maas) stelt dat Sint-Michielsgestel te maken heeft met een forse hoogwaterveiligheidsopgave door haar ligging. Indiener stelt dat er concreter verwezen moet worden naar de inspanningen en gezamenlijke uitwerkingen binnen HoWabo. Indiener stelt dat er door verschillende partijen, waaronder gemeente Sint-Michielsgestel constructief wordt samengewerkt.

Antwoord: Het is correct dat de gemeente te maken heeft met een hoogwaterveiligheidsopgave door onze ligging. Daarover staat in de omgevingsvisie opgenomen dat we de beekdalen klimaatbestendig inrichten voor de waterveiligheid in de omgeving en zijn de zoekgebieden voor waterberging aangeduid. We herkennen de constructieve samenwerking op dit vlak en geven dit graag vervolg.

Geen integrale visie over groen in de kernen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345757

Indiener is van mening dat de benadering in de Omgevingsvisie over het onderwerp 'groen in de kernen' fragmentarisch is en er geen integrale visie is op het verbinden van natuurlijke elementen in de kernen met die in het buitengebied.

Bijvoorbeeld:

Deelgebieden - Centrum: "Door het toevoegen van bomen, plantenbakken en geveltuinen wordt de omgeving vergroend. Naast de gebouwen zijn er ook oude bomen en pleinen. Bij ontwikkelingen wordt hier rekening mee gehouden".

Deelgebieden - Vitale dorpen: "Binnen de vitale dorpen worden ook maatregelen genomen voor klimaatadaptatie en biodiversiteit, bijvoorbeeld door het toevoegen van groen in de straten, op de daken en bloemrijke berm. Wij bevelen aan, veeleer uit te gaan van structuren en minder van losse bomen of losse groepjes bomen en struiken – trek de natuur van buiten door naar binnen in de kernen. Ook de dieren (vleermuis bijvoorbeeld) zijn gediend met aaneengesloten structuren om zich te verplaatsen. En neem de toepassing van inheems plantmateriaal tot uitgangspunt."

Antwoord: De gemeente heeft hier wel een integrale visie en ambitie op zoals ook is verwoord in de omgevingsvisie. De ambitie houdt in dat de structuur voor groen en water robuust is toegenomen in 2040, dat de cultuurhistorische waarden zijn geborgd en versterkt en de biodiversiteit is toegenomen. Dat kan alleen als natuurgebieden, landgoederen, zandpaden en beekdalen worden beschermd en beter met elkaar en met het groen binnen de bebouwde kom, tussen de dorpen en met de stad 's-Hertogenbosch zijn verbonden. Dat gebeurt door bijvoorbeeld het toevoegen van nieuwe natuur, zoals bossen en ecologische verbinden en er is daarnaast meer behouden, uitbreiden en verbeteren van de kwaliteit van het groen. Dus het gaat niet enkel om de beschrijvingen bij de deelgebieden Centrum en Vitale dorpen zoals de indiener aangeeft. Aanvullende merken we op dat het behoud en de ontwikkeling van de gemeentelijke boomstructuren zijn vastgelegd in het bomenbeleidsplan van Sint- Michielsgestel.

Verzoek ontwikkeling Dorpstraat

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345082

Indiener wil graag aandacht voor een verzoek dat zij in het verleden tweemaal ingediend (november 2002 en april 2023) hebben voor een ontwikkeling in Gemonde van de Dorpstraat. Volgens de gemeente was de ontwikkellocatie van indiener toen niet kansrijk. Indiener heeft bij een inloopmoment op 31 januari 2024 het advies gekregen om de plannen als zienswijze in te dienen zodat het in de definitieve omgevingsvisie mee kan worden genomen. Indiener verzoekt daarom om hun plannen mee te nemen in de definitieve omgevingsvisie.

Antwoord: Voor de op de kaart aangeduide zoekgebieden 'Dorpse en groene woonuitbreiding' namen we als basis de door de Provincie Noord-Brabant in de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant (geconsolideerd augustus 2023) als 'verstedelijking afweegbaar' aangeduide gebieden. Uw plan is deels geprojecteerd op buitenstedelijk gebied, dat niet als 'verstedelijking afweegbaar' is aangeduid. Gelet op de specifieke situatie ter plaatse is er geen reden tot het aanpassen van de Omgevingsvisie. Aan u zijn destijds suggesties gedaan om te komen tot een aanvaardbaar plan. Uw verzoek blijft in deze Omgevingsvisie verder buiten beschouwing.

Aanwijzingen voor bouwactiviteiten

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345757

Indiener (Natuurgroep Gestel) merkt op dat aanwijzingen voor bouwactiviteiten niet worden opgenomen, anders dan t.a.v. de landbouw - "natuurinclusieve landbouw", "kringloop landbouw", "minder waterverbruik", "minder pesticiden", "niet of nauwelijks kunstmest". Indiener noemt hierbij mogelijke aanwijzingen zoals natuurinclusief bouwen en andere voorwaarden. Indiener acht het wenselijk dat de gemeente voor zichzelf mogelijkheden creëert om sturing te geven aan ontwikkelingen en om voorwaarden te stellen. Indiener stelt dat de basis hiervoor in de Omgevingsvisie moet worden gelegd.

Antwoord: De omgevingsvisie bevat de ambities en uitgangspunten. Voorwaarden/aanwijzingen voor bouwactiviteiten kan de gemeente vastleggen in het omgevingsplan. We nemen de suggestie van indiener hierin mee.

Lagenbenadering bij verdere uitwerking

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345444

Indiener (Provincie Noord Brabant) geeft aan dat de Omgevingsvisie op hoofdlijnen geformuleerd is, maar dat dit een goede basis vormt voor de nadere invulling via programma's. Indiener geeft aan dat het belangrijk is om uit te gaan van de lagenbenadering ('diep, rond en breed kijken'), wat zal helpen bij het maken van keuzes en prioriteiten stellen. De richting die vanuit de ambities wordt meegegeven, speelt hierbij een belangrijke rol. Alsmede het uitgangspunt dat bodem en water leidend zijn en de diverse onderwerpen die zijn opgenomen in de provinciale omgevingsverordening zoals het natuurnetwerk, werelderfgoed en stiltegebieden.

Antwoord: De gemeente erkent dat veel uitwerking nog nodig is in programma's, waarvoor in de omgevingsvisie een eerste aanzet is gegeven. En waarbij de ambities en uitgangspunten van de omgevingsvisie inderdaad richtinggevend zijn. De suggestie van het gebruik van de lagenbenadering nemen wij ter harte en is (zonder de letterlijke bewoording te gebruiken) ook al onderdeel van deze omgevingsvisie. Het uitgangspunt bodem en water sturend is een algemeen uitgangspunt dat in de verder uitwerking in projecten en programma's en het Omgevingsplan wordt meegenomen. Het natuurnetwerk Brabant is genoemd in de Omgevingsvisie en wordt concreter uitgewerkt in het programma Natuur, landschap en biodiversiteit.

Uitgangspunten natuur en groen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345552

Indiener (gemeente 's-Hertogenbosch) merkt dat de geschetste uitgangspunten voor wat betreft 'natuur verbinden en landschap versterken', 'verbinden van de wijken met landelijk gebied en natuur' en 'ruimte voor waterberging in en nabij de Dungense Polder' aansluiten bij Indiener's concept-gebiedsvisie Buitengebied en dorpen. Op de kaart zijn deze uitgangspunten weergegeven met pijlen en een arcering. Indiener onderschrijft de ambities en deze uitgangspunten. Echter verzoekt Indiener om de uitgangspunten niet op de kaart op Indiener's grondgebied te leggen om verwarring te voorkomen, maar bijvoorbeeld tekstueel aan te geven dat in de verdere uitwerking van de verschillende opgaven die spelen in de Dungense polder. Indiener wil graag in samenwerking en samenspraak met gemeente Sint-Michielsgestel tot een integrale visie voor dit gebied komen.

Antwoord: Wij zijn blij om te lezen dat indiener de ambities en uitgangspunten onderschrijft. We kijken positief naar de samenwerking met de indiener voor de verdere uitwerking van de verschillende opgaven die er in de gemeente, inclusief de Dungense Polder, spelen.

Ten aanzien van de kaart handhaven wij de arceringen en de pijlen die de uitgangspunten verbeelden. Ze verbeelden dat we samenwerken aan deze ontwikkeling. Voor gemeente overstijgende opgave blijft het belangrijk dat we gezamenlijk het gesprek voeren. De aanduidingen van de bestaande hoofdinfrastructuur en beken hebben we laten staan. Deze hebben geen betrekking op beleid of uitgangspunten, maar zijn topografische kenmerken ten bate van de leesbaarheid van de kaart.

Bedrijfsverplaatsing

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345653

Indiener wil kenbaar maken dat elke ontwikkeling die op termijn de locatie van cliënten in meer of mindere mate zal raken en consequentie kan hebben, dat dan een gehele bedrijfsverplaatsing onderdeel van de ontwikkeling zal moeten zijn.

Antwoord: De Omgevingsvisie doet geen uitspraken op perceelniveau/bedrijfslocatie van individuele (grond)eigenaren.

Sociale impact-analyse

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1346620

Indiener (ZLTO) mist een sociaaleconomische impact analyse.

Antwoord: Voor de omgevingsvisie is een Omgevingseffectrapportage (OER) uitgevoerd, in lijn met de wettelijke procedure. Onderdeel van de omgevingseffectrapportage zijn ook sociaaleconomische aspecten, zoals maatschappelijk deelname, werkgelegenheid en arbeidsmarkt, passend woningaanbod en passend voorzieningenaanbod.

3.8.4 Algemene opmerkingen over de openbare ruimte

Stoken snoeihout

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345692

Indiener wil graag aandacht voor de overlast van het stoken van snoeihout, wat in het buitengebied twee maanden per jaar is het toegestaan. Het stoken veroorzaakt veel rookoverlast. Indiener geeft aan dat dit onderwerp enkele jaren geleden zou worden besproken in de gemeenteraad, maar dit onderwerp is van de agenda verdwenen.

Antwoord: De gemeente is aangesloten bij het SLA (schone lucht akkoord). In diverse onderdelen wordt er gezamenlijk gekeken op welke manier hier binnen de wet- en regelgeving geacteerd kan worden. Tevens nemen we in de uitwerking in programma's en het omgevingsplan de opties om een positieve bijdragen te leveren aan verbetering leefomgeving zeker mee.

Stofoverlast door puinweg

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345692

Indiener wil graag met de gemeente in gesprek over een oplossing voor stofoverlast dat veroorzaakt wordt door de puinweg waar indiener langs woont.

Antwoord: Klachten over concrete situaties en overlast zijn geen onderwerp van de omgevingsvisie, maar kunt u melden bij de gemeente. Melding openbare ruimte: [Melding openbare ruimte | Sint-Michielsgestel](#). Indien indiener gebruik wil maken van het aanbod voor een gesprek, dan kan hiervoor een afspraak worden gemaakt.

Verkeersveiligheid Eikenlaan

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345688

Indiener ziet graag een andere oplossing voor het versmallen van de Eikenlaan. Door tijdelijke groenbakken is het in de huidige situatie al gevaarlijk en indiener verwacht dat dit met deze plannen alleen maar erger gaat worden.

Antwoord: De maatregelen op de Eikenlaan zijn op initiatief van de inwoners geplaatst en staan los van de Omgevingsvisie. Verkeersmaatregelen voor de woonwijk Theereheide worden separaat beschreven in het Verkeersplan Theereheide.

Overlast Heiblomsedijk

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345692

Indiener stelt dat bedrijven in het buitengebied van Heeswijk-Dinther, grenzend aan Berlicum, (o.a. Van Boxtel, Van Lieshout, Dijkhoff) hun activiteiten uitbreiden. Het gaat om vervoersintensieve bedrijven. Chauffeurs rijden vaak de route via het buitengebied van Berlicum en de kom van Middelrode. De gemeente heeft dit op de Heiblomsedijk gestimuleerd, waardoor overlast ontstaat.

Antwoord: Er is een Programma Duurzame Mobiliteit in voorbereiding. Hierbij kijken we ook naar maatregelen om wegen in Berlicum en Middelrode aan te passen om de leefbaarheid te vergoten en de verkeersveiligheid te verhogen. Klachten over concrete situaties en overlast zijn geen onderwerp van de omgevingsvisie, maar kunt u melden bij de gemeente. Melding openbare ruimte: [Melding openbare ruimte | Sint-Michielsgestel](#)

Woningbouwuitbreiding

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345688

Indiener geeft aan dat er in het verleden gesproken is over het verplaatsen van de sporthal, de tennisclub, etc. Indiener en andere bewoners hebben toen aangegeven dat zij niet willen dat deze grond gebruikt wordt voor sociale woningbouw of appartementen, maar voor de realisatie van villa's, waar volgens de indiener ook behoefte aan is. Indiener wil graag weten hoe dit in de huidige plannen is meegenomen.

Antwoord: De omgevingsvisie is een globale visie richting 2040 en spreekt zich niet uit over individuele plannen. Mochten zich op deze locatie ontwikkelingen voordoen dan kunt u in dat kader uw reactie kenbaar maken. In deze omgevingsvisie blijft dit verder buiten beschouwing. In het algemeen merken wij op dat in de omgevingsvisie het volgende uitgangspunt is opgenomen voor wat betreft het type woningen:

"Passende woningen betekent dat we ons vooral richten op woningen waar nu en in de toekomst behoefte aan is: betaalbare huur- en koopwoningen voor met name starters en woningen voor één- en tweepersoonshuishoudens in alle leeftijdscategorieën."

3.8.5 Erfgoed

Erfgoed onder de Omgevingswet

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345703

Indiener (Heemkundekring de Plaets) stelt dat erfgoedverenigingen, zoals historische, heemkundige en archeologische verenigingen, meer te maken krijgen met de nieuwe Omgevingswet. Indiener stelt dat de wet drastisch verandert hoe er besloten gaat worden over alles wat met de omgeving te maken heeft. Indiener stelt dat er bij 'omgeving' gedacht moet worden aan gebouwen, infrastructuur, bodemstructuren (e.g., riolering, leidingen, kabels en archeologische vondsten) en landschappen. De Omgevingswet gaat dus over veel, waaronder zowel materieel als immaterieel erfgoed, aangezien dit een belangrijk onderdeel uitmaakt van de 'omgeving'. Indiener stelt dat de Omgevingswet verschillende wetten en regelingen vervangt en elke gemeente een Omgevingsvisie maakt. De uitvoering van de wet krijgt een lokaal karakter en de inrichting vindt bijna altijd op gemeentelijk niveau plaats. Indiener heeft een negen-punten-plan voor heemkundekringen en historische verenigingen.

Indiener stelt zich aan te passen aan de Omgevingswet. Indiener stelt vooruit te denken, het voortouw te nemen, samen te werken, aan het draagvlak te werken en te weten wat er in de gemeente speelt. Daarmee wil Indiener een proactieve houding tonen.

Antwoord: We danken de indiener voor de proactieve houding en staan open om in gesprek te gaan over het negen-punten-plan voor heemkundekringen en historische verenigingen.

Betekenis van erfgoed

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345703

Indiener (Heemkundekring de Plaets) biedt aan duidelijk te maken wat onder erfgoed wordt verstaan (materieel en immaterieel) en welke zingevende betekenis dit heeft in de eigen gemeente aan de hand van concrete voorbeelden, bijvoorbeeld gebouwen, dorpsgezicht, kasteelruïne, natuur, landschap, zandpad en lokaal gebruik.

Antwoord: In de omgevingsvisie kozen we voor het begrip cultuurhistorie (alles wat door de mensen gemaakt is, en niet op natuurlijk wijze is ontstaan). Onder Aangenaam Leven is in de ontwerp omgevingsvisie het volgende uitgangspunt opgenomen: "Nieuwe ontwikkelingen houden rekening met de identiteit van de plek. Er zijn veel plaatsen met een rijke cultuurhistorie, zoals de landgoederen. Deze worden gekoesterd en een nieuwe ontwikkeling staat in dienst van het behoud en versterking ervan."

De Omgevingswet en daarmee de omgevingsvisie gaat over de fysieke leefomgeving. De nadruk ligt hiermee op materieel erfgoed. Naar aanleiding van de zienswijze en de suggesties voegen we onderstreepte tekst toe aan het uitgangspunt:

"Nieuwe ontwikkelingen houden rekening met de identiteit van de plek. Er zijn veel plaatsen met een rijk cultuurhistorie en erfgoed, zoals de landgoederen, bijzondere gebouwen, dorpsgezichten en zandpaden. Deze worden gekoesterd en een nieuwe ontwikkeling staat in dienst van het behoud en versterking ervan."

De natuurgebieden en beekdalen komen op meerdere plekken al terug onder de uitgangspunten van Aangenaam Leven en Inclusieve Duurzaamheid.

Erfgoedinbreng

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345703

Indiener (Heemkundekring de Plaets) biedt aan een eigen erfgoedinbreng op papier op te zetten en dit samen te doen met erfgoedpartnerorganisaties in de gemeente (vier heemkundeverenigingen en één historische vereniging in de gemeente).

Antwoord: Wij danken u voor dit aanbod en maken hier graag gebruik van. De gemeente ziet de inbreng van de erfgoedpartnerorganisaties graag tegenmoet.

Delen erfgoedkennis

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345703

Indiener (Heemkundekring de Plaets) wil eigen erfgoedkennis delen met de gemeente over publicaties, rijtoeren, tentoonstellingen, oude films en historische wandelingen.

Indiener biedt aan om te omschrijven waar de vormgeving van de monumenten begint en ophoudt, aangezien een monument niet ontsierd mag worden.

Antwoord: Bedankt voor uw aanbod. We staan open om in gesprek te gaan hierover om de overdracht van genoemde aspecten plaats te laten vinden.

Draagvlak erfgoed

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345703

Indiener (Heemkundekring de Plaets) wil zorgen voor draagvlak, aangezien het belangrijk is om inwoners sympathiek te doen staan voor erfgoed

Antwoord: We hebben draagvlak voor onze plannen, zoals de omgevingsvisie, net zoals de indiener ook hoog in het vaandel staan. We staan open om met de indiener in gesprek te gaan hoe er middels de omgevingsvisie meer draagvlak kan ontstaan voor erfgoed.

3.8.5 Overige onderwerpen

Waterbergingsgebieden in de beleidsanalyse

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345674

Indiener (waterschap de Dommel) verzoekt een concrete verwijzing naar waterbergingsgebieden in de beleidsanalyse(kaart) en de benodigde samenwerking in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma 's-Hertogenbosch op te nemen.

Antwoord: We nemen de waterbergingsgebieden voor zover nog niet gedaan over conform staand beleid (Omgevingsverordening van de provincie) op de kaart van de omgevingsvisie. Ook voorzien we de indicatieve pijl 'Natuur verbinden en landschap versterken' tussen het landgoederen cluster en Wamberg van de aanduiding waterbergingsgebied in het kader van Hoogwaterbeschermingsprogramma Den Bosch.

Gemeentelijke plannen

Onderstaande zienswijze heeft betrekking op 1345703

Indiener (Heemkundekring de Plaets) wil de gemeentelijke plannen voor de fysieke leefomgeving, vooral de leefbaarheid, goed in de gaten houden. De Omgevingswet kent daartoe instrumenten.

Antwoord: Dat klopt. Iedereen kan gemeentelijk plannen voor de fysieke leefomgeving raadplegen middels het omgevingsloket van de gemeente. Meer informatie vindt u op: <https://www.sint-michielsgestel.nl/omgevingswet>

4. Wat is er gedaan met de binnengekomen zienswijzen? Welke wijzigingen zijn er gemaakt?

4.1 Omgevingsvisie

Alle binnengekomen zienswijzen zijn in bovenstaande hoofdstukken beantwoord. Het kan zijn dat een zienswijze leidt tot aanpassing van de Omgevingsvisie, in dat geval wordt dat doorgevoerd. In deze paragraaf staat benoemd om welke aanpassingen het gaat, waarbij onderscheid gemaakt is in wijzigingen aan de hand van zienswijzen en ambtshalve wijzigingen.

4.1.1 Wijzigingen aan de hand van zienswijzen

Aan de hand van de binnengekomen zienswijzen zijn er tekstaanpassingen, aanpassingen op de kaart en overige toevoegingen aan de omgevingsvisie.

Tekstaanpassingen

In onderstaande tabel zijn de tekstaanpassingen beschreven, met een verwijzing naar het paginanummer van het pdf-bestand van de omgevingsvisie.

Hoofdstuk	Pagina	Aanpassing
Kwaliteiten	6	We voeren daar een tekstuele wijziging door en veranderen kwaliteiten in kernkwaliteiten.
Aangenaam leven	28	"Nieuwe ontwikkelingen houden rekening met de identiteit van de plek. Er zijn veel plaatsen met een rijk cultuurhistorie en <u>erfgoed</u> , zoals de landgoederen, <u>bijzondere gebouwen</u> , <u>dorpsgezichten</u> en <u>zandpaden</u> . Deze worden gekoesterd en een nieuwe ontwikkeling staat in dienst van het behoud en versterking ervan."
Inclusieve duurzaamheid	33	We passen de zin "Ook worden er niet of nauwelijks kunstmest en bestrijdingsmiddelen gebruikt" als volgt aan: Er wordt geen of zo beperkt mogelijk gebruik gemaakt van kunstmest en chemische gewasbeschermingsmiddelen".

Hoofdstuk	Pagina	Aanpassing
Natuurgebieden	39	<p>In de verklarende woordenlijst nemen we de volgende definitie op voor duurzame landbouw:</p> <p>Natuurinclusieve (kringloop) landbouw en kringlooplandbouw zijn beide vormen van de overkoepelende term duurzame landbouw. Onder duurzame landbouw verstaan we: "geen teelten die veel water en/of chemische gewasbeschermingsmiddelen nodig hebben. Dit betekent dat de landbouw zich aanpast op beschikbaar (grond)water, energie en grondstoffen zonder deze uit te putten. Ook worden er niet of nauwelijks kunstmest en chemische gewasbeschermingsmiddelen gebruikt. De landbouw draagt bij aan de biodiversiteit. De producten worden zo dicht mogelijk bij de consument geteeld, verwerkt en verkocht."</p>

Kaart

In onderstaande punten zijn de aanpassingen aan de kaart beschreven:

- We nemen de volledige Wambergse beek op in de kaart.
- We passen op de kaart de begrenzing van Middelrode aan, dat zowel de bestaande woningen aan het Diepven als de te realiseren woningen in het plan Laarzicht binnen het deelgebied 'Vitale dorpen' vallen.
- We passen het zoekgebied voor windenergie na 2030 aan op de kaart zodat het gebied binnen de gemeentegrenzen van Sint-Michielsgestel valt.
- We voegen de ecologische verbinding tussen Dommel/ Beeksche Waterloop/ Hezelaar/ Denneboom/ Creijspot/ Wijboschbroek toe aan de kaart van de omgevingsvisie.
- We nemen de waterbergingsgebieden voor zover nog niet gedaan over conform staand beleid (Omgevingsverordening van de provincie) op de kaart. Ook voorzien we de indicatieve pijl 'Natuur verbinden en landschap versterken' tussen het landgoederen cluster en Wamberg van de aanduiding waterbergingsgebied in het kader van Hoogwaterbeschermingsprogramma Den Bosch.
- In de legenda wijzigen we de omschrijving nieuwe randwegfunctie Berlicum Middelrode naar te onderzoeken nieuwe randwegfunctie Berlicum Middelrode.

4.1.2 Ambtshalve wijzigingen

Bij de ambtshalve wijzigingen is ook onderscheid gemaakt tussen tekstaanpassingen en aanpassingen op de kaart.

Tekstaanpassingen

In onderstaande tabel zijn de tekstaanpassingen beschreven:

Hoofdstuk	Pagina	Aanpassing
Natuurgebieden	37	In de verklarende woordenlijst nemen we de volgende definitie op van het begrip natuur: "Het begrip natuur omvat alle levende organismen, hun habitat, het ecosysteem waarvan zij deel uitmaken en de daarmee verbonden uit zichzelf functionerende ecologische processen, ongeacht of ze al dan niet voorkomen onder invloed van menselijk handelen, met uitsluiting van de cultuurgewassen, de landbouw- en huisdieren."
Landelijk gebied	39	In de verklarende woordenlijst nemen we de volgende definitie op voor agrarisch natuurbeheer: "Agrarisch natuurbeheer is een concept waarbij agrarische ondernemers verschillende maatregelen nemen op en rond hun bedrijf ten gunste van natuur en landschap."
Doorwerking van de Omgevingsvisie	45	We halen de doorgestreepte tekst weg: 'We willen een faciliterende gemeente zijn, waarin alle belangen gehoord kunnen worden. Omdat goede participatie daarbij onmisbaar is, hebben we participatiebeleid vastgesteld. Hierin staat omschreven wat onze visie op participatie is en hoe we participatieresultaten meewegen als we beslissingen moeten maken.'
Omgevingsprogramma's	47	We voegen een omgevingsprogramma toe: Programma Natuur, landschap en biodiversiteit.

In de definitieve versie zijn daarnaast enkele ondergeschikte tekstuele wijzigingen doorgevoerd, zoals het toevoegen van de actuele datums en grammaticale verbetering. Dit zijn aanpassingen die aansluiten bij de status van ontwerp Omgevingsvisie naar de definitieve Omgevingsvisie.

Kaart

In onderstaande punten zijn de aanpassingen aan de kaart beschreven:

- Het Hof van Gemonde is opgenomen in de kaart.
- In de legenda wijzigen we dorpse en groene woonuitbreiding naar zoekgebied dorpse en groene woonuitbreiding.
- Fietsverbinding langs N617 aangepast.

4.2 OER

Het OER is een losstaand onderzoek dat geholpen heeft om het beleid uit de omgevingsvisie verder aan te scherpen, dit onderzoek is in principe afgerond en heeft zijn nut gehad. Op basis van de binnengekomen zienswijzen wordt het OER daarom niet aangepast. In de zienswijzen zijn punten benoemd die relevant zijn voor vervolgbesluiten, deze worden meegenomen bij de uitwerking van omgevingsplannen en programma's.

De Commissie voor de milieueffectrapportage is gevraagd om toetsingsadvies uit te brengen op het OER. Op 22 mei 2024 is het definitieve toetsingsadvies aangeleverd door de Commissie.

Het toetsingsadvies

Het advies van de Commissie stelt dat 'het OER methodisch goed is opgebouwd en waardevolle informatie bevat voor de besluitvorming over de omgevingsvisie. De ontwerp omgevingsvisie laat zien dat het OER (en daarmee de effecten op de leefomgeving) een belangrijke rol heeft gespeeld bij de totstandkoming daarvan. Het 'rad van de leefomgeving' geeft snel inzicht in de belangrijkste knelpunten en kansen voor de gemeente en in de bijdrage die de omgevingsvisie hieraan kan leveren. De 'foto van de leefomgeving', opgenomen in een uitgebreide bijlage, is hiervoor een belangrijk uitgangspunt en levert ook goede bouwstenen voor vervolgbesluiten'.

Volgens de Commissie ontbreekt op één punt nog informatie die belangrijk is voor de besluitvorming over de omgevingsvisie. De beoordeling van het definitief VKA wekt de indruk dat de omgevingsvisie vooral positieve of neutrale effecten heeft en dat vrijwel alle ambities (behalve gezondheid) verenigbaar zijn. Omdat veel richtinggevende keuzes nog uitgewerkt moeten worden in concrete acties en maatregelen, zijn effecten in veel gevallen onzeker. De Commissie vindt het essentieel dat voor de besluitvorming over de omgevingsvisie, dat op basis van het OER een overzicht wordt gemaakt van de belangrijkste ruimtelijke dilemma's waarover de gemeente nog besluiten moet nemen. De Commissie adviseert deze 'agenda' voor het vervolg op te nemen in een aanvulling op het OER. In een memo, als aanvulling op het OER beschrijven we hoe we invulling geven aan het advies van de Commissie. Deze memo zal samen met de omgevingsvisie en het OER met de raad worden gedeeld.

Inhoudelijk heeft de commissie enkele opmerkingen gemaakt over de 'foto van de leefomgeving'. De eerste opmerking gaat over de kwalitatieve invulling van aspecten en in hoeverre deze naar de achtergrond verdwijnen doordat ze niet in het rad van de leefomgeving zijn opgenomen. De kwalitatieve aspecten zijn tekstueel uitgeschreven in het OER en daarom bewust niet meegenomen in het rad van de Leefomgeving. De tweede opmerking gaat over de beoordeling van verkeersveiligheid en de vergelijking ten opzichte van de provincie Noord-Brabant. De Commissie geeft aan het oordeel te rooskleurig te vinden en daarmee een verkeerd beeld te geven aangezien de verkeersveiligheid in de provincie Noord-Brabant in algemene zin er slecht voor staat. Er is bewust voor gekozen om een vergelijking met de provincie te maken en niet met het heel Nederland, vanwege het gelijkwaardige karakter. Ten opzichte van het gemiddelde in de provincie Noord-Brabant scoort de gemeente Sint-Michielsgestel beter.

Aanvullend geeft de commissie aan om verdere maatregelen voor geluidhinder uit te werken in het vervolg van de Omgevingsvisie. Dit omdat dit, ondanks het nieuwe beleid, toch een knelpunt blijft. Tenslotte voorziet de omgevingsvisie in nieuwe woonwijken waardoor het autoverkeer toeneemt, welke effecten dit gaat hebben op de doorstroming, capaciteit van het wegennet en de verkeersveiligheid moet verder onderzocht worden bij de uitwerking van plannen en programma's. Als gemeente nemen wij dit mee naar de toekomst.

De gemeente werkt aan een oplegnotitie voor de Raad die beschrijft hoe het proces verder ingericht moet worden richting de toekomst (bij uitwerking van omgevingsplannen en programma's) met aandacht voor de dilemma's die uit het OER blijken.

4.3 Uitwerkingen omgevingsplannen en programma's

De aankomende jaren gaat de gemeente Sint-Michielsgestel werken aan de uitwerking van de omgevingsvisie. Dit gebeurt in programma's en het omgevingsplan. Een deel van de uitwerking is ook afhankelijk van wat er op andere bestuurlijke niveaus wordt besloten, bijvoorbeeld het Provinciaal Programma Landelijk Gebied Noord-Brabant. Vanuit de zienwijzen is input gegeven die relevant is voor de uitwerking van de Omgevingsvisie, dit nemen we mee in de programma's en het omgevingsplan. De volgende plannen en programma's worden in ieder geval opgesteld:

Programma	Aanleiding
Programma Wonen	<p><i>Ambitie Algemeen Leven 1:</i> In 2040 past het woningaanbod bij de behoefte.</p> <p><i>Ambitie Algemeen Leven 6:</i> In 2040 is de veiligheid en beleving van veiligheid verbeterd.</p> <p><i>Ambitie Verbindend Netwerk 2:</i> In 2040 benutten we nog beter de kracht van de samenleving door het stimuleren van lokale netwerken en (burger)initiatieven.</p> <p><i>Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 1:</i> In 2040 is er sprake van een goede kwaliteit van de bodem en het water.</p>

Programma	Aanleiding
Gezondheid	<p><i>Ambitie Algemeen Leven 3:</i> In 2040 stimuleert de buitenomgeving mensen tot meer bewegen en om elkaar vaker te ontmoeten.</p> <p><i>Ambitie Algemeen Leven 4:</i> In 2040 is de leefomgeving gezond en veilig.</p> <p><i>Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 1:</i> In 2040 is er sprake van een goede kwaliteit van de bodem en het water.</p>
Recreatie en toerisme	<p><i>Ambitie Krachtige Economie 2:</i> In 2040 sluiten de recreatieve voorzieningen en horecasector aan bij de lokale kwaliteiten en versterken de stad – land verbinding</p>
Economie	<p><i>Ambitie Krachtige Economie 1:</i> In 2040 is er een duurzaam landelijk gebied waarbij het gebruik van het land in balans is met natuurlijke systemen (bodem, water en lucht).</p> <p><i>Ambitie Krachtige Economie 3:</i> In 2040 zijn bedrijven en hun directe omgeving duurzamer en circulair.</p>
Duurzame mobiliteit	<p><i>Ambitie Verbindend Netwerk 1:</i> In 2040 zijn wandelen, fietsen en gebruik maken van gedeelde vormen van vervoermobiliteit de standaard.</p>
Klimaatadaptatie en water	<p><i>Ambitie Algemeen Leven 5:</i> In 2040 is de structuur voor groen / water robuust, zijn de cultuurhistorische waarden geborgd en versterkt en is de biodiversiteit toegenomen.</p> <p><i>Ambitie Krachtige Economie 3:</i> In 2040 zijn bedrijven en hun directe omgeving duurzamer en circulair.</p> <p><i>Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 1:</i> In 2040 is er sprake van een goede kwaliteit van de bodem en het water</p> <p><i>Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 2:</i> In 2040 hebben we maatregelen genomen om wateroverlast, hittestress en verdroging zoveel mogelijk tegen te gaan.</p> <p><i>Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 3:</i> In 2040 is het hergebruiken en delen van producten, materialen en grondstoffen de standaard.</p> <p><i>Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 4:</i> In 2040 is de gemeente klimaatneutraal.</p>

Programma	Aanleiding
Duurzaamheid	<p><i>Ambitie Algemeen Leven 5:</i> In 2040 is de structuur voor groen / water robuust, zijn de cultuurhistorische waarden geborgd en versterkt en is de biodiversiteit toegenomen.</p> <p><i>Ambitie Krachtige Economie 3:</i> In 2040 zijn bedrijven en hun directe omgeving duurzamer en circulair.</p> <p><i>Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 1:</i> In 2040 is er sprake van een goede kwaliteit van de bodem en het water</p> <p><i>Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 2:</i> In 2040 hebben we maatregelen genomen om wateroverlast, hittestress en verdroging zoveel mogelijk tegen te gaan.</p> <p><i>Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 3:</i> In 2040 is het hergebruiken en delen van producten, materialen en grondstoffen de standaard.</p> <p><i>Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 4:</i> In 2040 is de gemeente klimaatneutraal.</p>
Natuur, landschap en biodiversiteit	<p><i>Ambitie Algemeen Leven 5:</i> In 2040 is de structuur voor groen / water robuust, zijn de cultuurhistorische waarden geborgd en versterkt en is de biodiversiteit toegenomen.</p> <p><i>Ambitie Krachtige Economie 1:</i> In 2040 is er een duurzaam landelijk gebied waarbij het gebruik van het land in balans is met natuurlijke systemen (bodem, water en lucht).</p> <p><i>Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 1:</i> In 2040 is er sprake van een goede kwaliteit van de bodem en het water</p>
Accommodatie & voorzieningen	<p><i>Ambitie Algemeen Leven 2:</i> In 2040 passen de basisvoorzieningen bij de behoefte van inwoners.</p> <p><i>Ambitie Verbindend Netwerk 2:</i> In 2040 benutten we nog beter de kracht van de samenleving door het stimuleren van lokale netwerken en (burger)initiatieven.</p>
Warmte	<i>Ambitie Inclusieve Duurzaamheid 4:</i> In 2040 is de gemeente klimaatneutraal.
Kostenverhaal en Financiële bijdragen	Specifiek programma ter onderbouwing van de financiële bijdragen bij private ontwikkelingen.

Gebiedsgerichte programma's

We gaan ook werken met gebiedsgerichte programma's. Dit doen we in ieder geval voor het Vitaal landelijk gebied, maar er kunnen de komende jaren meer gebiedsgerichte programma's bijkomen. In een gebiedsgericht programma behandelen we meerdere onderwerpen en opgaven in samenhang, om zo bij te dragen aan de ambities van de omgevingsvisie.